

Vai pašvaldības veicina iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs?

Rīga 2023

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Revīzijas ziņojums

Vai pašvaldības veicina iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs?

2023. gada 12. oktobris

Lietderības revīzija “Vai pašvaldībās ir izveidoti priekšnoteikumi efektīvai iedzīvotāju iesaistei fiziskajās aktivitātēs?”

Revīzija veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles Piektā revīzijas departamenta 2022. gada 11. augusta revīzijas grafiku Nr. 2.4.1-27/2022.

Vāka noformējumā izmantots attēls no tīmekļvietnes www.depositphotos.com (ID61545625).

Cienījamais lasītāj!

Regulāru fizisko aktivitāšu nozīmi cilvēka veselības uzlabošanā un nostiprināšanā, šķiet, neapšaubā neviens. Laba veselība ir būtiska gan cilvēka individuālai izaugsmei, gan sabiedrības un valsts attīstībai.

Kaut arī būtiska atbildība par veselības veicināšanu un nostiprināšanu gulstas uz ikviena sabiedrības locekļa paša pleciem, arī valsts un pašvaldību institūcijas var sniegt iedzīvotājiem nozīmīgu atbalstu ar veicinošām, atbalstošām un cita veida iniciatīvām.

Šīs revīzijas uzmanības centrā bija pašvaldību īstenotie pasākumi to iedzīvotāju fiziskās aktivitātes veicināšanai. Vai pašvaldību organizētie pasākumi, izveidotā infrastruktūra un piešķirtais finansiālais atbalsts ir balstīti uz vispusīgu pašvaldības iedzīvotāju vajadzību apzināšanu? Vai šie resursi ir vienlīdz pieejami dažādām iedzīvotāju grupām? Vai īpaša uzmanība tiek pievērsta nelabvēlīgākā situācijā esošiem iedzīvotājiem? Tie ir tikai daži no jautājumiem, kurus izvērtējam kopā ar pašvaldībām.

Noslēdzot darbu šajā revīzijā, vēlos akcentēt divas lietas. Pirmkārt, pašvaldību sporta dzīves organizatoru un treneru entuziasmu un pašatdevi. Viesojoties pašvaldībās un pārrunājot ar fizisko aktivitāšu īstenošanu saistītos jautājumus, atkal un atkal gūvām apliecinājumu šo speciālistu gatavībai bieži vien ierobežotu resursu apstākļos veltīt savu enerģiju un laiku arvien jaunu iniciatīvu īstenošanai un vietējās sabiedrības iesaistīšanai fiziskajās aktivitātēs.

Otrkārt, skats uz sporta dzīvi pašvaldībās ir palīdzējis izgaismot vairākus būtiskus diskusiju jautājumus, kurus Valsts kontrole aicina iekļaut sporta politikas veidotāju un īstenošanu darba kārtībā.

Bērnu agrīnai specializācijai noteiktos sporta veidos ir gan priekšrocības, gan arī trūkumi, par kuriem vairākkārt ir runājuši gan sporta medicīnas speciālisti, gan treneri. Mēs redzējam arī citas šīs pieejas blaknes, ar kurām sastopas pašvaldības: sporta infrastruktūras telpu pieejamības trūkums citām iedzīvotāju grupām un esošo sporta treneru noslodze un jaunu speciālistu piesaistes grūtības. Iespējams, ka ir laiks atkārtoti ieguvumu un zaudējumu svaru kausos izsvērt bērnu agrīnas specializācijas jautājumu.

Dzimumu līdztiesība un vienādu iespēju nodrošināšana abu dzimumu pārstāvjiem ir aktuāls jautājums arī sporta jomā. Revīzijā redzētais uzrāda būtiskas zēniem un meitenēm piešķirto resursu atšķirības. Cik daudz tam pamatā ir objektīvi iemesli, un cik daudz stereotipos par “zēnu sporta veidiem” un “meiteņu sporta veidiem” balstīta gadiem īstenota pieeja? Valsts kontroles ieskatā, šo jautājumu nedrīkst atstāt bez ievēribas.

Sagaidām, ka revīzijas ziņojums rosinās gan diskutēt un meklēt risinājumus konceptuāliem jautājumiem valsts līmenī, gan sniegs praktisku atbalstu sporta jomas pilnveidošanā ikvienai Latvijas pašvaldībai.

Liels paldies Jelgavas valstspilsētas, Balvu, Olaines, Saldus un Smiltenes novadu pašvaldību un Izglītības un zinātnes ministrijas speciālistiem, kā arī Latvijas Tautas sporta asociācijas, Latvijas Sporta federāciju padomes, Latvijas Sporta izglītības iestāžu Direktoru padomes pārstāvjiem un Latvijas Televīzijas sporta žurnālistam Raimondam Rudzātam par produktīvo sadarbību revīzijā!

Ar cieņu
departamenta direktors
Edgars Korčagins

Saturs

Kopsavilkums	6
Motivācija.....	6
Galvenie secinājumi	7
Būtiskākie ieteikumi.....	13
Ziņojuma struktūra	13
1. Vai iedzīvotāju iespējas nodarboties ar fiziskām aktivitātēm pašvaldībās ir samērīgas, ņemot vērā dažādu mērķgrupu pieprasījumu, piedāvājumu un esošo infrastruktūru?	14
1.1. Vai pašvaldību sporta infrastruktūra ir pieejama visām mērķgrupām?	14
Fizisko aktivitāšu pieejamība dažādām mērķgrupām	15
Nacionāla līmeņa instrumenti iedzīvotāju fizisko aktivitāšu veicināšanai pašvaldībās	18
Dzimumu līdztiesība fizisko aktivitāšu piedāvājumā.....	19
1.2. Vai pašvaldībās ir atbilstošs personāls, kas nodrošina fizisko aktivitāšu īstenošanu un veicināšanu? 21	
Pedagogu/treneru iesaisti ietekmējošie nacionālā līmeņa faktori.....	23
2. Vai pašvaldības ir apzinājušas iedzīvotāju vajadzības un informētības aspektus par fizisko aktivitāšu nozīmi un iespējām?	25
2.1. Vai ir noskaidrota un regulāri aktualizēta informācija par iedzīvotāju vajadzībām un interesēm fizisko aktivitāšu veicināšanas jomā?.....	25
2.2. Vai pašvaldības veic mērķētus izglītojošus un publicitātes pasākumus, lai fizisko aktivitāšu veicināšanai pievērstu vairāk iedzīvotāju?	29
3. Vai pašvaldības ir panākušas labāko finanšu resursu ietekmi iedzīvotāju fiziskās aktivitātes veicināšanā?	31

3.1. Vai pašvaldības ir apzinājušas, kuras darbības ir nepieciešams finansēt un kādā apmērā (iedzīvotāju līdzfinansējums), lai palielinātu iedzīvotāju fizisko aktivitāti?	31
Maksas pakalpojumi.....	34
3.2. Vai fizisko aktivitāšu veicināšanā pašvaldības izmanto NVO (sporta klubu, privāto sporta skolu) iniciatīvas un iespējas?	37
Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes	40
Termini un skaidrojumi	46
1. pielikums. Eiropas Sociālā fonda projekta “Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi” finansējums izlasē iekļautajās pašvaldībās	47
2. pielikums. Aplēse par gada izmaksām vienam profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas audzēknim.....	48
Revidējamo vienību viedokļi.....	51
Atsauces.....	56

Kopsavilkums

Motivācija

Veselīga un fiziski aktīva sabiedrība ir priekšnoteikums veiksmīgai attīstībai kopumā. Latvijas iedzīvotāju paredzamais mūža ilgums ir viens no zemākajiem Eiropā¹. Latvija ir arī pēdējā vietā Eiropas Savienībā pēc veselīgi nodzīvoto gadu skaita. Vidēji Eiropas Savienībā sievietes nodzīvo 64,5 veselīgus dzīves gadus, bet vīrieši 63,5. Latvijā šie rādītāji ir teju par 10 gadiem sliktāki – sievietēm 54,3 veselīgi dzīves gadi, vīriešiem – 52,6, kas nesasniedz pat pensionēšanās vecumu. Turpretī Zviedrijā sievietes veselīgi nodzīvo 72,7 gadus, bet vīrieši 72,8 gadus.²

Ar fiziskajām aktivitātēm regulāri vai ar zināmu regularitāti nodarbojas 65 % aptaujāto, bet reti vai nekad – 35 % aptaujāto.³

Latvijā nedz bērni, nedz pieaugušie nav pietiekami fiziski aktīvi, kā arī viņiem ir raksturīgs mazkustīgs dzīvesveids.⁴

Aptaukošanās izplatības līmenis sabiedrībā ir daudz augstāks par ES vidējo rādītāju – Latvijā liekais svars ir katrai ceturtajai sievietei un katram sestajam vīrietim⁵. Jaunāko pētījumu datus liekais svars ir 58,7 % sieviešu un 60 % vīriešu⁶.

Pieaugušo iedzīvotāju fiziskā aktivitāte tieši ietekmē ne tikai veselību un mūža ilgumu, bet rada ietekmi uz darbaspēka pieejamību, pašvaldības nodokļu ieņēmumiem un ekonomisko attīstību pašvaldībā.

Iedzīvotāju veselīgumu ietekmē dažādi faktori – bioloģiskie faktori, ģimeni un mājas vidi raksturojošie faktori, izglītības iestādes vidi (pieaugušajiem – darba vide) raksturojošie faktori, uztura un ēšanas paradumi, kā arī **fiziskā aktivitāte**⁷.

1. attēls. Veselīgumu ietekmējošie faktori

Ņemot vērā fizisko aktivitāšu rādītājus Latvijas sabiedrībā, ir svarīgi noskaidrot pašvaldību kā iedzīvotājiem tuvākā pārvaldes līmeņa lomu un iespējas radīt priekšnoteikumus, lai veicinātu visu mērķgrupu iedzīvotāju fizisko aktivitāti. Soļi mērķtiecīgai iedzīvotāju iesaistei fiziskajās aktivitātēs ir sniegti 2. attēlā.

Vajadzību apzināšana	Noskaidro mērķgrupas iedzīvotāju vēlmes un vajadzības
Vajadzību un piedāvājuma salāgošana	Organizē pakalpojumus atbilstoši iedzīvotāju vajadzībām
Finansējuma piešķiršana	Pieņem lēmumu par visefektīvāko budžeta sadali atbilstoši noskaidrotajām iedzīvotāju vajadzībām
Personāla nodrošināšana	Nodrošina kvalificēta personāla esamību
Mobilitātes nodrošināšana	Nodrošina piekļūstamību – transports, ceļi, apgaismojums
NVO iesaistīšana	Atbalsta NVO iedzīvotāju fiziskās aktivitātes veicināšanas jomā
Izglītošana/informēšana	Sniedz informāciju par fizisko aktivitāšu nozīmīgumu un iesaistes iespējām
Infrastruktūras uzturēšana	Nodrošina infrastruktūras regulāru apkopi un uzturēšanu
Jomas uzraudzība un novērtēšana	Nodrošina jomas procesu vadību, uzraudzību un sasniegto rezultātu novērtēšanu

2. attēls. Soļi mērķtiecīgai iedzīvotāju iesaistei fiziskajās aktivitātēs

Galvenie secinājumi

Revīzijā iepazīta fizisko aktivitāšu joma pašvaldībās atklāj uz bērniem un jauniešiem, pārsvarā zēniem, orientētu pieeju, kas ir vērsta uz viņu agrīnu specializēšanos dažādos sporta veidos un uz augstas klases sasniegumiem. Vienlaikus revīzijā iegūtā informācija ļauj secināt, ka šāda pieeja ir resursu ietilpīga un rada risku pašvaldību spējai tādu īstenot ilgtermiņā. Tā arī neveicina visu iedzīvotāju mērķgrupu regulāru iesaisti fiziskās aktivitātēs, kas ir vienlīdz būtisks sporta politikas mērķis līdztekus bērnu, jauniešu un sporta izcilību atbalstīšanai.

Iespējas nodarboties ar fiziskajām aktivitātēm

Pašvaldībām ir lielas iespējas radīt apstākļus un ietekmēt visu pašvaldības iedzīvotāju iespējas būt fiziski aktīviem, gan nodrošinot piemērotu vidi un infrastruktūru, gan organizējot un nodrošinot kvalitatīvus pakalpojumus, vienlaicīgi neierobežojot komersantu iniciatīvas. **Tomēr pašvaldību rīcība ir tikai daļēji efektīva, jo tautas sports, kas var nodrošināt masveidīgāku un plašāku iedzīvotāju iesaisti dažādās mērķgrupās, ir atstāts “pabērna lomā”.**

Fiziskajās aktivitātēs netiek iesaistīti iedzīvotāji visos vecumos un mērķgrupās – pieaugušie, vecāki ar maziem bērniem, seniori, iedzīvotāji ar funkcionāliem traucējumiem –, kā rezultātā pašvaldības resursi (infrastruktūra un finansējums revīzijas izlases pašvaldībās 3 723 614 *euro* apmērā) netiek efektīvi izmantoti visu iedzīvotāju fizisko aktivitāšu veicināšanai.

Pašvaldībās fizisko aktivitāšu veicināšanas jomas plānošanu un organizāciju raksturo galvenokārt bērnu un jauniešu, it īpaši zēnu, iesaiste sporta nodarbībās profesionālās ievirzes sporta izglītības programmās. Bērniem un jauniešiem sporta un fizisko aktivitāšu piedāvājumā, infrastruktūras noslodzē un piešķirtajā finansējumā ir “lauvas tiesa”. Netiek apšaubīta resursu nepieciešamība bērnu un jauniešu fiziskajām aktivitātēm, tomēr netiek vērtēta šo ieguldīto resursu uz visu iedzīvotāju fizisko aktivitāti un veselību samērība un ietekme ilgtermiņā. **Bērnu un jauniešu īpatsvars iedzīvotāju struktūrā ir apmēram 27424 jeb 20 % no visiem pašvaldību iedzīvotājiem**, turklāt ar fiziskajām aktivitātēm profesionālās ievirzes vai interešu izglītības programmās nodarbojas vien 5551 jeb 20 % bērnu un jauniešu, **kas ir tikai 4–5 % no visiem pašvaldību iedzīvotājiem**.

Pārējām iedzīvotāju mērķgrupām ir atšķirīgas iespējas un pieeja sportam, fiziskajām aktivitātēm un infrastruktūrai pašvaldībās. **Vienlīdzīgas iespējas fiziskajām aktivitātēm nav iedzīvotājiem ar funkcionāliem traucējumiem (ap 12 % iedzīvotāju) un senioriem (ap 20 % iedzīvotāju)**, ņemot vērā infrastruktūras noslodzi un nepielāgotību un atbilstoša personāla trūkumu.⁸

Līdz ar to arī likumsakarīgs rezultāts – Latvijā ar sportu vai sporta spēlēm 61 % iedzīvotāju nodarbojas reti vai nekad un ar citām fiziskajām aktivitātēm reti vai nekad – 35 % iedzīvotāju.⁹ Protams, ne pašvaldībām vien ir iespējas ietekmēt visu iedzīvotāju paradumu maiņu, tomēr to rīcībā ir iespējami uzlabojumi, lai radītu priekšnoteikumus un veicinātu lielāku iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs.

Sports un fiziskās aktivitātes sniedz dažādus sociālus un veselības ieguvumus, kā arī ir instruments, lai risinātu ekonomikas un dzimumu līdztiesības jautājumus, jo īpaši lai stiprinātu sieviešu un jaunu meiteņu pozīcijas, nodrošinot piekļuvi sporta iespējām, kas palīdz viņām kļūt pašpārliecinātām, pieņemt apzinātus dzīves lēmumus.¹⁰ Sports attīsta dažādas prasmes un iemāca tādas vērtības kā godīgums, cieņa pret citiem, cīņas gars, veido personību – disciplīna, laika plānošana, līderība un sadarbība. Pieeja sportam ir arī jautājums par tālākajām iespējām, iespējām veidot profesionālo karjeru, pieeja finanšu resursiem.

Revīzijā redzētais liecina, ka pastāv problēmas dzimumu līdztiesībā, it īpaši sporta veidos, kas tradicionāli tiek uzskatīti par “puišu sporta veidiem”, piemēram, futbols un hokejs, un “meiteņu sporta veidiem”. Kopumā profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas izlasē iekļautajās pašvaldībās apgūst **2567 zēni jeb 66 %** no kopējā audzēkņu skaita un tikai **1320 meitenes jeb 34 %** no kopējā audzēkņu skaita. Taču aina ir pilnīgi atšķirīga konkrētu sporta veidu griezumā. Sporta veidos, kuri prasa lielākus finanšu resursus, vairākums dalībnieku ir zēni, piemēram, hokejs (97 %), smaiļošana (73 %), airēšana (71 %), BMX (81 %). Arī komandu sporta veidos vairākums dalībnieku ir zēni: basketbols (70 %), florbols (92 %), futbols (96 %). **Tas parāda būtiskas pašvaldību piešķirto resursu sadalījuma atšķirības dzimumu griezumā, nostādot meitenes nelabvēlīgākā situācijā salīdzinājumā ar zēniem**. Tie ir ne tikai komandas sporta veidi, kas audzina jau pieminētās vērtības (komandas garu, sadarbību, līderību), bet arī sporta veidi, kam ir dziļākās tradīcijas un sasniegumi valstī, kā arī lielākais finansējums jau profesionālajā sportā. Tādējādi netieši meitenes no piekļuves gan simboliskajiem, gan faktiskajiem resursiem tiek izslēgtas.

Fizisko aktivitāšu plānošana pašvaldībās

Pašvaldību publiskotā informācija par iespējām iesaistīties fiziskajās aktivitātēs lielākoties **netiek mērķēta kādai konkrētai iedzīvotāju grupai**, līdz ar to mazāk aktīvās iedzīvotāju grupas proaktīvi netiek uzrunātas iesaistei fiziskajās aktivitātēs. Lai sekotu līdzi aktualitātēm sporta un fizisko aktivitāšu jomā pašvaldībā, iedzīvotājam ir jāseko līdzi vairākiem informācijas kanāliem, kas apgrūtina ērtu informācijas iegūšanu vienuviet. Turklāt pašvaldību izmantotajos informācijas kanālos (informatīvais izdevums, tīmekļvietne, sociālo tīklu profili) **ir ļoti maz izglītojošas informācijas** (pāris ieraksti gadā) par veselīgu dzīvesveidu un fizisko aktivitāšu nozīmi.

Pašvaldībās attīstības plānošanas procesā iedzīvotāju **viedoklis par fiziskajām aktivitātēm netiek noskaidrots aptaujās, kas ir reprezentatīvas un atspoguļo dažādu mērķgrupu vēlmes un vajadzības**. Pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos noteiktie mērķi, uzdevumi un rīcības ir vispārīgas, piemēram, “Dažādu sporta veidu pieejamības veicināšana”, “Atbalsts augstu sasniegumu sportam un tā popularizēšanai”, “Sporta infrastruktūras attīstība”, un nav izsekojama to sasaiste ar faktiskajām iedzīvotāju vēlmēm un vajadzībām.

No pašvaldību attīstības plānošanas dokumentiem nav iespējams identificēt, **kādas prioritātes pašvaldībā tiks īstenotas visu iedzīvotāju mērķgrupu fizisko aktivitāšu veicināšanai un kāda būs veikto darbību ietekme uz pašvaldības un valsts izvirzītajiem mērķiem**. Piemēram, iedzīvotāju ar labu veselību nodrošināšana ekonomiskajai aktivitātei darba tirgū pašvaldībā un valstī kopumā, it īpaši, nodrošinot specifiskas valsts varas funkcijas drošības un aizsardzības jomā.

Valsts kontroles ieskatā, nav sinerģijas starp valsts un pašvaldības plānošanas dokumentiem, kā arī praktiskas koordinācijas situācijas uzlabošanai. Turklāt **nav sasaistes starp pašvaldību noteiktajiem rezultatīvajiem rādītājiem** – sporta pasākumu skaits –, un valsts līmenī noteiktajiem rezultatīvajiem rādītājiem¹¹ – iedzīvotāju skaits, kas ar zināmu regularitāti iesaistās fiziskajās aktivitātēs. Sporta politikas pamatnostādņēs¹² ir norādīts, ka vismaz 25 rezultatīvo rādītāju sasniegšana ir iespējama ar pašvaldību līdzdalību, tomēr **dati par iedzīvotāju fizisko aktivitāti pašvaldībās netiek uzkrāti**.

Finansējuma plānošana un izlietojums

Nepietiekamas analītiskas uzskaites dēļ nav iespējams izvērtēt, vai pašvaldību piešķirtais un izlietotais finansējums ir veicinājis iedzīvotāju fiziskās aktivitātes pieaugumu un iesaistes masveidību.

Sporta politikā ir noteiktas prioritātes par bērnu un jauniešu sportu un tautas sportu, tomēr valsts un pašvaldību budžetos tautas sportam nav prioritātes. Slēdzot līgumus ar federācijām par valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu, Latvijas Sporta federāciju padome (turpmāk tekstā – LSFP) nosaka pienākumu ne mazāk kā 30 % no budžeta līdzekļiem novirzīt bērnu un jauniešu sportam¹³, savukārt tautas sportam piešķirtā finansējuma apmērs nav līgumos definēts un LSFP nav informācijas par tautas sportam novirzīto finansējumu. Saskaņā ar Valsts kontroles revidentu veiktu aplēsi **tautas sportam pieejamā valsts finansējuma apmērs nav lielāks par 3–5 % no sportam novirzītā finansējuma**.

Plānojot un izlietojot finanšu līdzekļus fizisko aktivitāšu veicināšanai, sniedzot pakalpojumus un nosakot līdzfinansējuma apmēru, **pašvaldībās nav analītiskas uzskaites un ekonomiski pamatotu datu par sniegto pakalpojumu izmaksām. Apstiprinātajām pakalpojumu maksām nav veikti aprēķini** (dažām pašvaldībām nav arī metodikas to veikšanai), kas liedz nodrošināt caurskatāmību un ekonomiski pamatotu informāciju lēmumu pieņemšanai. Piemēram, Saldus novada pašvaldībā revidenti ieguva datus

tikai par pašvaldības aģentūras “Saldus Tūrisma informācijas, kultūras un sporta centrs” izmaksām 115 759 *euro* apmērā sporta pasākumiem, bet pašvaldībā netiek dalīti uzskaitīti citi ar sportu un fiziskajām aktivitātēm saistīt izdevumi.¹⁴

Valsts kontroles revidenti veica aprēķinus, izmantojot pašvaldībās daļēji pieejamo informāciju, un konstatēja, ka izlasē iekļautās pašvaldības sporta infrastruktūras uzturēšanai un uzlabošanai ir izlietojušas 2 120 716 *euro* jeb 57 %, bet pasākumu organizēšanai izlietoti 1 602 898 *euro* jeb 43 % no izdevumiem fiziskajām aktivitātēm un sportam. Saskaņā ar **Valsts kontroles revidentu veikto aplēsi no pašvaldību piešķirtā finansējuma sportam un fiziskajām aktivitātēm vidēji tikai 13 % jeb 208 377 *euro* ir novirzīti tautas sportam.**

Tāpat profesionālās ievirzes sporta izglītībā pašvaldībām nav informācijas, **cik pašvaldībai izmaksā viena programmas audzēkņa mācību procesa nodrošināšana** katrā no piedāvātajiem sporta veidiem. Tomēr pašvaldības ir noteikušas līdzfinansējumu sporta izglītībai ar mērķi disciplinēt apmeklēt nodarbības. Revīzijas laikā tika iegūta informācija no vairākiem avotiem, kas norādīja, ka līdzfinansējums var ierobežot iespējas nodarboties ar fiziskajām aktivitātēm, jo pat mazs līdzfinansējums kādai ģimenei var būt šķērslis dalībai profesionālās ievirzes sporta izglītības programmā. Turklāt salīdzinoši mazais vecāku līdzfinansējums un pašvaldību piešķirtās atlaides profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu apguvei rada maldīgu priekšstatu par to, ka profesionālās ievirzes sporta izglītība ir pieejama ikvienam – papildus līdzfinansējuma maksājumiem jāreķinās ar pat vairākus tūkstošus (no 185 *euro* līdz 4400 *euro*) lieliem maksājumiem par inventāru, treniņnometnēm un dalību gan vietējās, gan starptautiskās sacensībās.

Ekonomiski pamatotu aprēķinu esamība pašvaldībās ļautu novērtēt, vai izlietotais finansējums ir radījis ietekmi – palielinājis iedzīvotāju fizisko aktivitāti –, tajā pašā laikā finansējumu paredzot arī aktivitātēm un sporta veidiem, piemēram, orientēšanās sports, nūjošana, skriešana, kas ar mazāku resursu ieguldījumu nodrošina plašāku iedzīvotāju iesaisti. Skaidrība par izmaksām ļautu salāgot pašvaldību budžeta iespējas ar iedzīvotāju vēlmēm un iespējām līdzfinansēt un izvēlēties fiziskās aktivitātes, kas prasa vairāk finanšu resursu, piemēram, hokejs, daiļslidošana, teniss.

Personāls fizisko aktivitāšu pieejamības nodrošināšanai

Pašvaldībās ilgtermiņā ir prognozējamās problēmas nodrošināt pienācīgu skaitu atbilstošas kvalifikācijas speciālistus kvalitatīvu fizisko aktivitāšu organizēšanai, kas rada negatīvu ietekmi uz iespēju iesaistīt šajās aktivitātēs visu vecumu un mērķgrupu iedzīvotājus. Nepietiekami resursi atlīdzībai un intensīvs nodarbību/sacensību grafiks ir rezultējis sekās – pašvaldībām jau šobrīd ir grūtības darbinieku (metodiķu, pedagogu/treneru, organizatoru/uzraugu) piesaistīšanā.

Problēma ar jaunu treneru/pedagogu piesaisti saistās **ar ierobežotām karjeras iespējām** – normatīvie akti paredz dažādas sporta speciālistu kvalifikācijas kategorijas, tomēr treneru kvalifikācija ne valstī, ne pašvaldībās nav sasaistīta ar saņemamo atlīdzību, kas nemotivē trenerus paaugstināt savu kvalifikāciju. Otrs faktors ir **nekonkurētspējīgs atalgojums un saspringts darba grafiks** – nodarbības lielākoties notiek darbdienā vakaros, savukārt sacensības – nedēļas nogalēs. Šādu darba grafiku ir sarežģīti savienot ar privāto dzīvi (ģimenes intereses, dažādi citi hobiji).

Tiešu negatīvu ietekmi uz pedagoga/trenera darba laiku un noslodzi brīvdienās rada prasība profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu audzēkņiem piedalīties oficiālās sacensībās, lai sasniegtu rezultativitātes rādītājus savā sporta veidā,¹⁵ kas ir nosacījums, lai valsts finansētu profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu. Izvērtējot visu sporta veidu nosacījumus rezultativitātes rādītāju sasniegšanā, ir konstatēts, ka obligāta dalība sacensībās sākas ar MT-2 vai MT-3 grupas kvalifikāciju. Šajās

grupās trenējas bērni, sākot no astoņu gadu vecuma. Savukārt sacensības sporta federācijas organizē arī brīvdienās, taču pedagogiem/treneriem tiek tarifētas un apmaksātas tikai stundas sporta treniņos un sporta sacensībās¹⁶, bet ne nokļūšanai uz/no sacensību norises vietas, kas var būt pat simtiem kilometru attālumā.

Revidenti iepazīs ar vairākiem pētījumiem, kuros analizēti jautājumi par agru bērnu specializāciju konkrētos sporta veidos un sekām uz fizisko aktivitāti mūža garumā. Arī Valsts kontroles rīkotajā fokusa grupas diskusijā pašvaldību sporta jomas speciālisti norādīja, ka **bērnu agrīnai specializācijai konkrētos sporta veidos ir vairāki trūkumi.**

Lielākā daļa bērnu, kas piedalās bērnu un jauniešu sporta nodarbībās, nekļūst par profesionāliem sportistiem. Jautri pavadīts laiks un jaunu prasmju apgūšana ir biežāk minētie iemesli, kāpēc bērni iesaistās sporta aktivitātēs.¹⁷ Lielākā daļa sporta veidu, tostarp futbols un hokejs, ir vēlinās specializācijas sporta veidi, kas nozīmē, ka bērniem vajadzētu koncentrēties uz vispārējo fizisko sagatavotību līdz 12–15 gadu vecumam, kad varētu sākt specializēties.

Bērnu agrīna specializācija konkrētos sporta veidos rada mazskaitlīgākas un lielāku skaitu dažādu vecuma grupu, kas tieši atstāj ietekmi uz pašvaldības pieejamajiem resursiem. Pirmkārt, personāla resursiem – lielākam skaitam grupu nepieciešams vairāk nodarbību laika un lielāka pedagogu/treneru skaita piesaistīšana. Otrkārt, tas tieši ietekmē telpu noslodzi jaunāko grupu nodarbībām, atraujot laiku citām mērķgrupām, kurām telpas un infrastruktūra nav pieejama saprātīgos laikos.

Valsts kontroles ieskatā, pārvērtējot bērnu un jauniešu, it īpaši jaunāko grupu, nodarbību organizāciju, proti, nedalot tās pa sporta veidiem un organizējot vispārējās fiziskās sagatavotības nodarbības, pašvaldībās atbrīvotos resursi (telpas, pedagogu/treneru pieejamība), lai veicinātu pārējo mērķgrupu iedzīvotāju lielāku iesaisti fiziskajās aktivitātēs.

Lai gan ir noteikta pedagogu/treneru sertifikācijas kārtība, lai iegūtu tiesības strādāt sporta jomā, revīzijā tika konstatēts, ka no izlasē iekļauto pašvaldību **151 sporta speciālista 26 personām nav spēkā esoša sporta speciālista sertifikāta, kas rada risku, ka šīm personām nav atbilstošas izglītības un/vai kvalifikācijas,** kas, savukārt, var negatīvi ietekmēt pakalpojuma kvalitāti, to saņēmēju drošību un veselību.

Nevalstisko organizāciju iesaiste fizisko aktivitāšu veicināšanā

Valsts kontroles ieskatā, nevalstisko organizāciju (turpmāk – NVO) iesaiste pašvaldības uzdevumu īstenošanā var būt efektīvs veids, kā nodrošināt iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs, kas vienlaikus var ļaut īstenot šos uzdevumus ar mazāku pašvaldības resursu izlietojumu. Pašvaldības šādas sadarbības ietvaros ir nodevušas NVO rīcībā sporta infrastruktūru un arī piešķirušas finansējumu kopumā 768 669 euro apmērā 2021. gadā un 969 236 euro apmērā 2022. gadā. Kaut arī pašvaldības ir reglamentējušas kārtību sadarbībai ar NVO un to finansēšanai, tomēr **regulējums neizslēdz subjektīvu vērtējumu finansējuma piešķiršanā.** Resursu piešķiršanas pamatā nav skaidri un pašvaldības attīstības mērķos un **objektīvā (uz datiem un rezultātiem balstītā) analizē par iedzīvotāju vajadzībām** balstīti kritēriji. Daudzviet sadarbība ar NVO **notiek, balstoties uz vēsturisku pieredzi un tradīcijām, neņemot vērā, piemēram, NVO iespējas nodrošināt kvalitatīvus pakalpojumus pēc iespējas lielākam iedzīvotāju skaitam dažādās mērķgrupās.** Izlasē iekļautajās pašvaldībās kopā ir 137 740 iedzīvotāju, no kuriem NVO iesaistīti vien 5 % iedzīvotāju.

NVO atskaites par finansējuma izlietojumu tiek gatavotas, nesniedzot detalizētu informāciju par finansējuma izlietojumu, kā arī ietekmi uz pašvaldības mērķu sasniegšanu.

Dažādu iedzīvotāju mērķgrupu iesaisti fiziskajās aktivitātēs pašvaldībās kopš 2016. gada ir veicinājis ESF projekts “Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi”, kas devis ieguldījumu arī iedzīvotāju plašākai iesaistei fiziskajās aktivitātēs, jo tiek piedāvātas aktivitātes, kurās bez maksas var piedalīties dažādu mērķgrupu iedzīvotāji ar dažādu fizisko sagatavotību. Valsts kontroles ieskatā, **ir**

prognozējams fizisko aktivitāšu nodarbību samazinājums un pārtraukšana, jo projekta aktivitātes plānotas līdz 2023. gada 31. decembrim un pašvaldībās nav vērtējumu un lēmumu par to gatavību nodrošināt šīs prakses turpināšanu, kas rada bažas par vēl sliktākiem fiziskās aktivitātes rādītājiem nākotnē, it īpaši pieaugušajiem un senioriem.

Pašvaldību sekmes iedzīvotāju fiziskās aktivitātes veicināšanā var pozitīvi ietekmēt nacionāla līmeņa atbalsta instrumenti iedzīvotājiem. Izvērtējot citu valstu praksi, konstatēts, ka **ir jāveicina dažādi fiskāli un monetāri instrumenti iedzīvotāju masveidīgākai iesaistīšanai fiziskajās aktivitātēs ar mērķi novērst izmaksas kā būtisku šķērslī**. Piemēram, Francijā tiek piedāvāts “Pass’Sport” produkts, kas sniedz noteiktu grupu iedzīvotājiem iespēju saņemt 50 euro atbalstu no valsts, lai tie varētu uzsākt fiziskās aktivitātes kādā no programmā iekļautajiem sporta klubiem. Austrālijā ir izveidots līdzīgs instruments – Sporta kupons, kas nodrošina atlaidi līdz pat 100 dolāru apmērā sporta, deju vai peldētāpmācības maksai. Lietuvas likums par iedzīvotāju ienākuma nodokli paredz Lietuvā pastāvīgi dzīvojošiem pilsoņiem tiesības ziedot līdz 2 % no iedzīvotāju ienākuma nodokļa pašu izvēlētai organizācijai, kas atbilst sabiedriskā labuma organizācijas kritērijiem¹⁸. Savukārt Igaunijas uzņēmumu izdevumi, kas veikti darbinieka veselības uzlabošanai, tajā skaitā sporta izdevumiem, netiek aplikti ar nodokli kā papildu labums 100 euro apmērā vienam darbiniekam ceturksnī, ja darba devējs ir nodrošinājis šo iespēju visiem darbiniekiem.¹⁹

Zemas iedzīvotāju fiziskās aktivitātes ietekme

Nepietiekamas fiziskās aktivitātes ikdienā rada negatīvu ietekmi uz iedzīvotāju veselību un darbaspējām. Fiziski aktīvi iedzīvotāji ir darbaspējīgāki un produktīvāki, kas rada ietekmi uz ekonomisko attīstību pašvaldībās un uz tautsaimniecību kopumā. **Negatīva ietekme paredzama arī pašvaldību saimniecībā – samazinās iedzīvotāju skaits, tajā skaitā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits, kas samazina arī pašvaldību nodokļu ieņēmumus un netiek piesaistītas investīcijas darbaspēka trūkuma dēļ.**

Fizisko aktivitāšu trūķumam ir tieša ekonomiska ietekme. Pētījumā²⁰ aprēķināts, ka fiziski nepietiekami aktīvu darba ņēmēju (darbnespēja vai ierašanās darbavietā slimšanas laikā, tostarp fiziska vai garīga slimība, pazemināta produktivitāte, koncentrācijas trūķums vai nogurums) dēļ Latvija katru gadu zaudē vairāk nekā 966 904 darba dienu. Katrs nepietiekami aktīvs darbinieks izmaksā 64,71 euro veselības aprūpes izdevumos un 749,50 euro zaudēta IKP izteiksmē.

Izlasē iekļauto pašvaldību fiziski neaktīvo iedzīvotāju negatīva ietekme uz ekonomiku 2022. gadā bija 39,2 miljoni euro.

Ja iedzīvotāju īpatsvars, kas regulāri nodarbojas ar fiziskām aktivitātēm, izlasē iekļautajās pašvaldībās palielinātos par 2 %, ekonomiskais ieguvums ir lēšams 2 242 986 euro apmērā gadā.

Pašvaldība	Iedzīvotāju skaits**	Izmaksas ekonomikai, ja ir 35 % neaktīvu iedzīvotāju**	Izmaksas ekonomikai, ja ir 33 % neaktīvu iedzīvotāju**	Ekonomiskais ieguvums
Jelgavas valstspilsēta	54 694	15 586 341	14 695 693	890 648
Balvu novads	18 501	5 272 295	4 971 021	301 274
Olaines novads	19 953	5 686 076	5 361 158	324 918
Saldus novads	26 688	7 605 373	7 170 780	434 593
Smiltenes novads	17 904	5 102 166	4 810 613	291 553
Kopā	137 740	39 252 250	37 009 264	2 242 986
*Latvijas iedzīvotāju skaits pašvaldībās ²¹				
**814,21 euro ekonomikai izmaksā katrs neaktīvs iedzīvotājs ²²				

Sportam un fiziskajām aktivitātēm ir liela nozīme vairāku ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķu²³ sasniegšanā – veselīgas, labklājīgas, izglītotas, līdztiesīgas, iekļaujošas, drošas, taisnīgas un miermīlīgas sabiedrības veidošanā, kā arī globālās sadarbības veicināšanā. Līdz ar to, **veicinot fizisko aktivitāti, pašvaldības veicina ANO IAM sasniegšanu.**

Būtiskākie ieteikumi

Pamatojoties uz revīzijā konstatēto un secinājumiem, sniegti ieteikumi, kas sekmēs plašāku iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs, ko raksturo fiziski aktīvo iedzīvotāju īpatsvara pieaugums (Eiropas Komisijas dati):

Rezultatīvais rādītājs	2022. gads	2025. gads
Latvijas iedzīvotāju īpatsvars (%), kas vismaz 1–2 reizes nedēļā nodarbojas ar fiziskām aktivitātēm	65 ²⁴	67

Lai sasniegtu šo rādītāju, Valsts kontrole sagaida, ka pašvaldības sadarbībā ar atbildīgajām institūcijām (IZM, FM, SPKC) veiks šādas darbības:

- noskaidros iedzīvotāju vajadzības visās mērķgrupās, uzkrās un analizēs datus par iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs, noskaidros iedzīvotāju neiesaistīšanās iemeslus, un ņems vērā iegūto informāciju, organizējot fiziskās aktivitātes – sporta infrastruktūras noslodzi plānos atbilstoši visu pašvaldības iedzīvotāju mērķgrupu vajadzībām un izvērtēs dzimumu līdztiesības aspektus;
- apzinās dažādu mērķgrupu informācijas saņemšanas paradumus un veidos atbilstošas informēšanas un izglītošanas aktivitātes;
- izvērtēs sporta un fiziskajām aktivitātēm piešķirtā finansējuma izlietojuma rezultātus, tajā skaitā par dalības fiziskajās aktivitātēs finansiālajiem noteikumiem, kā arī pilnveidos sadarbību ar NVO, uzkrās un analizēs datus par NVO darbības rezultātiem;
- izvērtēs sporta pedagogu/treneru kvalifikācijas atbilstību normatīvo aktu prasībām, izvērtēs sporta pedagogu/treneru noslodzi, veiks nepieciešamās organizatoriskās un normatīvās izmaiņas fizisko aktivitāšu nodrošināšanā iesaistītā personāla piesaistei;
- izvērtēs dažādu fiskālu un monetāru instrumentu ieviešanu iedzīvotāju masveidīgākai iesaistīšanai fiziskajās aktivitātēs.

Ziņojuma struktūra

Informācija revīzijas ziņojumā izklāstīta šādā secībā:

- revidējamās jomas īss raksturojums ar skaidrojumu, kāpēc fiziskās aktivitātes ir nozīmīga veselīga dzīvesveida sastāvdaļa;
- revīzijas secinājumi, konstatējumi un ieteikumi, sadalot tos trīs būtiskās nodaļās un vairākās apakšnodaļās; katras nodaļas ievadā ir sniegts Valsts kontroles viedoklis secinājumu formā, secinājumus nodaļas tekstā pamatojot ar revīzijas konstatējumiem;
- revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes (mērķis, juridiskais pamatojums, atbildība, apjoms, ierobežojumi).

1. Vai iedzīvotāju iespējas nodarboties ar fiziskām aktivitātēm pašvaldībās ir samērīgas, ņemot vērā dažādu mērķgrupu pieprasījumu, piedāvājumu un esošo infrastruktūru?

1.1. Vai pašvaldību sporta infrastruktūra ir pieejama visām mērķgrupām?

Pašvaldībās fizisko aktivitāšu veicināšanas jomu raksturo galvenokārt bērnu un jauniešu (apmēram 4–5 % iedzīvotāju) iesaiste sporta nodarbībās profesionālās ievirzes un interešu sporta izglītības programmās un infrastruktūras uzturēšana saskaņā ar noslodzes rādītājiem primāri bērnu un jauniešu nodarbībām un profesionālajam sportam. 87 % pasākumu/sacensību ir bērnu un jauniešu auditorijai.

Dažādām iedzīvotāju mērķgrupām pašvaldībās ir atšķirīgas iespējas un pieeja sportam un citām fiziskajām aktivitātēm. Vienlīdzīgas iespējas fiziskajām aktivitātēm nav iedzīvotājiem ar funkcionāliem traucējumiem (apmēram 12 % iedzīvotāju) un senioriem (apmēram 20 % iedzīvotāju), ņemot vērā infrastruktūras nepielāgotību un atbilstoša personāla trūkumu. Pastāv problēmas dzimumu līdztiesībā – sporto 66 % zēnu un tikai 34 % meiteņu, pastāv stereotipi par “puišu sporta veidiem” un “meiteņu sporta veidiem”.

Ņemot vērā jau tā pastāvošos apgrūtinājumus (transporta kustību grafiki, ceļu stāvoklis, privātā transporta neesamība, maksātspēja), arī telpu noslodzes principi ierobežo iedzīvotāju iespējas nodarboties ar fiziskām aktivitātēm. Galvenokārt ir pieejami āra treniņi un noteiktos laikos sporta laukumi un stadioni. Piekļuve iekštelpām ir sarežģītāka. Piemēram, Smiltenes pilsētā iedzīvotājiem netiek piedāvāts laiks sporta zālēs, Balvos un Jelgavā sporta zāles individuālajiem sportot gribētājiem pieejamas vai nu agri no rīta (darbdienās no plkst. 5.00 līdz 8.00), vai vēlu vakarā (darbdienās no plkst. 20.00 līdz 23.00).

Brīvpieejas objektu ārtelpā izmantošanas iespējas ietekmē Latvijas klimatiskie apstākļi – īsās vasaras, lietains un auksts laiks rudenī un pavasarī, turklāt piekļuve šiem objektiem nav piemērota sniegotās ziemās. Līdz ar to šī infrastruktūra ir izmantojama pārsvarā vasaras laikā, kad iedzīvotāji tāpat ir aktīvāki, piemēram, dažādos dārza darbos vai atvaļinājumu laikā. Attiecīgi tieši infrastruktūras pieejamība un nodarbības iekštelpās veicinātu lielākas iespējas iedzīvotājiem būt fiziski aktīviem.

Pārvērtējot bērnu un jauniešu, it īpaši jaunāko grupu, nodarbību organizāciju, proti, nedalot tās pa sporta veidiem un organizējot vispārējās fiziskās sagatavotības nodarbības, pašvaldībās

atbrīvotos resursi (telpas, pedagogu/treneru pieejamība), lai veicinātu pārējo mērķgrupu iedzīvotāju lielāku iesaisti fiziskajās aktivitātēs.

Dažādu iedzīvotāju mērķgrupu iesaisti fiziskajās aktivitātēs ir veicinājis Eiropas Sociālā fonda projekts “Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi” ar finansiālo ieguldījumu izlasē iekļautajās pašvaldībās 2 482 044,20 *euro*, kas devis ieguldījumu arī iedzīvotāju plašākai iesaistei fiziskajās aktivitātēs, jo tiek piedāvāti pasākumi, kuros var piedalīties cilvēki ar dažādu fizisko sagatavotību, nav nepieciešams īpašs inventārs, pasākumi ir bez maksas. Prognozējams fizisko aktivitāšu un nodarbību samazinājums un pārtraukšana, jo projekta aktivitātes plānotas līdz 2023. gada 31. decembrim un pašvaldībās nav vērtējumu un lēmumu par to gatavību nodrošināt šīs prakses turpināšanu.

Fizisko aktivitāšu pieejamība dažādām mērķgrupām

Fiziskās aktivitātes²⁵ ir svarīgas visiem iedzīvotājiem, tomēr ir atšķirīgas iedzīvotāju spējas un intereses. Tāpēc fiziskās aktivitātes ir jāpielāgo katrai mērķgrupai, lai iedzīvotājiem būtu interese iesaistīties fiziskajās aktivitātēs, tādējādi uzlabojot savu fizisko stāvokli un veselību. Izlasē iekļautajās pašvaldību iedzīvotāju struktūra sniegta 1. tabulā.

1. tabula

Iedzīvotāju struktūra izlasē iekļautajās pašvaldībās

Pašvaldība	Iedzīvotāju skaits*	Sievietes*	Vīrieši*	Bērni (līdz 7 gadu vecumam)*	Bērni un jaunieši (7-18 gadi)*	Pieaugušie*	Seniori*	Iedzīvotāji ar funkcionāliem traucējumiem ²⁶
Jelgavas valstspilsētas pašvaldība	54694	29705	24989	3956	7919	32181	10638	6448
Balvu novada pašvaldība	18501	9583	8918	882	2068	11459	4092	3584
Olaines novada pašvaldība	19953	10637	9316	1302	2699	12307	3645	1886
Saldus novada pašvaldība	26688	13966	12722	1653	3469	16031	5535	2690
Smiltenes novada pašvaldība	17904	9206	8698	1118	2358	10738	3690	2046

*Oficiālais statistikas portāls. Iedzīvotāji pēc dzimuma un vecuma reģionos, valstspilsētās un novados gada sākumā (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā) 2021–2023. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_IR_IRD/IRD041/, resurss skatīts 17.05.2023.

Pašvaldībās ir izveidota sporta infrastruktūra dažādiem sporta veidiem, taču tā tiek izmantota galvenokārt profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu apguvei bērniem un jauniešiem.

Pašvaldībās ir izveidota sporta infrastruktūra, no kuras daļa ir pieejama bez maksas jeb brīvpiekļuves objekti (piemēram, stadioni, pastaigu takas, āra trenāžieri), bet daļa – par maksu (piemēram, slidotavas, sporta zāles).

Principi infrastruktūras noslodzei nevienā no pašvaldībām nav izstrādāti dokumenta veidā, bet visām tie ir kopīgi – infrastruktūra tiek noslogotas šādā secībā:

- vispārīzglītojošo skolu sporta nodarbības;
- interešu izglītības programmu īstenošana;
- profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu īstenošana;
- NVO organizētās un maksas nodarbības.

Kā vienu no iemesliem tam, ka netiek piedāvāti jauni organizēti sporta nodarbību veidi, pašvaldības norādīja uz telpu un treneru/pedagogu trūkumu, it īpaši sporta veidiem iekštelpās, jo, papildus piedāvājot jaunu sporta nodarbību veidu, jauna grupa ir jāplāno katru gadu, lai atbilstoša vecuma grupas bērni un jaunieši varētu nodarboties ar izvēlēto sporta veidu, līdz ar to telpu noslodze būtiski palielinās. Papildus tam pašvaldības norāda, ka sevišķi lauku teritorijās infrastruktūra tiek izmantota dažāda veida aktivitātēm – gan sporta aktivitātēm, gan amatiermākslas kolektīvu nodarbībām.

Izlasē iekļautajās pašvaldībās netiek apkopota detalizēta informācija par iedzīvotāju skaitu, kas iesaistās fiziskajās aktivitātēs dažādās mērķgrupās. Ir pieejama informācija par bērnu un jauniešu skaitu, kas iesaistās sporta interešu vai profesionālās ievirzes izglītības programmu apgūvē. Arī bērnu un jauniešu grupā kopumā iesaiste sportiskajās aktivitātēs nav augsta. No izlasē iekļautajām pašvaldībām Balvu novadā 32 % no kopējā deklarēto bērnu un jauniešu skaita iesaistās fiziskajās aktivitātēs, turpretī Olaines, Saldus un Smiltenes novados mazāk nekā 20 % no deklarētajiem bērniem un jauniešiem piedalās sportiskajās aktivitātēs (skatīt 2. tabulu).

2. tabula

Fiziski aktīvo bērnu un jauniešu skaits izlasē iekļautajās pašvaldībās

Pašvaldība	Bērnu un jauniešu skaits ²⁷	Sporta interešu izglītības programmu audzēkņu skaits	Profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu audzēkņu skaits	Fiziski aktīvo bērnu un jauniešu skaits	Fiziski aktīvo bērnu un jauniešu skaits %
Jelgavas valstspilsētas pašvaldība	11 875	654	2103	2757	23
Balvu novada pašvaldība	2950	356	586	942	32
Olaines novada pašvaldība	4001	471	X	471	12
Saldus novada pašvaldība	5122	86	693	779	15
Smiltenes novada pašvaldība	3476	97	505	602	17

Ņemot vērā jau tā pastāvošos apgrūtinājumus (transporta kustību grafiki, ceļu stāvoklis, privātā transporta neesamība, maksātspēja), kas tieši ietekmē iedzīvotāju iespējas nokļūt pakalpojuma sniegšanas vietā, telpu noslodzes principi arī ierobežo iedzīvotāju iespējas nodarboties ar fiziskām aktivitātēm. Galvenokārt ir pieejami āra trenāžieri un noteiktos laikos sporta laukumi un stadioni. Piekļuve iekštelpām ir sarežģītāka. Piemēram, Smiltenes pilsētā iedzīvotājiem netiek piedāvāts laiks sporta zālēs, Balvos un Jelgavā sporta zāles individuālajiem sportotgribētājiem pieejamas vai nu agri no rīta (darbdienās no plkst. 5.00 līdz 8.00), vai vēl vakarā (darbdienās no plkst. 20.00 līdz 23.00).

Brīvpieejas objektu ārtelpā izmantošanas iespējas ietekmē Latvijas klimatiskie apstākļi – īsās vasaras, lietains un auksts laiks rudenos un pavasarī, turklāt sniegotās ziemās piekļuve šiem objektiem un to izmantošana ir vēl sarežģītāka. Līdz ar to šī infrastruktūra ir izmantojama pārsvarā vasaras laikā, kad iedzīvotāji tāpat ir aktīvāki, piemēram, dažādos dārza darbos vai atvaļinājumu laikā. Attiecīgi tieši infrastruktūras pieejamība un nodarbības iekštelpās veicinātu lielākas iespējas iedzīvotājiem būt fiziski aktīviem.

Arī aptaujās iedzīvotāji norādījuši, ka izjūt nepieciešamību pēc plašākām iespējām nodarboties ar fiziskām aktivitātēm – Balvu stadiona pieejamību ikvienam iedzīvotājam²⁸, laukumus sporta spēļu spēlēšanai Jelgavā²⁹, sporta zāļu pieejamība lauku reģionos un izgaismotas trases skriešanai Saldus novadā³⁰, arī Olaines un Smiltenes novadā iedzīvotāji gribētu plašāku sporta nodarbību klāstu³¹.

Valsts kontroles ieskatā, pārvērtējot bērnu un jauniešu, it īpaši jaunāko grupu, nodarbību organizāciju, pašvaldībās atbrīvotos resursi (telpas, pedagogu/treneru pieejamība), lai veicinātu pārējo mērķgrupu iedzīvotāju lielāku iesaisti fiziskajās aktivitātēs.

Plānojot fizisko aktivitāšu veicināšanu sabiedrībā, būtiski pievērst uzmanību senioru un personu ar invaliditāti iesaistei. Šīm mērķgrupām viens no svarīgākajiem faktoriem ir socializēšanās iespēja, ko var veicināt, īstenojot piemērotas fiziskās aktivitātes. Iedzīvotāju ikdienas fiziskās aktivitātes veicina piemērota vide un infrastruktūra, piemēram, pieejama un droša zona pastaigām un riteņbraukšanai, kā arī plašs sabiedriskā transporta maršrutu pārklājums, tajā skaitā personām ar invaliditāti, vecāka gadagājuma cilvēkiem, vecākiem ar bērnu ratiņiem u. c. Lielākā daļa lielo pilsētu un pašvaldību Latvijā ir izveidojušas atbilstošu un pieejamu infrastruktūru fizisko aktivitāšu veicināšanai, tomēr vēl ir nepieciešami uzlabojumi, īpaši nelielu pašvaldību teritorijās.³²

Gan Pasaules Veselības organizācija³³, gan Slimību profilakses un kontroles centrs³⁴ ir izstrādājis fizisko aktivitāšu ieteikumus un principus dažādām iedzīvotāju grupām. Kopumā visiem iedzīvotājiem ieteikumi ir līdzīgi, akcentējot, ka ieteicams vismaz 150–300 minūtes vidējas intensitātes aerobas fiziskās aktivitātes vai 75–150 minūtes augstas intensitātes aerobas fiziskās aktivitātes. Lai iegūtu papildu ieguvumus veselībai, ieteicams pārsniegt noteikto fizisko aktivitāšu minimumu un vismaz divas dienas nedēļā veikt muskuļus stiprinošas fiziskās aktivitātes.

Izlasē iekļautās pašvaldības fizisko aktivitāšu organizēšanai nav izstrādājušas principus vai kritērijus dažādu mērķgrupu iesaistei, un tās tiek plānotas atbilstoši tradīcijām.

Sporta jomas eksperti norāda³⁵, ka Latvijas pašvaldībās ir dažāda situācija un fizisko aktivitāšu piedāvājums dažādām iedzīvotāju grupām. Aktivitāšu piedāvājums personām ar funkcionāliem traucējumiem varētu būt plašāks visās pašvaldībās.

Revīzijas izlasē iekļautajās pašvaldībās nav izveidoti personām ar funkcionāliem traucējumiem pielāgoti trenāžieri. Netiek arī piedāvātas grupu nodarbības sporta veidos, kas pielāgoti iedzīvotājiem ar funkcionāliem traucējumiem. Arī nevalstiskās organizācijas akcentē, ka sabiedrībā kopumā ir izveidojies stereotips par to, ka personas ar funkcionāliem traucējumiem un seniori nav mērķgrupa fizisko aktivitāšu veicināšanas jomā³⁶.

Nacionāla līmeņa instrumenti iedzīvotāju fizisko aktivitāšu veicināšanai pašvaldībās

Dažādu iedzīvotāju mērķgrupu iesaisti fiziskajās aktivitātēs pašvaldībās ir veicinājusi Latvijā 2016. gada novembrī uzsāktā Eiropas Sociālā fonda projekta “Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi” īstenošana. Projekta³⁷ līdzekļu apguvē iesaistās arī pašvaldības, tajā skaitā izlasē iekļautās pašvaldības, kurām kopsummā ir piešķirti 2 920 052 *euro*, no kuriem 2 482 044,20 *euro* ir projekta finansējums (skatīt 1. pielikumu). Projekta aktivitātes plānotas līdz 2023. gada 31. decembrim.

Projekta mērķis ir uzlabot pieejamību veselības veicināšanas un slimību profilakses pakalpojumiem visiem Latvijas iedzīvotājiem, jo īpaši teritoriālās, nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļautajiem iedzīvotājiem, īstenojot nacionāla mēroga pasākumus četrās prioritārajās veselības jomās (sirds un asinsvadu slimības, onkoloģija, perinatālā un neonatālā perioda aprūpe un garīgā veselība). Veselības veicināšanas pasākumu ietvaros pašvaldības rīko arī dažādus fizisko aktivitāti veicinošus pasākumus.

Revīzijas laikā pašvaldības un sporta jomas speciālisti norādīja: pateicoties projektam, pieaugušajiem tika piedāvāta iespēja regulāri iesaistīties fiziskajās aktivitātēs kvalificēto treneru uzraudzībā, kas pozitīvi ietekmēja šo aktivitāšu dalībnieku fizisko sagatavotību, labsajūtu, viņu motivāciju iesaistīties fiziskajās aktivitātēs un produktivitāti darbā³⁸.

Latvijā ir organizētas vairākas sabiedrības informēšanas kampaņas un aktivitātes, tomēr sabiedrībai nav pietiekamas intereses un motivācijas uzsākt un turpināt regulāras un piemērotas fiziskās aktivitātes. Kampaņas ir bijušas īslaicīgas. Trūkst koordinācijas un ilgtspējīgu uz dažādām vecumu un dzimumu grupām orientētu aktivitāšu, īpaši tādu aktivitāšu, kas motivētu pasīvos iedzīvotājus. Efektīvu izpratni veidojošu kampaņu un aktivitāšu pamatā ir mērķtiecīga sabiedrības informēšana, interaktīvās metodes, sadarbība un pietiekams finansējums.³⁹ Arī pašvaldības norāda, ka projektu būtu nepieciešams turpināt, jo cilvēki, kuri iesaistījās, daudz aktīvāk aizdomājas par veselīgu dzīvesveidu, aktīvi cilvēki izmanto visu, ko piedāvā veselības veicināšanas projekts bez maksas iedzīvotājiem. Tāpat pozitīvi tiek vērtēts aktivitāšu piedāvājums visā novada teritorijā, ne tikai novada centrā. Sevišķi nozīmīga iedzīvotāju iesaiste fiziskajās aktivitātēs visās mērķgrupās kļuva pēc Covid-19 pandēmijas ierobežojumu mazināšanās, jo pandēmijas laikā iedzīvotāju ikdienu bija mazkustīga, bet paradumus mainīt nav viegli.⁴⁰

Citu valstu praksē ir sastopami dažādi instrumenti iedzīvotāju masveidīgākai iesaistīšanai fiziskajās aktivitātēs. Piemēram, Francijā tiek piedāvāts “*Pass'Sport*” produkts, kas sniedz noteiktu grupu bērniem un jauniešiem iespēju saņemt 50 *euro* atbalstu no valsts, lai tie varētu uzsākt fiziskās aktivitātes kādā no programmā iekļautajiem sporta klubiem. Kā labā prakse jāuzsver arī tas, ka valsts pārvalde ir veikusi aktīvas darbības, nosūtot elektroniskā pasta vēstules ar “*Pass'Sport*” kodiem bērniem un jauniešiem, kuri atbilst noteiktajai mērķauditorijai⁴¹. Kopumā tie ir seši miljoni bērnu un jauniešu⁴². Arī Austrālijā ir izveidots līdzīgs instruments – Sporta kupons, kas nodrošina atlaidi līdz pat 100 dolāru apmērā sporta, deju vai peldētapmācības maksai bērniem. Programmas mērķis ir palielināt to bērnu skaitu, kas piedalās fiziskajās aktivitātēs, palīdzot samazināt izmaksas kā šķērslī⁴³. 2022. gadā kopumā tika izlietoti 83 123 sporta kuponi 8 278 835 dolāru vērtībā. 52 % dalībnieku ir zēni, 48 % dalībnieku – meitenes, savukārt no visiem iesaistītajiem dalībniekiem 3 % ir kādi funkcionāli traucējumi⁴⁴.

Kaimiņvalsts Lietuvas likums par iedzīvotāju ienākuma nodokli paredz Lietuvā pastāvīgi dzīvojošiem pilsoņiem tiesības ziedot līdz 2 % no iedzīvotāju ienākuma nodokļa pašu izvēlētai organizācijai, kas atbilst sabiedriskā labuma organizācijas kritērijiem⁴⁵. Savukārt Igaunijas uzņēmumu izdevumi, kas veikti darbinieka veselības uzlabošanai, tajā skaitā sporta izdevumiem, netiek aplikti ar nodokli kā papildu labums 100 *euro* apmērā vienam darbiniekam ceturksnī, ja darba devējs ir nodrošinājis šo iespēju visiem darbiniekiem.⁴⁶

Dzimumu līdztiesība fizisko aktivitāšu piedāvājumā

Dzimumu līdztiesība pēdējās desmitgadēs ir kļuvusi par ļoti aktuālu un plaši pētītu tēmu visā Eiropā. Ilgus gadus šai tēmai netika pievērsta pienācīga uzmanība vēsturisko tradīciju un vispārpieņemto sabiedrības normu dēļ. Tomēr, uzsākot tēmas aktualizēšanu un izpēti, dzimumu līdztiesības jomā tika konstatēta virkne netaisnību un fundamentālu problēmu. Tas negatīvi ietekmē abu dzimumu pārstāvjus. Latvija dzimumu līdztiesības jomā atrodas 16. vietā Eiropā.⁴⁷

Pētījumā⁴⁸ “Dzimuma aspekta ietekmes analīze valsts un pašvaldību budžeta procesos” akcentēts, ka:

- budžetu plānošanas procesos dzimuma aspekts netiek iekļauts un tam netiek pievērsta pienācīga uzmanība;
- dati, kas būtu nepieciešami dzimumu līdztiesības veicināšanas aktivitātēm, netiek vākti, apkopoti un izmantoti plānošanā;
- kopumā sabiedrībā vēl joprojām ir iesakņojies uzskats, ka atšķirības vīriešu un sieviešu darba un sabiedriskajā dzīvē ir normālas un pieņemamas un iepriekšējo gadu gaitā izveidojušies stereotipi nebūtu jānovērš.

Īpašajā Eiropabarometra 525 pētījumā⁴⁹ par sportu uz fiziskajām aktivitātēm norādīts, ka Latvijā 33 % vīriešu un 35 % sieviešu nekad vai reti nodarbojas ar fiziskām aktivitātēm. Eiropas Savienībā vidējais rādītājs ir sliktāks – 47 % vīriešu un 54 % sieviešu nekad vai reti nodarbojas ar fiziskajām aktivitātēm. Mērķtiecīgi ar sportu vai sporta spēlēm nodarbojas vēl mazāk cilvēku – Latvijā attiecīgi nekad vai reti atbildējuši 59 % vīriešu un 63 % sieviešu, Eiropas Savienībā vidēji – 57 % vīriešu un 65 % sieviešu.

Dzimumu līdztiesības jautājums Eiropas Savienībā kopumā ir nozīmīgs. Eiropas Savienībā 78 % aptaujāto, bet Latvijā 60 % aptaujāto piekrīt, ka sievietes vadītāju, sportistu, funkcionāru un treneru amatos iedvesmo vairāk sieviešu un meiteņu sekot viņu paraugam.⁵⁰

Vairākas pašvaldības norādīja, ka uz konkrētiem sporta veidiem tradicionāli vairāk piesakās zēni nekā meitenes vai otrādi, kaut audzēkņi tiek uzņemti, uzņemšanas noteikumos nekonkretizējot – zēni vai meitenes. Tāpat bērnu un jauniešu izvēli par labu kādam sporta veidam var ietekmēt arī trenera/pedagoga faktors. Ir treneri, kas izvēlas strādāt tikai ar zēniem vai tikai ar meitenēm, attiecīgi šajos gadījumos faktiski nav nodrošinātas vienlīdzīgas iespējas nodarboties ar konkrēto sporta veidu. Bērni trenerus/pedagogus var uztvert kā autoritātes un iesaistītes sporta veidā, lai varētu trenēties pie kāda konkrēta pedagoga. Sievietes treneres piesaista nodarbībām vairāk meiteņu auditoriju.

Revīzijā ir konstatēts, ka aktīvāk vēlmi apgūt profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas un interešu sporta izglītības programmas izrāda zēni (skatīt 3. tabulu). Kopumā profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas izlasē iekļautajās pašvaldībās apgūst 2567 zēni jeb 66 % no kopējā audzēkņu skaita un 1320 meitenes jeb 34 % no kopējā audzēkņu skaita. Savukārt sporta interešu izglītības programmas apgūst 947 zēni jeb 57 % no kopējā audzēkņu skaita un 717 meitenes jeb 34 % no kopējā audzēkņu skaita. Optimāla proporcija starp audzēkņiem jebkurā virzienā būtu 60 % pret 40 %⁵¹.

3. tabula

Zēnu un meiteņu skaits sporta izglītības programmās

Pašvaldība	Audzēkņu skaits profesionālās ievirzes sporta izglītības programmās				Audzēkņu skaits sporta interešu izglītības programmās			
	zēni		meitenes		zēni		meitenes	
Balvu novada pašvaldība	409	70 %	177	30 %	224	63 %	132	37 %
Jelgavas valstspilsētas pašvaldība	1314	62 %	789	38 %	409	63 %	245	37 %
Olaines novada pašvaldība	X	X	X	X	193	41 %	278	59 %
Saldus novada pašvaldība	485	70 %	208	30 %	44	51 %	42	49 %
Smiltenes novada pašvaldība	359	71 %	146	29 %	77	79 %	20	21 %
Kopā	2567	66 %	1320	34%	947	57 %	717	43%

Piemēram, Saldus sporta skolā no 693 audzēkņiem 485 ir zēni, savukārt tikai 208 meitenes. Zēnu un meiteņu proporcija starp audzēkņiem ir 70 % zēnu un 30 % meiteņu. Arī Smiltenes un Balvu novada pašvaldībās profesionālās ievirzes sporta izglītības programmās proporcija ir gandrīz tāda pati.

Izvērtējot revīzijas izlasē iekļauto pašvaldību sniegtos datus par dalībnieku skaitu profesionālās ievirzes un interešu sporta izglītības programmās, ir konstatēts, ka no vairāk nekā 30 sporta veidiem lielākoties jeb 21 sporta veidā vairāk nekā 60 % dalībnieku ir zēni, turpretī tikai septiņos sporta veidos vairāk nekā 60 % audzēkņu ir meitenes. Turklāt meiteņu vidū populārāki ir tādi sporta veidi kā aerobika, fitness, mākslas vingrošana un daiļslidošana. Kopumā sporta veidos, kuri prasa lielākus finanšu resursus, vairākums dalībnieku ir zēni, piemēram, hokejs (97 %), smaiļošana (73 %), airēšana (71 %), BMX (81 %). Arī komandu sporta veidos vairākums dalībnieku ir zēni: basketbols (70 %), florbols (92 %), futbols (96 %). Orientēšanās, peldēšana, rokasbumba, šorttreks un vieglatlētika ir tie sporta veidi, kuros dzimumu proporcija ir līdzīga.

Plānojot un veidojot sporta infrastruktūru, ir svarīgi ņemt vērā vides pieejamību dažādām mērķgrupām. Meitenēm ļoti nozīmīgs faktors ir iespēja pārgērbties un nomazgāties, saglabājot intimitāti. Profesionālās ievirzes sporta izglītības iestāžu telpas nav veidotas tā, lai sportistiem būtu iespējas pārgērbties garderobē bez citu sportistu klātbūtnes, arī dušas lielākoties tiek veidotas kā dušas telpa bez atsevišķām kabīnēm vai nodalītās ar aizkariem.

Ieteikumi

Pašvaldībām sporta infrastruktūras noslodzi plānot atbilstoši visu pašvaldības iedzīvotāju mērķgrupu vajadzībām, tajā skaitā pieaugušo, senioru, personu ar īpašām vajadzībām.

Pašvaldībām izvērtēt dzimumu līdztiesības aspektus un rezultātus, nodrošinot ar sportu un fiziskajām aktivitātēm saistītus pakalpojumus, un veikt darbības, lai fiziskajās aktivitātēs līdzvērtīgi iesaistītu abu dzimumu pārstāvjus.

1.2. Vai pašvaldībās ir atbilstošs personāls, kas nodrošina fizisko aktivitāšu īstenošanu un veicināšanu?

Pašvaldībās ilgtermiņā ir prognozējamas problēmas nodrošināt pienācīgu skaitu atbilstošas kvalifikācijas speciālistus kvalitatīvu fizisko aktivitāšu organizēšanai, kas rada negatīvu ietekmi uz iespēju iesaistīt šajās aktivitātēs visu vecumu un mērķgrupu iedzīvotājus. Nepietiekami resursi atlīdzībai un intensīvs nodarbību/sacensību grafiks ir rezultējies sekās – pašvaldībām jau šobrīd ir grūtības darbinieku (metodiķu, pedagogu/treneru, organizatoru/uzraugu) piesaistīšanā.

Problēma ar jaunu treneru/pedagogu piesaisti saistās ar ierobežotām karjeras iespējām – normatīvie akti paredz dažādas sporta speciālistu kvalifikācijas kategorijas, tomēr treneru kvalifikācija ne valstī, ne pašvaldībās nav sasaistīta ar saņemamo atlīdzību, kas nemotivē trenerus paaugstināt savu kvalifikāciju. Otrs faktors ir nekonkurētspējīgs atalgojums un saspringts darba grafiks – nodarbības lielākoties notiek darbdienu vakaros, savukārt sacensības – nedēļas nogalēs. Šādu darba grafiku ir sarežģīti savienot ar privāto dzīvi (ģimenes intereses, dažādi citi hobiji). Tiešu ietekmi uz pedagoga/trenera darba laiku un noslodzi brīvdienās rada agrīna bērnu specializācija konkrētos sporta veidos un prasība profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu audzēkņiem piedalīties oficiālās sacensībās, lai sasniegtu rezultatīvātes rādītājus savā sporta veidā un valsts finansētu profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu.

Lai gan normatīvais akts⁵² nosaka pedagogu/treneru sertifikācijas kārtību, lai iegūtu tiesības strādāt sporta jomā, revīzijā tika konstatēts, ka 26 treneriem un izglītības metodiķiem nav spēkā esoša sporta speciālista sertifikāta, kas rada risku, ka šīm personām nav atbilstošas izglītības un/vai kvalifikācijas, kas, savukārt, var negatīvi ietekmēt pakalpojuma kvalitāti, saņēmēju drošību un veselību.

Fiziskās aktivitātes kvalificēta sporta trenera uzraudzībā notiek galvenokārt tikai sporta skolās. Pašvaldības norāda, ka trūkst personāla, sporta metodiķu un organizatoru, kas vada dažādas aktivitātes citām mērķgrupām.

Latvijā par sporta treneri var strādāt personas, kuras ieguvušas atbilstošas kategorijas sertifikātu konkrētā sporta veidā vai kuras ieguvušas diplomu par augstāko pedagoģisko izglītību sporta studiju programmā, vai studenti, kas vēl studē⁵³. Sporta speciālistu sertifikāciju veic LSFP.

Persona ar sporta speciālista sertifikātu vai atbilstošu izglītību var vadīt sporta treniņus (nodarbības), veikt izglītojošo vai metodisko darbu sporta jomā, sniegt atbalstu tiem, kuri apmeklē sporta treniņus (nodarbības) vai apgūst profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas⁵⁴. Lai īstenotu sporta

interesu izglītības programmu, sporta speciālistam nepieciešama augstākā pedagogiskā izglītība sportā vai C kategorijas sertifikāts⁵⁵.

Sporta trenera profesijas standarts⁵⁶ nosaka pienākumus un uzdevumus, tajā skaitā:

- mērķtiecīgi vada nodarbību dalībnieku personības, sporta sasniegumu un kompetenču attīstību saskaņā ar dalībnieku, fiziskās sagatavotības, veselības stāvokļa, trenēšanās, personības un izaugsmes sportā vajadzībām;
- veido drošu un atbalstošu treniņu vidi, organizē mācību/treniņu procesu noteiktā sporta veidā vai veselību veicinošās fiziskajās aktivitātēs, izvērtē dalībnieku vajadzības, sniegumu un izaugsmi, veido ētiskas un individualizētas darba attiecības ar treniņu procesā iesaistīto mērķa grupu;
- atbild par profesionālās darbības īstenošanas kvalitāti, patstāvīgi izvērtē, plāno un pilnveido savu profesionālo kompetenci.

Sporta pasākumiem un treniņiem (nodarbībām) ir jānoris drošā vidē, un tie jāorganizē un jāvada kvalificētiem sporta darbiniekiem; par nepilngadīgu sportistu veselības aprūpi, regulāru veselības pārbaudi veikšanu, veselības un dzīvības apdrošināšanu ir atbildīgi vecāki (personas, kas realizē aizgādības tiesības) un sporta speciālisti.⁵⁷ Līdz ar to treneriem ir liela atbildība un viņiem ir jābūt kvalificētiem, lai sekotu līdzi visu audzēkņu veselības stāvoklim un tā izmaiņām.

Pašvaldību atbildīgie darbinieki norādīja, ka regulāri seko līdzi treneru sertifikātu derīguma termiņiem. Profesionālās ievirzes sporta skolas treneru sertifikācijas derīguma termiņiem var sekot Valsts izglītības informācijas sistēmā (turpmāk – VIIS), kas informē par to, ka sertifikātam tuvojas derīguma termiņa beigas. Iestādes, kas neizmanto VIIS, treneru sertifikātu derīgumu var pārbaudīt LSFP tīmekļvietnē.

Revīzijas laikā, pārbaudot izlasē iekļauto pašvaldību 151 sporta speciālista (trenera) sertifikātu esamību un informāciju par profesionālās pilnveides apmācībām, tika konstatēts, ka:

- A kategorijas sertifikāts ir 18 personām;
- B kategorijas sertifikāts ir 67 personām;
- C kategorijas sertifikāts ir 12 personām;
- studenti vai sporta studiju absolventi ar tiesībām strādāt par sporta treneri ir 25.

Tomēr tika arī konstatēts, ka 26 treneriem un izglītības metodiķiem nav spēkā esoša sporta speciālista sertifikāta⁵⁸.

Lai arī LSFP norāda⁵⁹, ka sertifikācijas kārtība ir būtisks instruments, kas mudinājis sporta speciālistus sertificēt savu profesionālo darbību, vienlaikus arī veicinot nozares un sabiedrības izpratni par trenera profesijas lomu gan veselības, gan sportisko sasniegumu veicināšanā, un valsts finansētajās izglītības iestādēs sertifikācijas kārtības ievērošana ir neizbēgama, LSFP tomēr atzīst, ka sertifikācijas kārtības uzraudzības trūkums aizvien ir izaicinājums.

Lai saglabātu tiesības strādāt par treneri (pedagogu) jeb atjaunotu sertifikātu:

- sporta speciālists iesniedz resertifikācijai nepieciešamos dokumentus, kas apliecina sertifikāta derīguma laikā apgūtās tālākizglītības programmas ne mazāk kā 60 stundu apjomā⁶⁰;
- pedagogs profesionālo kompetenci pilnveido, triju gadu laikā apgūstot programmu vismaz 36 stundu apjomā.⁶¹

Noteikumi neparedz atbildību par darbību bez sertifikāta vai ar sertifikātu, kuram ir beidzies termiņš.

VIIS tiek apkopota informācija par pedagogu profesionālās kompetences pilnveides apmācībām, un sistēmā ir iestrādāta kontrole brīdinājumam, ja kādam pedagogam drīzumā pietrūks nepieciešamais kvalifikācijas celšanas dokumentos norādīto stundu skaits noteiktā periodā. Revīzijas laikā, izvērtējot VIIS sistēmā pieejamo informāciju par izlasē iekļauto pašvaldību sporta speciālistiem (pedagogiem),

konstatēts, ka 28 nav veikuši nepieciešamās apmācības kvalifikācijas saglabāšanai. Tomēr VIIS netiek apkopota informācija par profesionālās ievirzes sporta pedagogu profesionālo kompetenci atbilstoši sporta speciālistu sertifikācijas kārtībai un sporta speciālistam noteiktajām prasībām.

Pedagoga/trenera atlīdzības finansēšanas avoti ir valsts mērķdotācija un pašvaldības budžeta līdzekļi. Pašvaldības norādīja, ka tām trūkst finansējuma, kā arī valsts mērķdotācija nav pietiekama, lai pienācīgi motivētu un noturētu vai iegūtu kvalificētus pedagogus/trenerus.

Pedagogu/treneru iesaisti ietekmējošie nacionālā līmeņa faktori

Pedagogu/treneru atlīdzība

Pašvaldību atbildīgie sporta speciālisti norādīja, ka problēma ar jaunu treneru/pedagogu piesaisti saistās ar ierobežotām karjeras iespējām, nekonkurētspējīgu atalgojumu un saspringtu darba grafiku – nodarbības lielākoties notiek darbdienas vakaros, savukārt sacensības – nedēļas nogalēs. Šādu darba grafiku ir sarežģīti savienot ar privāto dzīvi (ģimenes intereses, dažādi citi hobiji). Piemēram, Balvu sporta skolas 2022. gada novembra sacensību kalendārā⁶² redzams, ka no 22 sacensībām 14 sacensības notika sestdienā vai svētdienā, tajā skaitā grieķu-romiešu cīņai, svarcelšanai, futbolam, basketbolam. Savukārt treniņi notiek katru darbdienas vakaru (no ~plkst. 15.40 līdz plkst. 20.30) vecākajām apmācību grupām (sākot ar MT-6) futbolā, svarcelšanā, basketbolā, grieķu-romiešu cīņā, vieglatlētikā.⁶³

Izvērtējot publiski pieejamo informāciju 2023. gada maijā, konstatēts, ka sporta un veselības pedagogu vakances ir vismaz 22 izglītības iestādēs⁶⁴, bet, meklētājā ievadot atslēgas vārdus “treneris” vai “sporta pedagogs”, parādās vairāk nekā 30 vakances. Arī pašvaldības savās tīmekļvietnēs internetā, informatīvajā izdevumā vai darba meklētāju portālos publicē darba piedāvājumus sporta un fizisko aktivitāšu veicināšanas speciālistiem.

Sporta organizēšana un profesionālais sports atbilst 44. amatu saimei⁶⁵ un 6., 7., 9. un 10. mēnešalgu grupai. Atbilstoši MK skaidrojumam⁶⁶ minimālā mēnešalga šajās grupās ir 705 euro, bet maksimālā mēnešalga – 2325 euro.

Atbilstoši oficiālajā statistikas portālā apkopotajai informācijai par strādājošo mēneša vidējo darba samaksu sporta jomas speciālisti (R93 Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība) 2022. gada ceturtajā ceturksnī saņēma vidēji 1492 euro mēnesī, bet 2023. gada pirmajā ceturksnī vidējā atlīdzība ir samazinājusies līdz vidēji 1373 euro.⁶⁷ Izvērtējot izlasē iekļauto pašvaldību sporta speciālistiem noteikto darba samaksu, ir konstatēts, ka kopumā tā ir zemāka par nozares vidējo.

Izlasē iekļauto pašvaldību sporta jomas speciālistiem slodze likmēs ir no 0,071 līdz 1,333, līdz ar to atlīdzība ir no 64,29 euro līdz 1480,00 euro (skatīt 4. tabulu).

4. tabula

Sporta speciālistu mazākās un lielākās atlīdzības izlasē iekļautajās pašvaldībās

Pašvaldība	Mazākā atlīdzība	Sertifikāta kategorija	Lielākā atlīdzība	Sertifikāta kategorija
Jelgavas valstspilsētas pašvaldība	111,00	A	1480,00	A
Balvu novada pašvaldība	64,29	B	1189,29	A, B, C
Olaines novada pašvaldība	144	Bez kvalifikācijas	992	C
Saldus novada pašvaldība	160,71	B	1268,58	Sporta studiju absolvents
Smiltenes novada pašvaldība	250,71	B	1350,00	Bez kvalifikācijas

Turklāt treneru atlīdzība nav sasaistīta ar iegūto kvalifikāciju jeb sertifikāta kategoriju. Revīzijā iekļautajās pašvaldībās sporta trenera atlīdzība ir noteikta no 111,00 euro līdz 1480,00 euro A kategorijas sertifikātam. Arī nozares speciālisti IZM ir snieguši⁶⁸ priekšlikumu par sporta treneru atalgojuma piesaistīšanu valstī noteiktajai sporta speciālistu (treneru) sertifikācijas sistēmai.

Agrīna specializāciju konkrētos sporta veidos un obligāta dalība sacensībās

Tiešu ietekmi uz pedagoga/trenera darba laiku un noslodzi brīvdienās rada prasība profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu audzēkņiem piedalīties oficiālās sacensībās, lai sasniegtu rezultativitātes rādītājus savā sporta veidā⁶⁹ un valsts finansētu profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu. Izvērtējot visu sporta veidu nosacījumus rezultativitātes rādītāju sasniegšanā, ir konstatēts, ka obligātā dalība sacensībās sākas ar MT-2 vai MT-3 grupas kvalifikāciju. Šajās grupās trenējas bērni, sākot no 8 gadu vecuma. Arī citos tiesību aktos nav noteikti kritēriji vai ierobežojumi dalībai sacensībās vai specializācijai no noteikta vecuma. Savukārt sacensības sporta federācijas organizē arī brīvdienās, taču pedagogiem/treneriem tiek tarifcētas un apmaksātas tikai stundas sporta treniņos un sporta sacensībās⁷⁰, bet ne nokļūšanai uz/no sacensību norises vietas, kas var būt pat simtiem kilometru attālumā.

Revidenti iepazīnās ar vairākiem pētījumiem, kuros analizēti jautājumi par agrīnu bērnu specializāciju konkrētos sporta veidos un sekām uz fizisko aktivitāti mūža garumā. Arī Valsts kontroles rīkotajā fokusa grupas diskusijā pašvaldību sporta jomas speciālisti norādīja, ka bērnu agrīnai specializācijai konkrētos sporta veidos ir vairāki trūkumi.

Lielākā daļa bērnu, kas piedalās bērnu un jauniešu sporta nodarbībās, nekļūst par profesionāliem sportistiem. Jautri pavadīts laiks un jaunu prasmju apgūšana ir biežāk minētie iemesli, kāpēc bērni iesaistās sporta aktivitātēs.⁷¹ Lielākā daļa sporta veidu, tostarp futbols un hokejs, ir vēlinās specializācijas sporta veidi, kas nozīmē, ka bērniem vajadzētu koncentrēties uz vispārējo fizisko sagatavotību līdz 12–15 gadu vecumam, kad varētu sākt specializēties. Treniņi vairākas reizes nedēļā ar pārmērīgu uzsvāru uz uzvaru nozīmē, ka sports ātri kļūst par “darbu”. Tas nav jautri, tas ir nogurdinoši, un tas liek bērniem izdegt un pamest sportu.⁷²

Viens no galvenajiem faktoriem, kas atšķir jaunos sportistus no nobriedušiem sportistiem, ir fakts, ka bērni joprojām aug. Pastāvīgas ķermeņa svāra, auguma un muskuļu masas izmaiņas rada papildu stresu locītavām un saistaudiem.⁷³

Intensīva un selektīva dalība vienā sporta veidā var negatīvi ietekmēt gan fizisko, gan psiholoģisko veselību. Ar agrīnu specializāciju saistītās problēmas var izpausties vairākos veidos un var būt gan akūtas (notiek pēkšņi), gan hroniskas (rodas laika gaitā).⁷⁴ Traumu iespējamība palielinās, palielinoties intensitātes līmenim un treniņu apjomam.⁷⁵ Pierādījumi liecina, ka agrīna specializācija negatīvi ietekmē vispārējo attīstību tādu faktoru dēļ kā vienkāršas atkārtotas kustības (piemēram, bumbas piespēle), kas izriet no intensīviem treniņiem vienā sporta veidā un nespēja veidot plašāku fizisko pratību, spēlējot citus sporta veidus. Pārāk intensīva apmācība samazina izaugsmei un attīstībai pieejamo enerģiju.⁷⁶ Sporta ārsti norāda, ka viņi redz bērnus ar traumām, kas saistītas ar atkārtotām kustībām, arvien jaunākā vecumā.⁷⁷ Efektīvi un droši traumu riska samazināšanu var panākt, ļaujot bērniem un jauniešiem iesaistīties spēka treniņos, kur uzraudzīta un pakāpeniski pieaugoša slodze var veicināt galveno muskuļu, kaulu un cīpslu stiprināšanu.⁷⁸

Bērni, kas nodarbojas ar daudzveidīgiem sporta veidiem, kļūst par pieaugušajiem ar iespējām palikt aktīviem visu mūžu.⁷⁹

Revīzijas laikā tika iegūti dažādi viedokļi arī par bērnu agrīnu dalību oficiālās sacensībās. Vairākas sporta federācijas norādījušas, ka jautājums par bērnu un jauniešu dalību oficiālās sacensībās un specializāciju konkrētā sporta veidā agrā vecumā nav viennozīmīgi vērtējams – jāņem vērā lielā sporta veidu dažādība un tas jāvērtē arī atbilstoši dažādu sporta veidu specifikai.⁸⁰

Ārvalstīs prakse ir dažāda. Piemēram, Norvēģijā bērni līdz 12 gadu vecumam nepiedalās čempionātos, bet rezultātus dažādās vietēja līmeņa sacensībās sāk skaitīt no 11 gadu vecuma.⁸¹

Tiek uzskatīts, ka vairumā sporta veidu specializācijas optimālais vecums ir 9–10 gadi, bet ir atsevišķi agrīnās specializācijas sporta veidi, kas saistīti ar sensitīvā perioda (5–7 gadi) izmantošanu bērna lokanībai. Piemēram, mākslas vingrošana, sporta vingrošana, daiļslidošana⁸². Jāņem vērā arī bērna pubertātes laiks un tas, ka hormonālās izmaiņas ietekmē bērna sportiskos rezultātus. Tāpēc medīķi aicina specializāciju sportā īstenot no bērna 12 gadu vecuma. Tad arī ir labāk redzamas bērna stiprās un vājās puses un ir vieglāk atrast viņam vispiemērotāko sporta veidu⁸³.

Arī sporta skolas norāda, ka, uzsākot sporta nodarbības tik agrīnā vecumā, bērnu intereses laika gaitā mainās. Līdz ar to mācību treniņu grupu noturīgums 100 % nav iespējams, jo vismaz 80 % pirmo klašu izglītojamo iesaistās vairākās profesionālās ievirzes un interešu izglītības programmās. Sasniedzot pusaudžu vecumu, jauniešu intereses mainās, kā rezultātā izglītojamie bieži atsakās no regulārām paaugstinātas slodzes sporta aktivitātēm.⁸⁴

Revīzijas laikā LSFP veica federāciju aptauju, noskaidrojot, ka vairums federāciju uzskata: bērnu un jauniešu dalība oficiālās sacensībās (un rezultātu skaitīšana) un specializācija konkrētā sporta veidā agrā vecumā (līdz 12–13 gadu vecumam) veicina bērnu un jauniešu vispārējo fizisko sagatavotību un veselību kopumā, kā arī veicina augstākus sasniegumus sportista karjerā, lai gan nav veikušas izvērtējumu par bērnu un jauniešu fizisko attīstību un veselību pirms lēmuma pieņemšanas par vecumu, no kāda bērniem un jauniešiem rīkot oficiālas sacensības, vienlaikus norādot, ka pētnieciskais darbs un datu ievākšana un analīze nav federāciju kompetence. Vairums federāciju tuvāko gadu laikā arī neplāno mainīt kritērijus bērnu un jauniešu dalībai oficiālās sacensībās.⁸⁵

Aptaujas dalībnieki norādījuši, ka vispārējo fizisko sagatavotību un veselību kopumā veicina bērna iesaistīšana treniņu procesā atbilstoši vecumam (ar vai bez specializācijas), kas, savukārt, veicina dienas režīma ievērošanu, dienas plānošanu, attieksmi pret uzdevumu izpildīšanu, saskarsmi ar citiem bērniem un daudz citu īpašību, kas sportistus dara mērķtiecīgus un gatavus dažādām dzīves situācijām. Fizisko prasmju novērtējums ir nepieciešams, un viens no novērtējuma veidiem var būt sacensības. Tomēr rezultātu skaitīšanai bērniem līdz 12 gadu vecumam ir vairāki trūkumi: pārslodze (gan psiholoģiska, gan fiziska, gan sociāla), koncentrēšanās uz uzvaru, kas, savukārt, kavē pareizas tehnikas izpildi un var rezultēties traumās un sporta pamešanā pavisam.⁸⁶

Ieteikums

Pašvaldībām izvērtēt sporta pedagogu/treneru kvalifikācijas atbilstību normatīvo aktu prasībām.

2. Vai pašvaldības ir apzinājušas iedzīvotāju vajadzības un informētības aspektus par fizisko aktivitāšu nozīmi un iespējām?

2.1. Vai ir noskaidrota un regulāri aktualizēta informācija par iedzīvotāju vajadzībām un interesēm fizisko aktivitāšu veicināšanas jomā?

Pašvaldībās attīstības plānošanas procesā iedzīvotāju viedoklis par fiziskajām aktivitātēm netiek noskaidrots aptaujās, kas ir reprezentatīvas un atspoguļo dažādu mērķgrupu vēlmes

un vajadzības. Pašvaldībās netiek uzkrāti dati par visu iedzīvotāju mērķgrupu vajadzībām un iesaisti. Līdz ar to pašvaldību rīcība neaptver visu mērķgrupu iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs. Pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos noteiktie mērķi, uzdevumi un rīcības ir vispārīgas, piemēram, “Dažādu sporta veidu pieejamības veicināšana”, “Atbalsts augstu sasniegumu sportam un tā popularizēšanai”, “Sporta infrastruktūras attīstība”, un nav izsekojama to sasaiste ar faktiskajām iedzīvotāju vēlmēm un vajadzībām, kas ļautu sasniegt konkrētus izmērāmus rezultātus un pašvaldības ietekmi uz iedzīvotāju fizisko aktivitāti.

No pašvaldību attīstības plānošanas dokumentiem nav iespējams identificēt, kādas prioritātes pašvaldībā tiks īstenotas visu iedzīvotāju mērķgrupu fizisko aktivitāšu veicināšanai un kāda būs veikto darbību ietekme uz pašvaldības un valsts izvirzītajiem mērķiem. Piemēram, iedzīvotāju ar labu veselību nodrošināšana ekonomiskajai aktivitātei darba tirgū gan pašvaldībā, gan valstī kopumā, it īpaši, nodrošinot specifiskas valsts varas funkcijas drošības un aizsardzības jomā.

Pašvaldību ieguldījuma ietekmes novērtējumu padara neiespējamu sasaistes trūkums starp pašvaldību noteiktajiem rezultatīvajiem rādītājiem “noorganizēto pasākumu skaits” un valsts līmenī noteiktajiem rezultatīvajiem rādītājiem⁸⁷ “fiziski aktīvo iedzīvotāju skaits”, lai gan saskaņā ar Sporta politikas pamatnostādņēs⁸⁸ noteikto pašvaldības ir iesaistītās iestādes vismaz 25 rezultatīvo rādītāju izpildē.

Lai veicinātu fizisko aktivitāti, Eiropas valstis tiek mudinātas izmantot pieejamos datus politiku izstrādē un intervences pasākumu organizēšanā, apvienojot dažādu nozaru ieinteresētās personas.⁸⁹ Iedzīvotāju plašākai iesaistei fiziskajās aktivitātēs, tajā skaitā komunikācijā par aktivitāšu ietekmi uz veselību un iedzīvotāju vajadzību noskaidrošanā, būtiska loma ir pašvaldībām.

Pašvaldību kompetence sporta jomā ir noteikta Sporta likumā un Pašvaldību likumā⁹⁰. Pašvaldības, veicinot veselīgu dzīvesveidu un sporta attīstību savā administratīvajā teritorijā, ir tiesīgas cita starpā⁹¹:

- sekmēt sporta organizāciju, tajā skaitā sporta klubu, veidošanos un darbību;
- atbalstīt sporta darbinieku tālākizglītību;
- finansēt sporta sacensības un licencētas sporta izglītības programmas un sporta pasākumus, ko īsteno to administratīvajā teritorijā esošie sporta klubi un to padotībā esošās akreditētās sporta izglītības iestādes.

Pašvaldībās ir izstrādāti gan attīstības plānošanas dokumenti, gan arī institūciju vadības dokumenti izglītības un sporta un fizisko aktivitāšu jomā.⁹²

Tomēr to izstrādes laikā pašvaldības nav pilnīgi un objektīvi apzinājušas iedzīvotāju informētību un vajadzības. Tikpat kā nav veiktas aptaujas, kas ir reprezentatīvas un atspoguļo dažādu mērķgrupu vēlmes un vajadzības (skatīt 5. tabulu).

Pašvaldības nav ieguvušas datus par faktisko situāciju attiecībā uz fiziskajām aktivitātēm pašvaldības administratīvajā teritorijā visās mērķgrupās, proti, cik procentu no visiem iedzīvotājiem vēlas

izmantot, izmanto vai tiem būtu nepieciešams izmantot konkrētas piedāvātās aktivitātes, kā arī kā tiek noslogota infrastruktūra, kas atrodas brīvā dabā, piemēram, cik cilvēku izmanto āra treniņus, stadionus vai pastaigu takas.

Attīstības plānošanas dokumentu publiskās apspriešanas laikā attiecībā uz fizisko aktivitāšu jomu ir saņemts ļoti maz priekšlikumu, turklāt tie nav ņemti vērā vai arī tikai daļēji iekļauti plānošanas dokumentos. Publiskās apspriešanas procesā iesaistās tikai neliela, aktīvākā iedzīvotāju daļa. Piemēram, Saldus novada iedzīvotāji aptaujā ir norādījuši, ka “maz iespēju izteikt viedokli par nepieciešamajiem uzlabojumiem vai pārmaiņām novadā, iedzīvotāji tiek uzklausti, bet netiek ņemti vērā, attīstības plānošanas dokumentos trūkst konkrētības, lēmumi tiek pieņemti šaurā lokā”⁹³.

5. tabula

Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā izmantotie instrumenti iedzīvotāju vajadzību apzināšanai fizisko aktivitāšu jomā

Pašvaldība	Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes aptaujā iekļauto jautājumu skaits par fiziskajām aktivitātēm	Darba grupa jautājumiem, kas saistīti ar fiziskajām aktivitātēm	Respondentu skaits procentos pret iedzīvotāju skaitu	Vai pašvaldība ir veikusi aptauju, lai noskaidrotu iedzīvotāju vajadzības sporta jomā?
Jelgavas valstspilsētas pašvaldība	2 ⁹⁴	Tematiskā darba grupa “Izglītība un sports”, 50 dalībnieki	706 iedzīvotāji jeb 1,3 %	jā (aptaujāti tikai jaunieši)
Balvu novada pašvaldība	2 ⁹⁵	Tematiskā darba grupa “Kultūra, izglītība un sports”	316 iedzīvotāji jeb 1,6 %	nē
Olaines novada pašvaldība	2 ⁹⁶	Tematiskā darba grupa “Izglītība, sports un kultūra”	986 iedzīvotāji jeb 5 %	nē
Saldus novada pašvaldība	2 ⁹⁷	Tematiskā darba grupa “Izglītība un sports”	785 iedzīvotāji jeb 2,9 %	nē
Smiltenes novada pašvaldība	3 ⁹⁸	Tematiskā darba grupa	671 iedzīvotājs jeb 3,7 %	jā

Aptaujās iedzīvotāji galvenokārt norāda uz nepietiekamu sporta infrastruktūras pieejamību un fizisko aktivitāšu piedāvājumu, kā arī nepietiekamām iespējām to izmantot. Lielai iedzīvotāju daļai nav viedokļa par fizisko aktivitāšu jomu, viņi neizmanto sporta infrastruktūru un neiesaistās piedāvātajās nodarbībās⁹⁹. Piemēram, Olaines novadā pat 24 % aptaujāto iedzīvotāju nesporto un nenodarbojas ar aktīvo atpūtu.

Jelgavas valstspilsētas¹⁰⁰ un Smiltenes novada¹⁰¹ pašvaldībā ir veiktas arī atsevišķas aptaujas par apmierinātību ar sporta dzīvi, tajā skaitā anketās ir iekļauti jautājumi, kas palīdz noskaidrot iemeslus, kāpēc iedzīvotāji neiesaistās fiziskajās aktivitātēs. Jelgavas valstspilsētas pašvaldība gan aptaujājusi tikai jauniešus.

Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā pašvaldības piedāvāja arī citus rīkus, kā iedzīvotāji var sniegt savus priekšlikumus par jomas uzlabojumiem, piemēram: Jelgavas valstspilsētas pašvaldība izveidojusi¹⁰² tematiskās darba grupas ideju tāfeli “Izglītība un sports”, Saldus novada pašvaldības tīmekļvietnē ir izveidots rīks “Ideju karte”, kurā iedzīvotāji var reģistrēt savas idejas novada attīstībai, kā arī ziņot par problēmām un iesaistīties novada pilnveidošanā¹⁰³, savukārt Balvu novada pašvaldībā Attīstības programmas izstrādes ietvaros tika izstrādāta interaktīva karte balvi.tergis.lv, kurā ikvienam bija iespēja anonīmā veidā norādīt sev nozīmīgas vietas un objektus, un kādi pakalpojumi konkrētā vietā būtu vajadzīgi.¹⁰⁴

Pašvaldības attīstības programmās, nosakot mērķus un rezultātīvos rādītājus, neizvirza ambiciozus un uz esošās situācijas pilnveidošanos vērstus mērķus. Noteiktie mērķi jau attīstības programmu izstrādes laikā ir vairākkārt pārsniegti, līdz ar to nemotivē atbildīgos darbiniekus panākt lielāku pašvaldības rīcības ietekmi. Piemēram, Saldus novada pašvaldība norādījusi, ka rezultatīvajā rādītājā – organizēto veselības veicināšanas aktivitāšu skaits – līdz 2024. gadam ir jābūt noorganizētiem vismaz trim pasākumiem gadā, bet, atbildot uz revidentu pieprasījumu, iesniedza datus¹⁰⁵, ka veselības veicināšanas projekta ietvaros 2022. gadā vien bija noorganizēti apmēram 15 fizisko aktivitāšu pasākumi un to ietvaros noorganizētas 287 nodarbības.

2022. gadā revīzijas izlasē iekļautās pašvaldības ir rīkojušas dažādus fizisko aktivitāšu pasākumus plašam iedzīvotāju lokam:

- Jelgavas valstspilsētas pašvaldība 66 pasākumus;
- Balvu novada pašvaldība 69 pasākumus;
- Olaines novada pašvaldība 40 pasākums;
- Saldus novada pašvaldība 155 pasākumus;
- Smiltenes novada pašvaldība 101 pasākumu.

Tomēr netiek uzkrāta un analizēta detalizēta informācija par apmeklētāju skaitu, vecumu, dzimumu u. c.

Pašvaldības (izņemot Jelgavas valstspilsētas pašvaldību) ir apņēmušās apkopot datus par noorganizētajiem sporta un veselības veicināšanas pasākumiem gada laikā. Tomēr netiek plānots apkopot datus par dalībnieku skaitu, līdz ar to nav iespējams novērtēt, vai pasākumi ir ietekmējuši iedzīvotāju paradumus – regulāri nodarboties ar fiziskajām aktivitātēm. Šādu datu neesamība liedz pieņemt uz pierādījumiem pamatotus un efektīvus lēmumus.

Turklāt nav sasaistes starp pašvaldību noteiktajiem rezultatīvajiem rādītājiem “pasākumu skaits” un valsts līmenī noteiktajiem rezultatīvajiem rādītājiem¹⁰⁶, piemēram, “iedzīvotāju īpatsvars (%), kas vismaz 1–2 reizes nedēļā nodarbojas ar fiziskām aktivitātēm”, lai gan pašvaldības Sporta politikas pamatnostādņēs¹⁰⁷ ir norādītas kā iesaistītās iestādes vismaz 25 rezultatīvo rādītāju izpildē fizisko aktivitāšu un augstu sasniegumu sporta jomās.

Ja pašvaldības rīcībā būtu pieejami dati par iedzīvotāju paradumiem fizisko aktivitāšu jomā, arī valsts līmenī būtu pieejama daļa datu, kas ļautu izmērīt valsts līmeņa rezultatīvo rādītāju sasniegšanu.

Kā labā prakse norādāma Jelgavas valstspilsētas pašvaldības šobrīd izstrādes stadijā esošā attīstības programma¹⁰⁸. Pašvaldība plāno apkopot datus ne vien par noorganizētajiem sporta un veselības veicināšanas pasākumiem, bet arī apkopos datus par iedzīvotāju skaitu procentos, kas regulāri nodarbojas ar fiziskajām aktivitātēm (piedalās ar sportu saistīto iestāžu rīkotajās aktivitātēs) un rīkoto veselības veicināšanas pasākumu dalībnieku skaitu. Līdz ar to pašvaldībai, izvērtējot iegūtos datus, būs pieejama informācija, vai tās īstenotās darbības fizisko aktivitāšu jomā sniedz plānoto ietekmi.

Ieteikums

Lai nodrošinātu plašāku iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs, pašvaldībām noskaidrot iedzīvotāju vajadzības visās mērķgrupās, uzkrāt un analizēt datus par iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs, noskaidrojot iedzīvotāju neiesaistīšanās iemeslus, un ņemt vērā iegūto informāciju, sagatavojot plānošanas dokumentus un organizējot fiziskās aktivitātes.

2.2. Vai pašvaldības veic mērķētus izglītojošus un publicitātes pasākumus, lai fizisko aktivitāšu veicināšanai pievērstu vairāk iedzīvotāju?

Pašvaldību publiskotā informācija par iespējām iesaistīties fiziskajās aktivitātēs lielākoties netiek mērķētas kādai konkrētai iedzīvotāju grupai, līdz ar to mazāk aktīvās iedzīvotāju grupas proaktīvi netiek uzrunātas iesaistei fiziskajās aktivitātēs.

Lai sekotu līdzi aktualitātēm sporta un fizisko aktivitāšu jomā pašvaldībā, iedzīvotājam ir jāseko līdzi vairākiem informācijas kanāliem, kas apgrūtina informācijas iegūšanu.

Turklāt pašvaldību izmantotajos informācijas kanālos (informatīvais izdevums, tīmekļvietne, sociālo tīklu profili) ir ļoti maz izglītojošas informācijas par veselīgu dzīvesveidu un fizisko aktivitāšu nozīmi.

Mērķtiecīga iedzīvotāju informēšana un izglītošana par veselīgu dzīvesveidu, kas ietver arī fiziskās aktivitātes, ir nozīmīga iedzīvotāju plašākai iesaistei rīkotajās fiziskajās aktivitātēs. Nozīmīgi ir informēt iedzīvotājus par vietām pašvaldībās, kur ir pieejama infrastruktūra, sporta inventārs un aprīkojums fizisko aktivitāšu veikšanai.¹⁰⁹

Ir dažādi informācijas nodošanas kanāli iedzīvotājiem: pašvaldības tīmekļvietne internetā, drukāti izdevumi, profili sociālajos tīklos, video sižeti televīzijā un audio ziņas radio. Ir svarīgi informāciju nodot dažādos kanālos, veiksmīga informācijas kanāla izvēle nodrošina lielāku auditoriju un to, ka sniegtā informācija mērķauditorijai ir saprotama un laikus sniegta. Jauniešu auditorijai piemērotākie informācijas kanāli ir sociālie tīkli, savukārt seniori informāciju labprātāk saņem drukātā viedā. Pašvaldības saziņai ar iedzīvotājiem izmanto visus iepriekšminētos informācijas kanālus, bet nav konstatējama mērķtiecīga, dažādām iedzīvotāju grupām pielāgota informācija.

Arī tiesību akti nosaka, ka iestāde informāciju oficiālajā tīmekļvietnē un mobilajā lietotnē veido saturiski, strukturāli un vizuāli viegli saprotamu un uztveramu lietotājam,¹¹⁰ kā arī uztveramu personām ar funkcionāliem traucējumiem¹¹¹.

Izvērtējot izlasē iekļauto pašvaldību tīmekļvietnes internetā, ir konstatēts, ka pašvaldību tīmekļvietnēs ir nodrošināta teksta izmēru maiņa un kontrasta maiņa. No izlasē iekļautajām pašvaldībām tikai Balvu novada pašvaldība savu tīmekļvietni ir veidojusi atbilstoši projektam “Valsts un pašvaldību iestāžu tīmekļvietņu vienotā platforma”. Tīmekļvietnes strukturizēšanas mērķis ir lietotājiem atvieglot informācijas meklēšanu tīmekļvietnē. Pārējās pašvaldības izvēlējušās to veidot atbilstoši savai vizuālajai identitātei.

Pamata informācija par sporta infrastruktūru, iespējām nodarboties ar fiziskajām aktivitātēm un aktualitātes ir atrodamas pašvaldību tīmekļvietnēs. Iedzīvotājam, lai atrastu sev nepieciešamo informāciju, jāpārzina pašvaldības tīmekļvietnesstruktūra un ir jāspēj tajā orientēties, jo informācija ne vienmēr strukturēta intuitīvi.

Pašvaldības iestāžu, piemēram, Olaines Sporta centra, Jelgavas Ledus sporta skolas, Balvu Sporta skolas, Saldus novada sporta skolas, tīmekļvietnēs nav iespējams mainīt ne teksta izmēru, ne kontrastu. Vairākām sporta un fizisko aktivitāšu iestādēm nav izveidota sava tīmekļvietne, bet atvēlētas sadaļas pašvaldību tīmekļvietnēs.

Piemēram, Smiltenes pilsētas Bērnu un jaunatnes sporta skolai nav izveidota sava tīmekļvietne, bet atvēlēta sadaļa pašvaldības tīmekļvietnē un izveidots sociālā tīkla *Facebook* profils ar 595 sekotājiem. Balvu novada pašvaldības tīmekļvietes sadaļā “Sports” ir norādītas divas iestādes – Balvu Sporta skola un Ziemeļlatgales Sporta centrs. Tomēr ir iespējams iepazīties tikai ar Ziemeļlatgales Sporta centra aktualitātēm. Lai iepazītos ar Balvu Sporta skolas aktivitātēm, iedzīvotājs tiek pārvirzīts uz Balvu Sporta skolas tīmekļvietni.

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības tīmekļvietnē ir izveidota sadaļa par pašvaldības iestādi “Jelgavas sporta servisa centrs”, kurā informācija gan ir atrodamā, tomēr tā nav strukturēta pārskatāmā veidā. Tīmekļvietnē ir saites uz iestādes profiliem sociālajos tīklos. Jelgavas sporta servisa centra tīmekļvietnē ir atrodamā informācija par visām trim sports skolām: Jelgavas Bērnu un jaunatnes sporta skola, Jelgavas Specializētā peldēšanas skola un Jelgavas Ledus sporta skola. No trīs sporta skolām tikai Jelgavas Ledus sporta skolai ir izveidota sava tīmekļvietne.

Ziemeļlatgales sporta centram ir izveidots tikai sociālā tīkla *Facebook* profils ar 698 sekotājiem. *Facebook* profilā kā interneta adrese ir norādīta Balvu Sporta skolas interneta adrese, kaut gan abām iestādēm ir atšķirīga adrese un nodarbību piedāvājums.

Piemēram, Balvu novada pašvaldībai *Facebook* ir izveidots profils ar 4200 sekotājiem. Balvu pilsētas pārvaldei ir izveidots profils ar 1300 sekotājiem, bet Ziemeļlatgales Sporta centram ir izveidots profils ar 698 sekotājiem, bet Balvu Sporta skolai nav izveidots profils sociālajos tīklos, savukārt Rugāju Sporta centram ir izveidots *Facebook* profils ar 619 sekotājiem, bet Smiltenes novada pašvaldībai ir izveidota *Facebook* lapa ar 6700 sekotājiem, Smiltenes novada Sporta pārvaldei – ar 823 sekotājiem, Smiltenes Bērnu un jaunatnes sporta skolai – ar 598 sekotājiem, kā arī izveidotas lapas pagastu pārvaldēm un dažādām iestādēm: Apes tautas nams (1600 sekotāji), Raunas pagasts (3000 sekotāji), Apes pilsēta un pagasts (2100 sekotāji), Raunas skolas sporta zāle (542 sekotāji) un citas.

Izpētot pašvaldību tīmekļvietnēs un sociālajos tīklos ievietoto informāciju, konstatēts, ka ievietotā informācija nedaudz atšķiras, proti, sociālajos tīklos publicēts vairāk informācijas nekā tīmekļvietnē.

Lai sekotu līdz aktualitātēm par iespējām nodarboties ar fiziskām aktivitātēm pašvaldībā, iedzīvotājam ir jāseko līdz dažādiem informācijas kanāliem: tīmekļvietnei un vairākiem sociālo tīklu profiliem, kas aprūrina informācijas atrašanās iespējas vienkopus. Lapās informācija tiek atjaunota ļoti bieži, izveidotās lapas savstarpēji pārpublicē informāciju, cenšoties sasniegt lielāku auditoriju. Tādējādi plašajā informācijas apjomā iedzīvotājam var būt grūti orientēties un atrast sev nepieciešamo.

Pašvaldības savās tīmekļvietnēs, informatīvajos izdevumos un sociālajos tīklos galvenokārt ievieto ziņas par sporta pasākumiem, attēlus no pasākumiem, ziņas par sportiskiem panākumiem un sacensību rezultātiem, kā arī aktuālu informāciju par infrastruktūras pieejamību, bet ir maz informācijas par veselīgu dzīvesveidu kopumā (pāris ieraksti gadā). Tikai Jelgavas valstspilsētas pašvaldības sociālo tīklu kontos revidenti konstatēja pārpublicētus atsevišķus Slimību profilakses un kontroles centra izglītojošus materiālus par veselīga dzīvesveida nozīmi. Atsevišķām pašvaldībām ir izveidotas sociālā tīkla *Facebook* lapas veselības veicināšanas projekta aktivitāšu popularizēšanai¹¹².

Pašvaldību aktivitātes sociālajos tīklos lielākoties netiek mērķētas kādai konkrētai iedzīvotāju grupai. Ja mērķauditorija piedāvātajam pasākumam ir seniori, tas tiek norādīts ierakstos, bet pārējās

iedzīvotāju grupas un to iesaiste fiziskajās aktivitātēs netiek analizēta un attiecīgi mazāk aktīvās iedzīvotāju grupas proaktīvi netiek uzrunātas iesaistei fiziskajās aktivitātēs.

Arī Valsts kontroles publiskotajā revīzijā par iedzīvotāju līdzdalības iespējām secināts, ka pašvaldību īstenotā prakse iedzīvotāju informēšanā par līdzdalības iespējām nav mērķtiecīga – tā nav vērsta uz to, lai sasniegtu iespējami plašāku iedzīvotāju loku, kā arī secināts, ka ne vienmēr tiek izmantoti efektīvākie komunikācijas kanāli mērķauditorijas sasniegšanai.¹¹³

Ieteikums

Pašvaldībām apzināt iedzīvotāju mērķgrupas un to informācijas saņemšanas paradums, veidot atbilstošas informēšanas un izglītošanas aktivitātes, lai nodrošinātu plašāku iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs.

3. Vai pašvaldības ir panākušas labāko finanšu resursu ietekmi iedzīvotāju fiziskās aktivitātes veicināšanā?

3.1. Vai pašvaldības ir apzinājušas, kuras darbības ir nepieciešams finansēt un kādā apmērā (iedzīvotāju līdzfinansējums), lai palielinātu iedzīvotāju fizisko aktivitāti?

Sporta politikā ir noteiktas prioritātes par bērnu un jauniešu sportu un tautas sportu, tomēr valsts un pašvaldību budžets netiek piešķirts atbilstoši noteiktajām prioritātēm, kā arī nav iespējams precīzi noteikt tautas sportam piešķirtā finansējuma apmēru. No pašvaldību piešķirtā finansējuma sportam un fiziskajām aktivitātēm vidēji tikai 13 % jeb 208 377 *euro* ir novirzīti tautas sportam, kas var nodrošināt plašāku iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs. Rezultātā pašvaldības resursi netiek efektīvi izmantoti visu iedzīvotāju mērķgrupu fizisko aktivitāšu veicināšanai.

Plānojot un izlietojot finanšu līdzekļus fizisko aktivitāšu veicināšanai, sniedzot pakalpojumus un nosakot līdzfinansējuma apmēru, pašvaldībās nav analītiskas uzskaites un ekonomiski pamatotu datu par sniegto pakalpojumu izmaksām. Apstiprinātajām pakalpojumu maksām nav izstrādāti aprēķini (dažām pašvaldībām¹¹⁴ nav arī metodikas aprēķinu veikšanai), kas liedz nodrošināt caurskatāmību un ekonomiski pamatotu informāciju lēmumu pieņemšanai.

Ekonomiski pamatotu aprēķinu esamība pašvaldībās ļautu novērtēt, vai izlietotais finansējums ir radījis ietekmi – palielinājis iedzīvotāju fizisko aktivitāti –, tajā pašā laikā finansējumu paredzot arī aktivitātēm un sporta veidiem, piemēram, orientēšanās sports, nūjošana, skriešana, kas ar mazāku resursu ieguldījumu nodrošina plašāku iedzīvotāju

iesaisti. Skaidrība par izmaksām ļautu salāgot pašvaldību budžeta iespējas ar iedzīvotāju vēlmēm un iespējām līdzfinansēt un izvēlēties fiziskās aktivitātes, kas prasa vairāk finanšu resursu, piemēram, hokejs, daiļslidošana, teniss .

Profesionālās ievirzes sporta izglītībā pašvaldībām nav informācijas, cik pašvaldībai izmaksā viena audzēkņa mācību procesa nodrošināšana katrā no piedāvātajiem sporta veidiem. Tomēr pašvaldības ir noteikušas līdzfinansējumu sporta izglītībai, kas var ierobežot iespējas nodarboties ar fiziskajām aktivitātēm, jo pat mazs līdzfinansējums kādai ģimenei var būt šķērslis dalībai profesionālās ievirzes sporta izglītības programmā. Turklāt salīdzinoši mazais vecāku līdzfinansējums un pašvaldību piešķirtās atlaides profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu apguvei rada maldīgu priekšstatu par to, ka profesionālās ievirzes sporta izglītība ir pieejama ikvienam – papildus līdzfinansējuma maksājumiem jāērķinās ar pat vairākus tūkstošus (no 185 *euro* līdz 4400 *euro*) lieliem maksājumiem par inventāru, treniņnometnēm un dalību gan vietējās, gan starptautiskās sacensībās.

Finansējums fizisko aktivitāšu veicināšanai veidojas no:

- valsts finansējuma jeb mērķdotācijas¹¹⁵ daļējai pedagogu atlīdzības nodrošināšanai profesionālās ievirzes un interešu sporta izglītības programmās;
- finansējuma Latvijā atzītajām sporta federācijām, kā arī biedrībai “Latvijas Olimpiskā komiteja” un biedrībai “Latvijas Sporta federāciju padome”¹¹⁶ cita starpā arī tautas sporta¹¹⁷ nodrošināšanai;
- pašvaldību līdzekļiem jeb nodokļu ieņēmumiem;
- pašvaldību sniegtajiem maksas pakalpojumiem.

Gan pašvaldībām, gan atzītajām sporta federācijām ir svarīga loma tautas sporta nodrošināšanā. Federācijas finansējumu saņem no biedrības “Latvijas Sporta federāciju padome”. Savukārt LSFP finansējumu veido IZM piešķirtā dotācija valsts budžeta apakšprogrammā 09.09.00 “Sporta federācijas un sporta pasākumi”.

Noteikto uzdevumu un pasākumu īstenošanai LSFP 2022. gadā ir piešķirti valsts budžeta līdzekļi 2 644 468 *euro* apmērā, no tiem sporta federācijām tika plānoti 2 086 653 *euro* un sporta federācijām sabiedriski nozīmīgu pasākumu rīkošanai vēl 90 000 *euro*¹¹⁸. Saskaņā ar LSFP sniegto informāciju šajās kategorijās ir iekļauts finansējums tautas sportam un bērnu un jauniešu sportam. Tomēr nav iespējams noteikt tautas sportam atvēlēto līdzekļu apmēru, tas paliek katras federācijas ziņā. Tikmēr attiecībā uz bērnu un jauniešu sportu ir paredzēts nosacījums: LSFP, slēdzot līgumus ar federācijām par valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu, būs jāparedz pienākums ne mazāk kā 30 % no budžeta līdzekļiem novirzīt bērnu un jauniešu sportam¹¹⁹. Turpretī augstas klases sasniegumu sportam, kas nav noteikts kā prioritārs, 2022. gadā tika piešķirti 7 000 000 *euro*.¹²⁰

Izlasē iekļautajās pašvaldībās sportam un fiziskajām aktivitātēm ir atvēlēti no 0,3 % 2021. gadā Balvu novada pašvaldībā līdz 6,2 % 2022. gadā Olaines novada pašvaldībā no kopējiem budžeta izdevumiem (skatīt 6. tabulu).

6. tabula

Sportam un fiziskajām aktivitātēm atvēlētie budžeta līdzekļi izlasē iekļautajās pašvaldībās

Pašvaldība	2021.			2022.		
	Budžeta izdevumi sportam un citām fiziskajām aktivitātēm	Kopējie budžeta izdevumi	% no kopējiem izdevumiem	Budžeta izdevumi sportam un citām fiziskajām aktivitātēm	Kopējie budžeta izdevumi	% no kopējiem izdevumiem
Jelgavas valstspilsētas pašvaldība	3 638 171	99 448 218	3,7	4 039 752	99 030 533	4,1
Balvu novada pašvaldība	902 978	35 706 949	2,5	730 680	34 373 514	2,1
Olaines novada pašvaldība	1 054 996	24 324 719	4,3	1 817 421	29 501 203	6,2
Saldus novada pašvaldība	913 879	45 611 325	2,0	1 212 077	46 075 391	2,6
Smiltenes novada pašvaldība	1 418 360	32 665 968	4,3	1 599 513	34 241 107	4,7

Pašvaldību izdevumi sporta infrastruktūras uzturēšanai un uzlabošanai veido ievērojamu daļu no institūciju (neskaitot profesionālās ievirzes sporta izglītības iestādes), kas atbildīgas par fizisko aktivitāšu nodrošināšanu, kopējā budžeta (piemēru skatīt 7. tabulā).

7. tabula

Pašvaldība	infrastruktūras uzturēšanai/ izveidošanai	sporta pasākumu rīkošanai
Jelgavas valstspilsētas pašvaldība	536 101	652 229
Balvu novada pašvaldība	287 061	79 042
Olaines novada pašvaldība	746 456	337 670
Saldus novada pašvaldība		115 759
Smiltenes novada pašvaldība	551 098	418 198
Kopā	2 120 716	1 602 898

Saldus novada pašvaldības aģentūra “Saldus Tūrisma informācijas, kultūras un sporta centrs” sporta pasākumiem izlietojusi 115 759 *euro*, pašvaldībā netiek dalīti uzskaitīti citi ar sportu un fiziskajām aktivitātēm saistīt izdevumi.¹²¹

Valsts kontroles revidenti veica aprēķinus, izmantojot pašvaldībās daļēji pieejamo informāciju, un konstatēja, ka izlasē iekļautās pašvaldības sporta infrastruktūras uzturēšanai un uzlabošanai ir izlietojušas 2 120 716 *euro* jeb 57 %, bet pasākumu organizēšanai izlietoti 1 602 898 *euro* jeb 43 % no

izdevumiem fiziskajām aktivitātēm un sportam. Revīzijas laikā Valsts kontroles revidenti apkopoja pašvaldībās rīkoto pasākumu, tajā skaitā sacensību, skaitu un konstatēja, ka 87 % rīkoto pasākumu ir bērnu un jauniešu auditorijai. Pieņemot, ka finansējuma proporcija ir līdzīga, saskaņā ar Valsts kontroles revidentu veikto aplēsi no pašvaldību piešķirtā finansējuma sportam un fiziskajām aktivitātēm vidēji tikai 13 % jeb 208 377 *euro* ir novirzīti tautas sportam.

Pašvaldībās iestādes sagatavo budžeta pieprasījuma tāmju projektus¹²² (pasākumu tāmes, sacensību izdevumu tāmes, izdevumu tāmes kapitāliem remontiem, renovācijai, rekonstrukcijai, pamatlīdzekļu iegādei u. c. izdevumiem) ar paskaidrojumiem, tajos norādot sagaidāmos ieņēmumus un nepieciešamos izdevumus atbilstoši budžeta klasifikācijas kodiem un ekonomiskās kategorijas kodiem, tomēr tos nesasaistot ar attīstības plānošanas dokumentos izvirzītajiem mērķiem un to sasniegšanai noteiktajiem uzdevumiem, kas tika izstrādāti sadarbībā ar iedzīvotājiem, uzklusot viņu vajadzības fizisko aktivitāšu jomā. Līdz ar to nav iespējams identificēt un novērtēt, cik lielā mērā pašvaldības budžeta līdzekļi veicina iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātes.

Tikai budžeta pieprasījumu izskatīšanas procesā vispārīgi plašu rīcības virzienu līmenī tiek noteikta sasaiste ar plānošanas dokumentos iekļautajiem mērķiem vai uzdevumiem.

Maksas pakalpojumi

Gan maksas pakalpojumi fizisko aktivitāšu jomā, gan līdzfinansējums¹²³ par izglītības ieguvu profesionālās ievirzes izglītības iestādēs ir maksājumi, ko sedz iedzīvotāji.

Fizisko aktivitāšu nodrošināšanai izlasē iekļautās pašvaldības interesentiem par maksu piedāvā infrastruktūras (sporta zāļu un stadionu) un inventāra (ģērbtuves, šautenes, skaņu iekārtas, peldēšanas inventārs) nomu, kā arī dažādu aktivitāšu apmeklējumus (peldbaseins, slidotava, galda teniss, trenāžieru zāle).¹²⁴

Līdzfinansējums par izglītības ieguvu profesionālās ievirzes izglītības iestādēs bija noteikts visās izlasē iekļauto pašvaldību profesionālās ievirzes sporta izglītības iestādēs un svārstās no 4,27 *euro* mēnesī līdz 28,46 *euro* mēnesī¹²⁵. Balvu novada pašvaldība lēma, sākot ar 2022. gada 1. februāri, vairs nepiemērot vecāku līdzfinansējumu¹²⁶, kas iepriekš bija noteikts 2 *euro* mēnesī.

Saldus novada pašvaldībā nav izstrādāta maksas pakalpojumu izcenojumu noteikšanas metodika, kā arī nav veikti maksas pakalpojumu izcenojumu aprēķini, līdz ar to nav iespējams pārliecināties, ka apstiprinātās maksas noteiktas pamatoti. Atsevišķa metodika nav izstrādāta arī Olaines novada un Jelgavas valstspilsētas pašvaldībā, kā rezultātā pakalpojumu maksas aprēķinos nav identificējami datu ieguves avoti, kā arī nav noteikti kritēriji izmaksu klasificēšanai tiešajās un netiešajās izmaksās, kā arī netiešo izmaksu attiecināšanai uz konkrēto maksas pakalpojuma veidu (skatīt 8. tabulu).

Jelgavas valstspilsētas pašvaldībā maksas pakalpojumu cenas līdz grozījumu veikšanai 2022. gada 22. decembrī¹²⁷ bija noteiktas atbilstoši MK noteikumiem¹²⁸, kuri zaudēja spēku 2018. gada 1. jūnijā, bet pašvaldība vairākus gadus neveica darbības noteikto maksas pakalpojumu izcenojumu pārskatīšanai. Pašvaldība maksas pakalpojumu cenrāžus izstrādā atbilstoši MK 2018. gada 20. februāra noteikumiem Nr. 97 “Publiskas personas mantas iznomāšanas noteikumi”, nevis MK 2011. gada 3. maija noteikumiem Nr. 333 “Kārtība, kādā plānojami un uzskaitāmi ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un ar šo pakalpojumu sniegšanu saistītie izdevumi, kā arī maksas pakalpojumu izcenojumu noteikšanas metodika un izcenojumu apstiprināšanas kārtība”.

8. tabula

Revīzijas apjomā iekļauto pašvaldību izcenojumu noteikšanas metodiku esamība (revidējamā laika posmā) un to izmantošana*

Pašvaldība	Balvu novads	Jelgavas valstspilsēta	Olaines novads	Saldus novads	Smiltenes novads
Pašvaldībā ir aktuāla maksas pakalpojumu izcenojumu noteikšanas metodika					
Pašvaldība ir veikusi visu ar sporta jomu saistīto maksas pakalpojumu izcenojumu noteikšanu atbilstoši metodikai vai spēkā esošiem normatīvajiem aktiem					

* sarkans – neatbilst apgalvojumam, oranžs – daļēji atbilst apgalvojumam, zaļš – pilnībā atbilst apgalvojumam.

Līdzfinansējums par profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu apguvi galvenokārt tiek noteikts kā disciplinēšanas instruments – lai tie, kas ir pieteikušies uz nodarbībām, būtu motivēti tās apmeklēt. Līdzfinansējuma apmēra noteikšanai nav sagatavoti aprēķini četrās no piecām izlasē iekļautajām pašvaldībām. Tikai Smiltenes novada pašvaldība ir veikusi aprēķinu¹²⁹ par to, cik gada laikā izmaksā viena bērna mācības sporta skolā. Atbilstoši aprēķinam viena bērna apmācības pašvaldībai mēnesī izmaksā 86,31 euro.

Smiltenes novada pašvaldība, kas ir veikusi aprēķinu par viena izglītojamā izmaksām, šo aprēķinu ir veikusi kopīgu par visiem sporta veidiem, neizdalot atsevišķi katra sporta veida izmaksas. Pašvaldībās nav aprēķinu, cik pašvaldībai izmaksā konkrēto sporta veidu nodrošināšana kopumā un vienam izglītojamajam.

Neviena no revīzijas izlasē iekļautajām pašvaldībām nav vērtējusi līdzfinansējumu iekasēšanas administratīvās izmaksas. Par rēķinu izrakstīšanu atbildīgais grāmatvedis galvenokārt veic vēl citus pienākumus, tāpēc precīzi noteikt izmaksas līdzfinansējuma iekasēšanai nav iespējams. Izlasē iekļautās pašvaldības par līdzmaksājumu profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu apguvei 2022. gadā kopsummā ir iekasējušas 122 312,96 euro (skatīt 9. tabulu).

9. tabula

Līdzmaksājumu apmērs profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu apguvei 2022. gadā

Pašvaldība	Ieņēmumi no līdzfinansējuma 2022. gadā
Jelgavas valstspilsētas pašvaldība	83 520,60
Balvu novada pašvaldība	842,36
Saldus novada pašvaldība	18 302
Smiltenes novada pašvaldība	19 648
Kopā	122 312,96

Pašvaldības ir izveidojuša atbalsta sistēmu konkrētām iedzīvotāju grupām, nosakot dažādus maksas atvieglojumus. Pašvaldību piedāvāto pakalpojumu maksas atvieglojumi aptver nelielu fizisko aktivitāšu piedāvājumu, kā arī samērā šauru iedzīvotāju loku (skatīt 10. tabulu).

10. tabula

Pašvaldību piešķirtie atvieglojumu piemēri*

Pašvaldība	Pensionāriem	Bērniem un jauniešiem	Citām iedzīvotāju grupām
Balvu novada pašvaldība	peldbaseina apmeklējumam 50 % atlaide	baseina apmeklējumam 10 % atlaide	peldbaseina un sāls istabas apmeklējumam
Jelgavas novada pašvaldība			izglītības iestāžu audzēkņiem
Olaines novada pašvaldība	peldbaseina un slidotavas apmeklējumam	peldbaseina un slidotavas apmeklējumam	peldbaseina un slidotavas apmeklējumam
Saldus novada pašvaldība	50 % atlaide peldbaseina apmeklējumam	Saldus Sporta skolas sniegtajiem maksas pakalpojumiem	50 % atlaide peldbaseina apmeklējumam
Smiltenes novada pašvaldība			Raunas vidusskolas sporta zāles maksas pakalpojumiem

Finansiālais aspekts var būt būtisks šķērslis iedzīvotāju iesaistei fiziskajās aktivitātēs. Arī projektu vietējās sabiedrības veselības veicināšanai un slimību profilaksei pasākumi iedzīvotājiem ir pieejami bez maksas, lai veicinātu plašāku iedzīvotāju iesaisti. Viena no atbalsta mērķgrupām ir trūcīgi un maznodrošināti iedzīvotāji, kam varētu būt grūtības veikt maksājumus par fiziskajām aktivitātēm.

Salīdzinoši mazais vecāku līdzfinansējums un pašvaldību piešķirtās atlaides profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu apguvei rada maldīgu priekšstatu par to, ka profesionālās ievirzes sporta izglītība ir pieejama ikvienam. Papildus līdzfinansējuma maksājumiem jāreķinās ar pat vairākus tūkstošus lieliem maksājumiem par inventāru, treniņnometnēm un sacensībām.

Revīzijas laikā izlasē iekļautās pašvaldības veica aplēsi par viena audzēkņa izmaksām dažādu profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu apguvei, pieņemot, ka tiek iegādāts sporta apģērbs, nepieciešamais inventārs un nodrošināta dalība sacensībās un treniņnometnēs (skatīt 2. pielikumu). Vecāku izmaksas svārstās no 185 *euro* gadā par grieķu-romiešu cīņas apguvi līdz 4400 *euro* gadā par BMX apguvi. Izmaksas svārstās arī viena sporta veida ietvaros. Piemēram, peldēšanas apguve MT2 grupā izmaksā 345 *euro* gadā, bet MT7 grupā audzēknim ar panākumiem starptautiskās sacensībās pat 1920 *euro*. Izmaksas ievērojami palielina arī transporta izmaksas nokļūšanai uz treniņiem no attālākām apdzīvotām vietām.

Pašvaldībās nav prakses analizēt izmaksas un sniegt skaidru informāciju par darbības un pakalpojumu izmaksām un to ietekmi uz iedzīvotāju fiziskās aktivitātes palielināšanu, kā arī noteikt kritērijus, pēc kādiem pašvaldības pārskata finansējuma mērķus, apstiprinātās maksas un līdzfinansējuma apmērus. Kā rezultātā pašvaldībās nav iespējams ekonomiski pamatoti samērot pašvaldību budžeta iespējas ar iedzīvotāju vajadzībām un iespējām segt līdzmaksājumus, nodrošinot, ka fiziskajās aktivitātēs tiek iesaistīts iespējami plašāks iedzīvotāju loks.

Ieteikumi

Budžeta plānošanas procesā pašvaldībām izvērtēt sporta un fiziskajām aktivitātēm piešķirtā finansējuma izlietojuma rezultātus, kā arī to, vai tiek nodrošinātas aktivitātes visu pašvaldības iedzīvotāju mērķgrupu vajadzībām.

Pašvaldībām nodrošināt, ka dalības fiziskajās aktivitātēs finansiālie noteikumi (pakalpojumu maksa, līdzmaksājumi, atvieglojumi) iedzīvotājiem ir caurskatāmi, ekonomiski pamatoti un nerada šķēršļus iesaistīties fiziskajās aktivitātēs.

3.2. Vai fizisko aktivitāšu veicināšanā pašvaldības izmanto NVO (sporta klubu, privāto sporta skolu) iniciatīvas un iespējas?

Valsts kontroles ieskatā, NVO iesaiste var būt efektīvs veids, kā nodrošināt iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs, izlietojot mazāk pašvaldības resursu. Pašvaldībās ir sporta infrastruktūra, kuru pašvaldības pašas nenoslogo, bet ir nodevušas NVO rīcībā, kā arī piešķirušas finansējumu 768 669 *euro* apmērā 2021. gadā un 969 236 *euro* apmērā 2022. gadā. Tomēr tas notiek, balstoties uz vēsturisku pieredzi un izveidotām tradīcijām, nevis ņemot vērā objektīvu (uz datiem un pierādījumiem balstītu) analīzi par iedzīvotāju vajadzībām, nepieciešamajām izmaksām un NVO iespējām nodrošināt kvalitatīvus pakalpojumus pēc iespējas lielākam iedzīvotāju skaitam dažādās mērķgrupās. Izlasē iekļautajās pašvaldībās kopā ir 137 740 iedzīvotāju, no kuriem NVO iesaistīti vien 5 %.

Pašvaldības ir reglamentējušas kārtību sadarbībai ar NVO un to finansēšanai, tomēr izstrādātais regulējums NVO iesaistei neizslēdz subjektīvu vērtējumu finansējuma piešķiršanā, kā arī atskaites par finansējuma izlietojumu tiek sagatavotas, nesniedzot detalizētu informāciju par finansējuma izlietojumu, informāciju par detalizētām izmaksām. Piemēram, Smiltenes novada pašvaldībā NVO rīkotie sporta pasākumi tiek finansēti no vairākiem avotiem, kas neatbilst pašvaldības izvirzītajiem nosacījumiem. Tāpat pašvaldībām iesniegtajās atskaitēs netiek norādīta informācija par iesaistīto dalībnieku skaitu un netiek novērtēta aktivitāšu ietekme uz pašvaldības mērķu sasniegšanu.

Izlasē iekļautajās pašvaldībās darbojas vismaz 210 NVO, kas piedāvā iesaistīties dažādās fiziskajās aktivitātēs. Kopumā šajās organizācijās ir reģistrēti vismaz 6689 dalībnieki jeb apmēram 5 % iedzīvotāju. Pašvaldības ir izstrādājušas noteikumus¹³⁰, kas nosaka finansējuma piešķiršanas kārtību NVO un individuālo sportistu atbalstam. Pašvaldību pieeja NVO finansēšanai ir dažāda, turklāt ik gadu finansiālā atbalsta saņēmēju loks ir samērā nemainīgs (skatīt 11. tabulu).

11. tabula

Pašvaldībās reģistrēto sporta biedrību un to dalībnieku skaits 2022. gadā

Pašvaldība	Reģistrēto biedrību skaits	Biedrību skaits, kam piešķirts līdzfinansējums	Biedrību skaits, kam līdzfinansējums piešķirts nemainīgi trīs gadu periodā	Kopējais dalībnieku skaits biedrībās
Jelgavas valstspilsētas pašvaldība	60	43	31	2417
Balvu novada pašvaldība	20	1	X	344
Olaines novada pašvaldība	30	13	6	965
Saldus novada pašvaldība	60	22	19	801
Smiltenes novada pašvaldība	40	20	11	2162
Kopā	210	99	67	6689

2021. un 2022. gadā NVO fizisko aktivitāšu nodrošināšanai un projektu īstenošanai piešķirtais finansējums gada laikā ir palielinājies (skatīt 12. tabulu).

12. tabula

Pašvaldību piešķirtais finansējums nevalstiskajam sektoram

Pašvaldība	2021. gadā piešķirts, euro	2022. gadā piešķirts, euro	Izmaiņas
Jelgavas valstspilsētas pašvaldība	501 882	538 793	36 911
Balvu novada pašvaldība	0	2550	2550
Olaines novada pašvaldība	124 500	202 305	77 805
Saldus novada pašvaldība	57 500	102 339	44 839
Smiltenes novada pašvaldība	84 787	100 297	15 510
Kopā	768 669	946 284	177 615

Finansējums ne vienmēr tiek piešķirts atbilstoši pašvaldībās apstiprinātajai kārtībai, kā arī pašvaldības nenodrošina pietiekamu kontroli pār finansējuma izlietojuma atbilstību pašvaldības noteiktajiem mērķiem.

- Balvu novada pašvaldībā biedrība atskaitē par saņemtā finansējuma¹³¹ izlietojumu nav norādījusi informāciju par sasniegto mērķi atbilstoši pašvaldības iekšējā normatīvajā aktā¹³² noteiktajam.
- Lai gan projekta konkursu noteikumi Smiltenes novada pašvaldībā nepieļāva finansējuma piesaisti no vairākiem avotiem, nevalstiskā sektora¹³³ rīkote sporta pasākumi tika finansēti ne tikai no pašvaldības līdzfinansējuma (2570 euro)¹³⁴, bet arī no ESF projekta “Pasākumi vietējās sabiedrības veselības veicināšanai Smiltenes novada pašvaldībā” līdzekļiem (3600 euro)¹³⁵. Rezultātā Centrālā

finanšu un līgumu aģentūra konstatēja dubulto finansējumu šiem pasākumiem, kā arī to, ka projekta ietvaros veiktās tirgus izpētes ir veiktas, pārkāpjot vienlīdzības principu pret pārējiem tirgus dalībniekiem¹³⁶.

- Olaines novada pašvaldība nenodrošina pilnvērtīgu uzraudzību pār NVO piešķirtā finansējuma apmēru un tā izlietojumu;
- piešķirts finansējums biedrībai, kas nav reģistrēta un pamatdarbību neveic Olaines novada pašvaldībā¹³⁷, un piešķirtie līdzekļi nav izlietoti atbilstoši finansējuma pieprasījuma tāmē norādītajiem mērķiem;
- piešķirts finansējums par lielāku dalībnieku skaitu organizācijā, nekā norādīts dalībnieku sarakstā (skatīt 13. tabulu).

13. tabula

Organizācija	Norādītais dalībnieku skaits	Maksimāli piešķiramais finansējums, euro*	Piešķirtais finansējums, euro	Starpība
biedrība “Attīstām Hokeja prasmes”	290	43 500	53 000	9500
biedrība “Lauras Skujiņas cīņas sporta klubs”	83	12 450	15 000	2550
biedrība FK “Olaine”	285	42 750	18 000	-24750

***saistošie noteikumi¹³⁸ nosaka, ka juridiskām personām piešķirtais finansiālais atbalsts gadā nedrīkst pārsniegt 150 euro uz vienu Olaines novadā deklarēto personu**

Jelgavas valstspilsētas un Smiltenes novada pašvaldībās ir sporta infrastruktūra, kuru pašvaldības pašas nenoslogo, bet ir nodevušas NVO rīcībā. Noteiktos apstākļos tas var būt efektīvāks veids, kā infrastruktūru izmantot iedzīvotāju interesēs ar mazāku pašas pašvaldības resursu patēriņu. Revīzijā konstatēti trūkumi, piemēram, Jelgavas valstspilsētas pašvaldība fiziskai personai ir iznomājusi telpas treniņu procesa nodrošināšanai, piemēram, Sporta halles aerobikas zāli un daļu no vieglatlētikas sektora, līgumā nenorādot dienas daļu, kad telpas tiks izmantotas, kas, iespējams, neļauj pašvaldībai nodrošināt efektīvāko noslodzi, kā arī liedz nodot telpas lietošanā citiem iedzīvotājiem. Pašvaldība nav vērtējusi noslēgtā līguma lietderību un tā darbības rezultātā sasniegtos pašvaldības mērķus.

Lai arī pašvaldības sadarbojas ar NVO, gan piešķirot līdzfinansējumu, gan nododot lietošanā infrastruktūru fizisko aktivitāšu nodrošināšanai, tās neapkopo informāciju un neveic izvērtējumu par NVO sniegto ieguldījumu pašvaldības noteikto mērķu sasniegšanā un ietekmi uz iedzīvotāju fizisko aktivitāti.

Ieteikums

Pašvaldībām uzkrāt un analizēt datus par NVO darbības rezultātiem, pašvaldības piešķirtā finansējuma izlietošanas efektivitāti un NVO pienesumu pašvaldības mērķu sasniegšanā, nodrošinot iedzīvotājiem ar fiziskajām aktivitātēm saistītus pakalpojumus.

Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes

Revīzijas mērķis

Revīzijas mērķis pārliecināties, vai pašvaldības novērš šķēršļus un rada priekšnoteikumus iedzīvotāju fiziskajai aktivitātei.

Juridiskais pamatojums

Lietderības revīzija “Vai pašvaldības veicina iedzīvotāju fizisko aktivitāti?” ir veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles 2022. un 2023. gada darba plānu un Piektā revīzijas departamenta 2022. gada 11. augusta revīzijas grafiku Nr. 2.4.1-27/2022.

Revīziju veica revīzijas grupas vadītāja valsts revidente Anna Bāze, valsts revidente juriste Guna Rudzīte (2023. gada 30. maija līdz 2023. gada 8. septembrim) un valsts revidentes Ingūna Vanaga un Lilita Strode.

Revidentu un revidējamās vienības atbildība

Valsts kontroles revidenti ir atbildīgi par revīzijas ziņojuma sniegšanu, kas pamatojas uz revīzijas laikā gūtiem atbilstošiem, pietiekamiem un ticamiem revīzijas pierādījumiem.

IZM, Jelgavas valstspilsētas, Balvu, Olaines, Saldus un Smiltenes novadu pašvaldības ir atbildīgas par normatīvo aktu ievērošanu un revidentiem sniegtās informācijas patiesumu.

Revīzijas apjoms un ierobežojums

Revīzija ir veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem revīzijas standartiem¹³⁹. Revīzija plānota un veikta tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par revīzijas apjomā iekļauto revidējamo vienību – IZM, Jelgavas valstspilsētas, Balvu, Olaines, Saldus un Smiltenes novadu pašvaldību – veiktajiem pasākumiem fizisko aktivitāšu jomā.

Revīzija veikta par laika posmu no 2020. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 31. decembrim.

Revīzijas apjomā iekļautas IZM un piecas pašvaldības – Jelgavas valstspilsētas, Balvu, Olaines, Saldus un Smiltenes novadu pašvaldības –, izvērtējot, kā tiek nodrošinātas fiziskās aktivitātes iedzīvotājiem, tajā skaitā vajadzību noskaidrošana, finansējuma plānošana un piešķiršana, NVO iesaiste un fizisko aktivitāšu piedāvāšana dažādām mērķgrupām.

Revīzijā netika vērtēta kārtība, kādā valsts finansē profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas (pedagogu atlīdzības), jo 2021. gada decembrī ir pieņemti jauni MK noteikumi¹⁴⁰, kas izstrādāti IZM pasūtītā iekšējā audita “Profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu finansēšanas politika”¹⁴¹ ieteikumu ieviešanas rezultātā. Revīzijas plānošanas posmā ir noskaidrots, ka IZM pārbaudes par ievadīto datu pareizību veic, manuāli caurskatot ievadītos datus. VIIS automatizēti pārbauda vecumu, sacensību rezultātus, kritērijus, federāciju saskaņojumu, tarifāciju, akreditāciju un izlases kandidāta

statusu. Savukārt atskaitēs norādītā informācija par mērķdotācijas izlietojumu tiek salīdzināta ar piešķirtā finansējuma apmēru. IZM izlasē iekļauto pašvaldību iesniegtajās atskaitēs neatbilstības nav konstatējusi.

Revīzijā netika vērtēti sporta klubi un augstas klases sportistu sagatavošanas centri, kā arī sporta infrastruktūras objektu attīstība un attīstības ieceres, būvniecības tiesiskums, ekonomiskums un efektivitāte.

Vērtēšanas kritēriji

Kritēriju vērtēšanas tabulā sniegts vērtējums par visām izlasē iekļautajām pašvaldībām.

Pašvaldību darbība ir uzskatāma par efektīvu, ja pašvaldībās ir novērsti šķēršļi un ir radīti priekšnoteikumi iedzīvotāju fiziskajai aktivitātei.

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts / sasniegts daļēji
<p>1. Vai iedzīvotāju iespējas nodarboties ar fiziskajām aktivitātēm pašvaldībā ir samērīgas, ņemot vērā dažādu mērķgrupu pieprasījumu, piedāvājumu, esošo infrastruktūru un tās izvietojumu administratīvajā teritorijā?</p>		
<p>Vai pašvaldībās infrastruktūra ir optimāli noslogota, ņemot vērā prioritātes un mobilitātes iespējas?</p>	<p>Ir noteiktas prioritātes telpu un infrastruktūras noslodzei (grupa ar lielāko pieprasījumu prioritāri saņem infrastruktūru).</p>	<p>Kritērijs sasniegts daļēji Principi infrastruktūras noslodzei nevienā no pašvaldībām nav izstrādāti dokumenta veidā, bet visām tie ir kopīgi – vispirms telpas nodrošinot vispārīzglītojošo skolu sporta nodarbībām, interešu izglītības programmu īstenošanai, profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu īstenošanai, visbeidzot nevalstiskā sektora un maksas nodarbībām. Izvērtējot izlasē iekļauto pašvaldību sporta infrastruktūras noslodzes grafikus, ir konstatēts, ka infrastruktūra tiek noslogota atbilstoši noteiktajām prioritātēm. Tomēr pašvaldības neuzkrāj datus par infrastruktūras noslodzi ārtelpā un visu iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs.</p>
<p>Vai iedzīvotājiem neatkarīgi no dzimuma un vecuma, kā arī personām ar funkcionāliem traucējumiem ir vienlīdzīgas iespējas piedalīties sporta un fiziskajās aktivitātēs atbilstoši viņu vajadzībām?</p>	<p>Visām iedzīvotāju grupām (bērniem un jauniešiem, pieaugušajiem, senioriem, personām ar funkcionāliem traucējumiem, vīriešiem, sievietēm) ir iespējas nodarboties ar fiziskajām aktivitātēm.</p>	<p>Kritērijs nav sasniegts Dažādām iedzīvotāju grupām (bērniem un jauniešiem, pieaugušajiem, senioriem, vecākiem ar maziem bērniem, personām ar funkcionāliem traucējumiem) ir atšķirīgas iespējas un pieeja sportam un citām fiziskajām aktivitātēm pašvaldībās, jo pašvaldībās netiek uzkrāti un analizēti dati par visu iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs un nenotiek mērķtiecīga fizisko aktivitāšu plānošana, kas ļautu piedāvāt aktivitātes atbilstoši visu iedzīvotāju grupu vajadzībām un interesēm. Pašvaldībās fizisko aktivitāšu veicināšanas jomu raksturo galvenokārt bērnu un jauniešu (apmēram 4–5 % iedzīvotāju) iesaiste sporta nodarbībās profesionālās ievirzes un interešu sporta izglītības programmās un infrastruktūras uzturēšana saskaņā ar noslodzes rādītājiem primāri bērnu un jauniešu nodarbībām un profesionālajam sportam. 87 % pašākumu/sacensību ir bērnu un jauniešu auditorijai.</p>
<p>Vai pašvaldībās ir atbilstošs personāls, kas nodrošina fizisko aktivitāšu īstenošanu un veicināšanu?</p>	<p>Pašvaldībās ir atbilstošs personāls (metodiķi, treneri, organizatori/uzraugi), kas nodrošina fizisko aktivitāšu veicināšanu neatkarīgi no</p>	<p>Kritērijs sasniegts daļēji Lai gan ir noteikta pedagogu/treneru sertifikācijas kārtība, lai iegūtu tiesības strādāt sporta jomā, revīzijā tika konstatēts, ka no izlasē iekļauto pašvaldību 151 sporta speciālista 26 personām nav spēkā esoša sporta speciālista sertifikāta, kas rada risku, ka šīm personām nav atbilstošas izglītības un/vai kvalifikācijas,</p>

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts / sasniegts daļēji
	aktivitātes veida, mērķgrupas un norises vietas.	kas, savukārt, var negatīvi ietekmēt pakalpojuma kvalitāti, saņēmēju drošību un veselību. Pašvaldībās ilgtermiņā ir prognozējamas problēmas nodrošināt pienācīgu skaitu atbilstošas kvalifikācijas speciālistus, jo pastāv problēma ar jaunu treneru/pedagogu piesaisti ierobežotu karjeras iespēju dēļ – treneru kvalifikācija ne valstī, ne pašvaldībās nav sasaistīta ar saņemamo atlīdzību, kas nemotivē trenerus paaugstināt savu kvalifikāciju. Otrs faktors ir saspringts darba grafiks – nodarbības lielākoties notiek darbdienā vakaros, savukārt sacensības – nedēļas nogalēs.

2. Vai pašvaldības ir apzinājušas iedzīvotāju vajadzības un informētības aspektus par fizisko aktivitāšu nozīmi un iespējām?

Vai ir noskaidrota un regulāri aktualizēta informācija par iedzīvotāju vajadzībām un interesēm fizisko aktivitāšu veicināšanas jomā?	Iedzīvotāju vajadzības un intereses ir ņemtas vērā, organizējot fiziskās aktivitātes pašvaldības iedzīvotājiem.	Kritērijs nav sasniegts Pašvaldībās attīstības plānošanas procesā iedzīvotāju viedoklis par fiziskajām aktivitātēm netiek noskaidrots aptaujās, kas ir reprezentatīvas un atspoguļo dažādu mērķgrupu vēlmes un vajadzības, kā arī netiek uzkrāti dati par visu iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs. Pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos noteikti mērķi, uzdevumi un rīcības ir vispārīgas, piemēram, “Dažādu sporta veidu pieejamības veicināšana”, “Atbalsts augstu sasniegumu sportam un tā popularizēšanai”, “Sporta infrastruktūras attīstība”. No pašvaldību attīstības plānošanas dokumentiem nav iespējams identificēt, kādas prioritātes pašvaldībā tiks īstenotas visu iedzīvotāju mērķgrupu fizisko aktivitāšu veicināšanai un kāda būs veikto darbību ietekme uz pašvaldības un valsts izvirzītajiem mērķiem.
--	---	---

Vai pašvaldības veic mērķētus izglītojošus un publicitātes pasākumus, lai fizisko aktivitāšu veicināšanai pievērstu vairāk iedzīvotāju?	Ir veikti mērķēti izglītojoši un informatīvi pasākumi pašvaldības iedzīvotājiem par fizisko aktivitāšu nozīmi un dažādām iespējām.	Kritērijs sasniegts daļēji Pašvaldību publiskotā informācija par iespējām iesaistīties fiziskajās aktivitātēs lielākoties netiek mērķēta kādai konkrētai iedzīvotāju grupai (bērni un jaunieši, pieaugušie, vecāki ar maziem bērniem, seniori, personas ar funkcionāliem traucējumiem). Pašvaldību informācijas kanālos gandrīz nemaz nav izglītojošas informācijas par veselīgu dzīvesveidu un fizisko aktivitāšu nozīmi.
---	--	---

3. Vai pašvaldības ir panākušas labāko finanšu resursu ietekmi iedzīvotāju fiziskās aktivitātes veicināšanā?

Vai pašvaldības ir apzinājušas, kuras darbības ir nepieciešams finansēt un kādā apmērā (iedzīvotāju līdzfinansējums), lai	Pašvaldības ir pamatojušas finansējuma nepieciešamību un prioritātes. Daļības fiziskajās aktivitātēs finansiālie noteikumi	Kritērijs nav sasniegts Iestāžu budžeta pieprasījuma tāmēs netiek norādīta sasaiste ar attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem rīcības virzieniem un uzdevumiem.
---	--	--

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts / sasniegts daļēji
nodrošinātu iedzīvotāju fizisko aktivitāti?	iedzīvotājiem ir caurskatāmi, objektīvi un ekonomiski pamatoti.	<p>Plānojot un izlietojot finanšu līdzekļus fizisko aktivitāšu veicināšanai, sniedzot pakalpojumus un nosakot līdzfinansējuma apmēru, pašvaldībās nav analītiskas uzskaites un ekonomiski pamatotu datu par sniegto pakalpojumu izmaksām. Apstiprinātajām pakalpojumu maksām nav veikti aprēķini (dažām pašvaldībām nav arī metodikas to veikšanai), kas liedz nodrošināt caurskatāmību un ekonomiski pamatotu informāciju lēmumu pieņemšanai.</p> <p>Līdzfinansējums var ierobežot iespējas nodarboties ar fiziskajām aktivitātēm, jo pat mazs līdzfinansējums kādai ģimenei var būt šķērslis dalībai fiziskajās aktivitātēs. Salīdzinoši mazais vecāku līdzfinansējums un pašvaldību piešķirtās atlaides profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu apguvei rada maldīgu priekšstatu par to, ka profesionālās ievirzes sporta izglītība ir pieejama ikvienam – papildus līdzfinansējuma maksājumiem jāreķinās ar pat vairākus tūkstošus (no 185 <i>euro</i> līdz 4400 <i>euro</i>) lieliem maksājumiem par inventāru, treniņometnēm un dalību gan vietējās, gan starptautiskās sacensībās.</p>
Vai fizisko aktivitāšu veicināšanā pašvaldības izmanto NVO (sporta klubu, privāto sporta skolu) iniciatīvas un iespējas?	NVO (sporta klubu, privāto sporta skolu) iniciatīvas un iespējas samazina pašvaldības izmaksas fizisko aktivitāšu nodrošināšanai un palielina pašvaldības iedzīvotāju iesaisti.	<p>Kritērijs sasniegts daļēji</p> <p>Pašvaldības ir nodevušas NVO rīcībā sporta infrastruktūru un reglamentējušas kārtību sadarbībai ar NVO un to finansēšanai. Tomēr regulējums neizslēdz subjektīvu vērtējumu finansējuma piešķiršanā, nav skaidru un pašvaldības attīstības mērķos un objektīvā (uz datiem un rezultātiem balstītā) analizē balstītu kritēriju. Daudzviet sadarbība ar NVO notiek, balstoties uz vēsturisku pieredzi un tradīcijām, neņemot vērā, piemēram, NVO iespējas nodrošināt kvalitatīvus pakalpojumus pēc iespējas lielākam iedzīvotāju skaitam dažādās mērķgrupās. Izlasē iekļautajās pašvaldībās kopā ir 137 740 iedzīvotāju, no kuriem NVO iesaistīti vien 5 % iedzīvotāju.</p>

Revīzijas metodes

Revīzijā izmantotas šādas galvenās metodes:

- izvērtēti starptautiskā, nacionālā un reģionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumenti un normatīvie akti, kas reglamentē fizisko aktivitāšu jomu;
- analizēti pašvaldību attīstības plānošanas dokumenti, ar to īstenošanu un uzraudzību saistītās darbības;
- analizēti pašvaldību veikto aptauju rezultāti;
- analizēti pašvaldību sagatavotie dokumenti un veiktās darbības (procesi) fizisko aktivitāšu organizēšanā iedzīvotājiem, tajā skaitā vajadzību noskaidrošana, finansējuma plānošana un piešķiršana, NVO iesaiste un fizisko aktivitāšu piedāvāšana dažādām mērķgrupām;
- veiktas intervijas ar revidējamo vienību un citiem ar jomu saistītu organizāciju pārstāvjiem;
- organizēta fokusa grupas diskusija ar pašvaldību speciālistiem;
- izvērtēta pašvaldību tīmekļvietnēs un sociālo tīklu profilos atrodamā informācija, publiskos resursos atrodamā informācija, tajā skaitā statistiskā informācija, kā arī dažādi pētījumi par jomu.

Sektora vadītājs

Oskars Erdmanis

Departamenta direktors

Edgars Korčagins

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI
PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Termini un skaidrojumi

Saīsinājums/termins	Skaidrojums
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
FM	Finanšu ministrija
IAM	Ilgspējīgas attīstības mērķi
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
LSFP	Latvijas Sporta federāciju padome
MK	Ministru kabinets
NVO	Nevalstiskā organizācija
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SKDS	Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs SKDS
SPKC	Slimību profilakses un kontroles centrs
VIIS	Valsts izglītības informācijas sistēma
VM	Veselības ministrija

1. pielikums. Eiropas Sociālā fonda projekta “Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi” finansējums izlasē iekļautajās pašvaldībās

Pašvaldība	Projekta nosaukums	Kopējais finansējums	ES finansējums
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Smiltenes novada pašvaldība	Pasākumi vietējās sabiedrības veselības veicināšanai Smiltenes novadā	253 592,00	215 553,20
Smiltenes novada pašvaldība	Pasākumi vietējās sabiedrības veselības veicināšanai un slimību profilaksei Apes pilsētā, Apes, Gaujienas, Trapenes un Virešu pagastos	75 389,00	64 080,65
Smiltenes novada pašvaldība	Vietējās sabiedrības veselības veicināšanas pasākumi Raunas un Drustu pagastos	69 490,00	59 066,50
Saldus novada pašvaldība	Pasākumi vietējās sabiedrības veselības veicināšanai un slimību profilaksei Saldus novadā	501 644,00	426 397,40
Saldus novada pašvaldība	Pasākumi vietējās sabiedrības veselības veicināšanai un slimību profilaksei	118 225,00	100 491,25
Olaines novada pašvaldība	Veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi Olaines novada iedzīvotājiem no 2017. līdz 2023. gadam	369 172,00	313 796,20
Balvu novada pašvaldība	Pasākumi vietējās sabiedrības veselības veicināšanai Balvu novadā	273 403,00	232 392,55
Balvu novada pašvaldība	Veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi Viļakas pilsētā un apkaimē	111 047,00	94 389,95
Balvu novada pašvaldība	DZĪVO VESELS! – veselīga dzīvesveida un profilakses veicināšanas pasākumi Rugāju un Lazdukalna pagastu iedzīvotājiem	51 556,00	43 822,60
Balvu novada pašvaldība	Dzīvo aktīvs Baltinavā!	25 381,00	21 573,85
Jelgavas valstspilsētas pašvaldība	Veselības veicināšana Jelgavā	1 071 153,00	910 480,05
Kopā:		2 920 052,00	2 482 044,20

2. pielikums. Aplēse par gada izmaksām vienam profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas audzēknim

Profesionālās ievirzes sporta izglītības iestāde	Sporta veids	Viena audzēkņa izmaksas gadā*
Jelgavas Ledus sporta skola	Hokejs	2400
Jelgavas Ledus sporta skola	Daiļslidošana	1900
Jelgavas Ledus sporta skola	Šorttreks	1700
Jelgavas Bērnu un jauniešu sporta skola	Airēšana	1300
Jelgavas Bērnu un jauniešu sporta skola	Basketbols	800
Jelgavas Bērnu un jauniešu sporta skola	Džudo	1300
Jelgavas Bērnu un jauniešu sporta skola	Smaiļošana un kanoe	1400
Jelgavas Bērnu un jauniešu sporta skola	Vieglatlētika	1400
Jelgavas Bērnu un jauniešu sporta skola	Futbols	500
Jelgavas Bērnu un jauniešu sporta skola	Mākslas vingrošana	2200
Jelgavas Bērnu un jauniešu sporta skola	BMX	4400

Profesionālās ievirzes sporta izglītības iestāde	Sporta veids	Viena audzēkņa izmaksas gadā*
Jelgavas peldēšanas skola	Specializētā Peldēšana	1200
Balvu sporta skola	Peldēšana	345 (MT2) – 1920(MT7)
Balvu sporta skola	Volejbols	460
Balvu sporta skola	Sporta dejas	1116
Balvu sporta skola	Vieglatlētika	345
Balvu sporta skola	Distanču slēpošana	1950
Balvu sporta skola	Grieķu-romiešu cīņa	185
Balvu sporta skola	Basketbols	810
Balvu sporta skola	Svarcelšana	265
Balvu sporta skola	Ložu šaušana	240
Balvu sporta skola	Futbols	655
Saldus novada sporta skola	Hokejs	1950 (vārtsargs)
Saldus novada sporta skola	Hokejs	1200 (spēlētājs)
Saldus novada sporta skola	Basketbols	700

Profesionālās ievirzes sporta izglītības iestāde	Sporta veids	Viena audzēkņa izmaksas gadā*
Saldus novada sporta skola	Futbols	500
Saldus novada sporta skola	Smaiļošana un kanoe airēšana	600
Saldus novada sporta skola	Vieglatlētika	600
Saldus novada sporta skola	Peldēšana	300
Saldus novada sporta skola	Grieķu-romiešu cīņas	400

*pieņemot, ka tiek iegādāts sporta apģērbs, nepieciešamais inventārs un nodrošināta dalība treniņnometnēs un sacensībās

**Smiltenes novada pašvaldība viedokli par audzēkņa izmaksām Smiltenes bērnu un jaunatnes sporta skolas profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu apguvei neiesniedza, norādot, ka izmaksas ir atkarīgas no vecāku materiālajām iespējām.

Revidējamo vienību viedokļi

Olaines novada pašvaldība

Redzot Valsts kontroles revīzijas laikā sniegtos datus un ieteikumus, var saprast, ka šie ieteikumi ir nepieciešami. Iepriekš Olaines pašvaldības sporta jomā šāda veida revīzijas netika veiktas un tās ļauj citiem apskatīt problēmas, kuras no Olaines Sporta centra iekšienes, iespējams, nesaskaņā.

Izvērtējot ieteikumus dziļāk, tika aktualizēts konkrētu iedzīvotāju grupu skaits gan pa vecuma posmiem, gan dzimuma, gan cilvēku ar īpašām vajadzībām. Kā tikšanās reizē tika runāts, lielāks akcents tiks likts uz senioru un personu ar īpašām vajadzībām iesaisti dažādās fiziskajās aktivitātēs Olaines novadā. Papildus tam, kā jau arī tika apspriests, tiks veiktas aptaujas un anketas par iedzīvotāju vēlmi iesaistīties fiziskajās aktivitātēs un iesaistes iemesliem, kā arī par Olaines iedzīvotāju redzējumu Olaines Sporta centra pasākumu plānā, vēlmes un sporta pasākumu dažādību.

Apskatot Olaines novada pašvaldības darbinieku dzimuma līdztiesības, var secināt, ka Olaines novadā ar to viss ir kārtībā. Kas attiecās tieši uz sporta jomu – tiks veikta apskate un analīze, lai noskaidrotu precīzākus datus par dzimuma iesaisti Olaines sporta pasākumos un pulciņos. Ja būs pieprasījums, pasākumos, kuros tas netiek darīts (maza sieviešu dzimuma dalībnieku skaita dēļ), izveidot grupas un vērtēšanu atsevišķi sieviešu un vīriešu grupām.

Nākamā gada laikā tiks izvērtēta un analizēta dažādu mērķgrupu informācijas saņemšanas paradumi. Sāksim ievākt informāciju par iemesliem, kuri veicina vai traucē dažādām mērķgrupām iesaistīties fiziskajās aktivitātēs Olaines novadā, lai varētu veikt secinājumus un uzlabojumus, kuri palīdzētu iesaistīt fiziskajās aktivitātēs pēc iespējas dažādākas cilvēku grupas.

Nākotnē tiks skrupulozāk izvērtēts piešķirtais finansējums NVO un, ja būs nepieciešams, tiks pārstrādāti saistošie noteikumi finansiālo līdzekļu piešķiršanas kārtībai NVO Olaines novadā.

Valsts kontroles revīzijas ieteikumi ir saprotami un tie palīdzēs uzlabot Olaines Sporta centra darbību dažādās jomās. Savstarpējā komunikācija starp abām organizācijām bija kvalitatīva un noderīga. Ieteikumi ir svarīgi un tiks ņemti vērā, kā arī tie palīdzēs nākotnē pašiem aizdomāties par dažādiem aspektiem, kuri var palīdzēt uzlabot Olaines Sporta centra un to infrastruktūru darbības jomas.

Saldus novada pašvaldība

Saldus novada pašvaldība pateicas par Valsts kontroles ieguldījumu veicot visaptverošu revīziju “Vai pašvaldības veicina iedzīvotāju iesaisti fiziskajās aktivitātēs?”, kas aktualizē šīs jomas nozīmi katras pašvaldības noteikto mērķu sasniegšanā.

Iedzīvotāju iesaiste fiziskajās aktivitātēs viennozīmīgi ir viens no stūrakmeņiem katra novada ilgtermiņa attīstībai, jo fiziski aktīvs cilvēks ir arī aktīvs pilsonis, kas gatavs iesaistīties un risināt savam novadam un pilsētai vai pagastam aktuālus jautājumus. Kā piemēram, šobrīd tik aktuālais jautājums par iedzīvotāju konsultatīvo padomju izveidi un to aktīvu iesaistīšanos pašvaldības darbā.

Valsts kontroles sniegtie ieteikumi ir saprotami un uzskatām tos par veidu, kā sasniegt labākus rezultātus strādājot ne tikai ar bērniem un jauniešiem, bet iesaistot fiziskajās aktivitātēs dažāda gadagājuma un dažādu interešu cilvēkus. Saglabājam cerību, ka pašvaldību finansiālās iespējas saglabāsies vismaz esošajā līmenī, lai, pēc ieteikumu ieviešanas, būtu kapacitāte īstenot jaunus projektus un aktivitātes iedzīvotāju iesaistei, t.sk. saglabāt spēju uzturēt sporta infrastruktūru atbilstošā kvalitātē.

Pieļaujam, ka revīzija veikta mazliet par ātru, jo Saldus novada pašvaldība ir to pašvaldību vidū, kas piedzīvoja būtiskas izmaiņas administratīvi teritoriālās reformas rezultātā. Divu gadu laikā ir paveiktas daudz, bet revīzijas periods pamatā saistījās ar šiem diviem gadiem, kad tika veiktas vairākas iestāžu reorganizācijas, funkciju un uzdevumu pārdale iestāžu un atbildīgo personu vidū. Minētais traucēja

sniegt Valsts kontrolei datus pietiekami operatīvi, jo bija nepieciešams datus apkopot no dažādiem avotiem. Minēto var sasaistīt arī ar ziņojumā norādītajām iespējām pilnveidot budžeta plānošanas iespējas. Apzināties, ka šobrīd izveidotais modelis nav pilnīgs, tādēļ pateicamies par revidentu sniegtajiem norādījumiem un labās prakses piemēriem, ko saņēmām jau revīzijas laikā.

No savas puses gribētu ierosināt, pēc iespējas, biežāk izskatīt iespēju veidot vienotu metodiku vai vadlīnijas, kas mērķētas uz visām pašvaldībām – vai tā būtu datu apkopošana kādā no jomām, budžeta plānošana, apsaimniekošanas jautājumi vai citi jautājumi, ko Valsts kontrole revidē. Šāda pieeja būtiski samazinātu kopējo cilvēkresursu patēriņu ieviešot katrā pašvaldībā identiskus ieteikumus un veidotu sistemātiskāku pieeju dažādu jautājumu risināšanai. Vienotas pieejas izmantošana arī būtiski atvieglotu Valsts kontroles revidentu darbu ilgtermiņā, jo vairāki procesi būtu saprotamāki un ērtāk caurskatāmi, ja revīzija tiek veikta vairākās pašvaldībās vienlaicīgi.

Jelgavas valstspilsētas pašvaldība

Uzsākot revīziju 2022.gada septembrī, tā bija paredzēta par jautājumu “Vai pašvaldību finansējums sporta izglītībai tiek piešķirts un izlietots atbilstoši normatīvo aktu prasībām un labas pārvaldības principiem?”, revīzijas gaitā nomainot fokusu un pievēršoties jautājumam “Vai pašvaldībās ir izveidoti priekšnoteikumi efektīvai iedzīvotāju iesaistei fiziskajās aktivitātēs?”. Prakse liecina, ka ir ļoti daudz ārēju faktoru, kas liedz pašvaldībām nodrošināt, ka pēc iespējas vairāk cilvēku sāk nodarboties ar fiziskām aktivitātēm.

Saskaņā ar Pašvaldību likuma 4.panta pirmās daļas 6. un 7.punktu viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir gādāt par iedzīvotāju veselību — īstenot veselīga dzīvesveida veicināšanas pasākumus, veicināt sporta attīstību. Sporta likuma 7.panta pirmajā daļā noteikta pašvaldību kompetence un tiesības sporta jomā, proti, ka pašvaldības kompetencē ir veicināt veselīgu dzīvesveidu un sporta attīstību savā administratīvajā teritorijā. Pašvaldība savu iespēju robežās ir nodrošinājusi minētajos normatīvajos aktos noteikto kompetenču īstenošanu veselīga dzīvesveida un sporta jomā savā administratīvajā teritorijā.

Revīzijai izvēlētais laika posms nebija piemērots, jo attiecīgajā laika posmā sports kā nozare saskārās ar ļoti būtiskiem darbības ierobežojumiem COVID – 19 pandēmijas laikā. Noteikto ierobežojumu dēļ daudzi bērni un jaunieši pārtrauca uzsāktos treniņus, netika organizētas sacensības, ja vien tās neattiecās uz profesionālo sportu. Sporta pasākumi, kuros varētu būt liels dalībnieku skaits, vispār netika organizēti, piemēram Jelgava atteicās no Jelgavas nakts pusmaratona organizēšanas.

Pašvaldība nevar piekrist secinājumam, ka pašvaldībām ir lielas iespējas radīt apstākļus un ietekmēt visu pašvaldības iedzīvotāju iespējas būt fiziski aktīviem, gan nodrošinot piemērotu vidi un infrastruktūru, gan organizējot un nodrošinot kvalitatīvus pakalpojumus. Nav pieejams pietiekams finanšu apjoms un arī infrastruktūra, lai vēl vairāk veicinātu bērnu un jauniešu iesaisti sportā, vai lielāks atbalsts biedrībām, lai veicinātu dažādu mērķgrupu iesaisti fiziskajās aktivitātēs. Bez valsts līmeņa inovatīvu risinājumu piedāvājuma, piemēram, darba devēju ieinteresētības darba ņēmēju veselīgā dzīvesveidā, īpaši fiziskajās aktivitātēs, vai iespējas samaksāto finansējumu par sporta nodarbībām pievienot attaisnotajiem izdevumiem, iesniedzot gada ienākumu deklarāciju, nav paredzams fiziski aktīvu iedzīvotāju skaita pieaugums. Valstiski neatrisināts jautājums par studentu sportu (jaunieši vecumā no 19 līdz 25 gadiem), veicina agrīnu sporta gaitu pārtraukšanu un profesionālās ievirzes sporta izglītībai nav turpinājuma, kas rada nepietiekami attīstītu amatieru sportu un arī tautas sportu.

Revīzijas ziņojumā vairākkārt norādīts, ka pašvaldības darbojas balstoties uz vēsturisku pieredzi un tradīcijām. Tieši šis aspekts ļauj izaudzināt un piesaistīt jaunus sporta speciālistus, kas atgriežas savā pašvaldībā un sporta skolā, piemēram Jelgavas sporta skolās darbu uzsākuši vairāki bijušie skolas audzēkņi. Diemžēl tieši speciālistu trūkums liedz paplašināt piedāvājuma klāstu dažādām mērķgrupām. Speciālistu sagatavošana darbam ar senioriem, cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem, bērniem ar īpašām vajadzībām šobrīd ir ļoti ierobežota, balstās sporta speciālistu entuziasmā. Pašvaldību

atbalstītās, koptās tradīcijas veicina sporta veidu attīstību reģionos, palīdz federācijām popularizēt sporta veidu un ir nozīmīgs atbalsts sacensību organizēšanā. Pašvaldība izprot, ka nav iespējams attīstīt visus sporta veidus, tādēļ prioritāri ir sporta veidi, kuri Pašvaldībā ir ilgtspējīgi.

Izprotam dzimumu līdztiesības jautājumus un to nozīmību sportā, taču izmaiņas būs sasniedzamas ilgstošākā laika posmā. Jelgavā tradicionālajos “puišu” sporta veidos tiek organizētas grupas arī meitenēm, piemēram futbolā un hokejā. Taču jāņem vērā, ka sporta veidu bērnam bieži izvēlas vecāki, nevis bērns pats un vecāku izvēle bieži nav saistīta ar bērna spējām un interesēm, bet gan sporta veida atpazīstamību vai karjeras iespējām u.c. faktoriem. Latvijas sabiedrībā ir daudz stereotipu, tai skaitā saistībā ar sportu, domāšanas maiņa ir ilgstoša izglītojoša darba rezultāts.

Kā norādīts Revīzijas ziņojumā, finansiālais aspekts var būt būtisks šķērslis iedzīvotāju iesaistei fiziskajās aktivitātēs. Taču sabiedrībai jāapzinās, ka ieguldījumi fiziskajās aktivitātēs ir ieguldījums veselībā. Kaut gan Pašvaldībā realizētais Eiropas finansētais veselības veicināšanas projekts deva būtisku ieguldījumu iedzīvotāju iesaistei fiziskajās aktivitātēs (paradumu veidošanās), nav pārliecības, ka turpmāk iedzīvotāji būs gatavi maksāt par pakalpojumu – sporta nodarbību apmeklējumiem un Pašvaldībai nav iespējas piedāvāt visiem iedzīvotājiem bezmaksas fiziskās aktivitātes.

Valsts kontroles ieteikumi ir saprotami, vairāki no tiem jau šobrīd pašvaldībā tiek īstenoti. Lai realizētu visus ieteikumus, būs nepieciešams palielināt Pašvaldības iestāžu, kas darbojas sporta jomā, kapacitāti. Tāpat ieteikumu īstenošanā būs nepieciešama Pašvaldības iestāžu sadarbība, Pašvaldības komisiju (Jelgavas valstspilsētas pašvaldības Sporta komisija, Jelgavas valstspilsētas pašvaldības Veselības veicināšanas konsultatīvā komisija u.c.) un dažādu nevalstisko organizāciju iesaistīšana iedzīvotāju viedokļu noskaidrošanai, situācijas apzināšanai un turpmāko pasākumu plānošanai.

Informējam, ka Pašvaldība plāno vispārējās izglītības iestāžu sporta infrastruktūras uzlabošanu gan ārtelpā (stadioni), gan arī sporta zālēs. 2024. gadā plānots nodot ekspluatācijā jauno airēšanas bāzi, kas atslogos esošās sporta bāzes, tādējādi veicinot sporta infrastruktūras pieejamību dažādām iedzīvotāju grupām. Tiks pārskatīts vecāku līdzmaksājuma apmērs sporta profesionālās ievirzes izglītībā. Tāpat tiks turpināta iedzīvotāju informēšana par sporta pasākumiem un pieejamajām fiziskajām aktivitātēm, paredzot resursus izglītojošam un aktīvu dzīvesveidu popularizējošam saturam, kā arī lekciju, semināru par fizisko aktivitāšu nozīmi organizēšana. Papildus Pašvaldība plāno apzināt iespējamus sadarbības partnerus Tautas sporta pasākumu organizēšanā un rast iespēju atbalstīt iedzīvotāju iniciatīvas fizisko aktivitāšu veicināšanai.

Smiltenes novada pašvaldība

Par veikto revīziju:

Smiltenes novada pašvaldība uzskata, ka jebkura ārējā pārbaude ir nepieciešama, jo, balstoties uz ārējo ekspertu, profesionāļu novērtējumu, sniedz iespēju pilnveidot pašvaldības funkciju nodrošināšanas dažādos procesus, kam, gan lielā darba apjoma, gan pieejamā personāla ziņā, ir apgrūtināti vienlīdz efektīvi nodrošināt kontroles funkciju.

Konkrētā lietderības revīzija “Vai pašvaldībās ir izveidoti priekšnoteikumi efektīvai iedzīvotāju iesaistei fiziskajās aktivitātēs,” galvenokārt sniedza iespēju salīdzināties ar citām pašvaldībām un vairāk pievērsties statistiskās informācijas analīzei plānošanas procesos.

Par revīzijas secinājumiem:

Attiecībā uz konstatēto varam norādīt, ka ir vairāki jautājumi, kas ir bijuši vērtēti un izstrādāti iespējamie risinājumi, bet dažādu apstākļu dēļ nav atrisināti, kā, piemēram, Sporta telpu plānošanas dokumenta izstrādi apgrūtinā apstākļi, ka Sporta zāles, atrodas izglītības iestāžu pārziņā, bet pašvaldības oficiālajā tīmekļvietnē ir publicēts sporta organizatoru regulāro nodarbību laika grafiks. Par informācijas pieejamību varam norādīt, ka Smiltenes novada pašvaldības Komunikācijas

nodaļas darba plānā jau ir iekļauta digitālā satura izvērtēšana sociālajā tīmekļvietnē *facebook*, paredzot analīzi par pašvaldības institūciju izveidotajiem profiliem un to satura kvalitāti.

Viennozīmīgi varam apgalvot, ka visi norādītie secinājumi tiek izvērtēti un atbilstoši iespējām tiks iekļauti darba plānos. Ierobežotā finansējuma ietekmē, pašvaldībai nākas izlemt par daudzu jautājumu prioritāro secību. Par pašvaldības ieguldījumu iedzīvotāju fiziskās aktivitātes veicināšanā vēlamies norādīt, ka ne tikai sports atstāj pozitīvu ietekmi uz iedzīvotāju labsajūtu, bet arī daudzas citas fiziskās aktivitātes, kā piemēram, tautas dejas, kur aktīvi iesaistās iedzīvotāji no bērniem līdz senioriem. Kā uzskatāms piemērs fizisko aktivitāšu plašajām iespējām ir Slimību profilakses un kontroles centra izstrādātais buklets “Esi aktīvs visu gadu”, kas norāda uz sezonālajām iespējām, kā piemēram, dārzkopība, pārgājieni, peldēšana, zaļumballes, sēņošana, ražas novākšana, sniega tīrīšana u.c.

(https://www.spkc.gov.lv/sites/spkc/files/data_content/buklets_esi_aktivs_visu_gadul.pdf)

Vēlamies vērst arī uzmanību uz to, ka Smiltenes novada pašvaldībā lielākā daļa iedzīvotāju dzīvo privātmājās un viensētās, kuriem ikdienā īpašuma uzturēšanas, kopšanas un labiekārtošanas darbi nodrošina regulāras fiziskās aktivitātes, kas arī no pašvaldības puses tiek novērtēts ikgadējā konkursā “Smiltenes novada sakoptākais īpašums”.

Par revīzijas ieteikumiem:

No Smiltenes novada pašvaldības viedokļa, izstrādātie ieteikumi ir pārāk vispārināti, tie nesniedz konkrētus rekomendāciju piemērus, kas sniegtu iespēju kvalitatīvāk un efektīvāk nodrošināt konkrētās funkcijas izpildi. Valsts kontrole ir salīdzinoši privilīģētā statusā ar iespējām uzkrāt labās prakses piemērus, bet, ja kādā jautājumā nav nevienas labās prakses, tas liecina par to, ka jautājums, iespējams, ir aktualizējams valstiskā līmenī.

Par revīzijas ieteikumu ieviešanu:

Pēc revīzijas ziņojuma apstiprināšanas atkārtoti tiks izvērtēti revīzijas rezultāti, veiktas darbības atbilstoši Smiltenes novada pašvaldības ieteikumu ieviešanas termiņiem revīzijā “Vai pašvaldībās ir izveidoti priekšnosacījumi efektīvai iedzīvotāju iesaistei fiziskajās aktivitātēs,” kā arī iespēju robežās strādāts pie citiem iespējamajiem risinājumiem, lai veicinātu Smiltenes novada pašvaldības iedzīvotāju iesaistīšanos fiziskajās aktivitātēs.

Balvu novada pašvaldība

Vai revīzija ir laikā, īstajā brīdī? Droši vien vairāk nē nekā jā, jo ir pagājuši tikai nepilni 2 gadi kopš teritoriālās reformas, kā arī jāmin covid -19 laiks, jo šajā laikā cilvēkiem bija pavisam citi dzīves paradumi. Ir nepieciešams laiks, lai varētu sporta jomā, īpaši tautas sportā, atgūt to aktivitāti, kas bija iepriekš.

Vai bija nepieciešama revīzija? Gan jā, gan nē. Pozitīvi tas, ka tika daudzas lietas revīzijas laikā apkopotas un secināti trūkumi, kas palīdzēs plānot darbu tā, lai šie trūkumi tiktu novērsti. Protams, ka pašvaldība plāno un darbojas, atbilstoši izstrādātajiem noteikumiem un iespējām.

Balvu novada pašvaldībā plānotas sekojošas darbības:

- Pašvaldībā ar anketēšanu, aptauju palīdzību tiks apzinātas visas mērķgrupas, tai skaitā, pieaugušo, senioru, personu ar īpašām vajadzībām vēlamās aktivitātes, vajadzības;
- Mērķgrupu intereses, aktivitātes noskaidrot caur aptaujām, anketēšanām, kas ievietotas gan tīmekļa vietnēs, gan novada laikrakstā ”Balvu novada ziņas”, gan pieejamas pagastu pārvaldēs, bibliotēkās;
- Sporta zāļu noslodze tiks sakārtota atbilstoši visu mērķgrupu aktivitātēm, vajadzībām;
- Interesu izglītības programmu piedāvājumi meitenēm;

- Tiks piesaistīti Eiropas projektus, lai izglītotu un piedalītos aktivitātēs visas mērķgrupas, kā arī organizēt izglītojošus, veselību veicinošus seminārus;
- Plānojot budžetu, tiks iesniegts izvērtējums pašvaldībā par katru aktivitāti, ietverot visas mērķgrupas;
- Tiks izstrādāti noteikumi par pakalpojuma maksas noteikšanu, līdzmaksājumiem un atvieglojumiem visām mērķgrupām.

Atsauces

- ¹ *Life expectancy continued to decrease in 2021 in the EU*. Pieejams: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220506-2>, resurss skatīts 03.06.2023.
- ² *Healthy life years statistics*. Pieejams: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Healthy_life_years_statistics, resurss skatīts 02.06.2023.
- ³ Īpašais Eiropbarometrs 525. Pieejams: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2668>, resurss skatīts 29.05.2023.
- ⁴ Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 26.05.2022. rīkojumu Nr. 359 “Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam”).
- ⁵ Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījums, 2018 (pētījuma pasūtītājs Slimību profilakses un kontroles centrs), 105. lpp.
- ⁶ Slimību profilakses un kontroles centrs. “Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījums”. 2022, 114.–115. lpp. Pieejams: <https://www.spkc.gov.lv/lv/media/18708/download?attachment>, resurss skatīts 20.06.2023.
- ⁷ SIA “Pētījumu centrs SKDS” pētījums “Pētījums par fizisko aktivitāti, uztura paradumiem un ķermeņa masas indeksu 5–6 gadīgiem pirmsskolas vecuma bērniem Latvijā”. 2021, (pasūtītājs Veselības ministrija), 12. lpp.
- ⁸ Latvijas Tautas sporta asociācijas 26.05.2023. vēstule Nr. 1-10/07 “Par viedokļa sniegšanu revīzijas lietā Nr. 2.4.1-27/2022”.
- ⁹ Īpašais Eiropbarometrs 525. Pieejams: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2668>, resurss skatīts 29.05.2023.
- ¹⁰ *The Role of Sport in Achieving the Sustainable Development Goals*. Pieejams: <https://www.un.org/en/chronicle/article/role-sport-achieving-sustainable-development-goals>, resurss skatīts 27.06.2023., *The role of sport and physical education to promote the SDGs*. Pieejams: <https://www.sportanddev.org/latest/news/role-sport-and-physical-education-promote-sdgs>, resurss skatīts 27.06.2023.
- ¹¹ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam. MK 31.05.2022. rīkojums Nr. 397 “Par Sporta politikas pamatnostādņēm 2022.–2027. gadam”.
- ¹² MK 31.05.2022. rīkojums Nr. 397 “Par Sporta politikas pamatnostādņēm 2022.–2027. gadam”.
- ¹³ Izglītības un zinātnes ministrija. “Apstiprina sporta nozarei piešķirto valsts budžeta līdzekļu sadali 2022. gadam”. Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/jaunums/apstiprina-sporta-nozarei-pieskirto-valsts-budzeta-lidzeklu-sadali-2022gadam>, resurss skatīts 13.06.2023.
- ¹⁴ Saldus novada pašvaldības 24.05.2023. iesniegtā informācija.
- ¹⁵ MK 21.12.2021. noteikumi Nr. 885 “Kārtība, kādā valsts finansē profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas”.
- ¹⁶ MK 21.12.2021. noteikumu Nr. 885 “Kārtība, kādā valsts finansē profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas” 17.1. apakšpunkts.
- ¹⁷ *The Risks of Early Specialisation in Youth Sports*, Pieejams: <https://balanceisbetter.org.nz/the-risks-of-early-specialisation/>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ¹⁸ *Tax system for NGOs*. Pieejams: <http://www.3sektorius.lt/en/charity-and-sponsorship/>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ¹⁹ *Fringe benefits*. Pieejams: <https://www.emta.ee/en/node/168/chapter/251>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ²⁰ Deloitte. “Ekonomiskā veselība un sabiedrības labklājība. Globālās veselības un fitnesa nozares ietekmes kvantificēšana – Latvija”. Pieejams: [https://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimasNotikumi.nsf/0/be61cbda3bd84911c22589c7002d95a4/\\$FILE/LVFA%20-%20Ekonomisk%C4%81%20vesel%C4%ABba%20un%20sabiedr%C4%ABba%20labkl%C4%81j%C4%ABba%20-%20Glob%C4%81s%20vesel%C4%ABba%20un%20fitnesa%20nozares%20ietekmes%20kvantific%C4%93%C5%A1ana%20-%20Latvija.cleaned%20\(1\).pdf](https://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimasNotikumi.nsf/0/be61cbda3bd84911c22589c7002d95a4/$FILE/LVFA%20-%20Ekonomisk%C4%81%20vesel%C4%ABba%20un%20sabiedr%C4%ABba%20labkl%C4%81j%C4%ABba%20-%20Glob%C4%81s%20vesel%C4%ABba%20un%20fitnesa%20nozares%20ietekmes%20kvantific%C4%93%C5%A1ana%20-%20Latvija.cleaned%20(1).pdf), resurss skatīts 22.06.2023.
- ²¹ Oficiālais statistikas portāls. Iedzīvotāji pēc dzimuma un vecuma reģionos, valstspilsētās un novados gada sākumā (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā) 2021–2023. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_IR_IRD/IRD041/, resurss skatīts 17.05.2023.
- ²² Deloitte. “Ekonomiskā veselība un sabiedrības labklājība. Globālās veselības un fitnesa nozares ietekmes kvantificēšana – Latvija”. Pieejams: [https://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimasNotikumi.nsf/0/be61cbda3bd84911c22589c7002d95a4/\\$FILE/LVFA%20-%20Ekonomisk%C4%81%20vesel%C4%ABba%20un%20sabiedr%C4%ABba%20labkl%C4%81j%C4%ABba](https://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimasNotikumi.nsf/0/be61cbda3bd84911c22589c7002d95a4/$FILE/LVFA%20-%20Ekonomisk%C4%81%20vesel%C4%ABba%20un%20sabiedr%C4%ABba%20labkl%C4%81j%C4%ABba)

- [%20-%20Glob%C4%81%C4%81s%20vesel%C4%ABbas%20un%20fitnesa%20nozares%20ietekmes%20kvantific%C4%93%C5%A1ana%20-%20Latvija.cleaned%20\(1\).pdf](#), resurss skatīts 22.06.2023.
- ²³ IAM Nr. 3 “Labā veselība un labklājība”, Nr. 4 “Kvalitatīva izglītība”, Nr. 5 “Dzimumu līdztiesība”, Nr. 11 “Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas”, Nr. 16 “Miers, taisnīgums, laba pārvaldība”, Nr. 17 “Sadarbība”.
- ²⁴ Īpašais Eurobarometrs 525. Pieejams: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2668>, resurss skatīts 29.05.2023.
- ²⁵ Fiziskās aktivitātes ir jebkura veida ķermeņa kustības, kuras rada skeleta muskuļi un kuru laikā tiek patērēta enerģija.
- ²⁶ Oficiālais statistikas portāls. Personu ar invaliditāti skaits pēc invaliditātes grupas un funkcionālajiem traucējumiem valstspilsētās un novados 2021 – 2022. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_VES_VD_VDE/VDE070/, resurss skatīts 17.05.2023.
- ²⁷ Oficiālais statistikas portāls. Iedzīvotāji pēc dzimuma un vecuma reģionos, valstspilsētās un novados gada sākumā (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā) 2021 – 2023. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_IR_IRD/IRD041/, resurss skatīts 17.05.2023.
- ²⁸ Balvu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2021.–2030. gadam un attīstības programmas 2022.–2027. gadam izstrādes ietvaros laikā no 24.05.2021. līdz 21.06.2021. notikušās iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujas rezultātu apkopojums. Pieejams: <https://www.balvi.lv/lv/media/473/download?attachment>, resurss skatīts 17.05.2023.
- ²⁹ Pēc Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestādes “Sabiedriskais centrs” pasūtījuma laika periodā no 2022. gada 12. septembra līdz 21. oktobrim tika īstenota Jelgavas valstspilsētas jauniešu kvantitatīva aptauja, kurā tika iekļauti jautājumi par sportu un fiziskajām aktivitātēm. Pieejams: <https://www.jelgava.lv/lv/jaunumi/zinu-arhivs/veikts-petijums-par-jelgavas-jauniesiem/>, https://www.jelgava.lv/files/jelgavas_valstspilseta_jauniesu_aptauja_2022.pdf, resurss skatīts 17.05.2023.
- ³⁰ Apvienotā Saldus novada iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujas rezultāti. Pieejams: <https://saldus.lv/pasvaldiba/dokumenti/posts/apvienota-saldus-novada-iedzivotaju-un-uznemeju-aptaujas-rezultati/>, resurss skatīts 17.05.2023.
- ³¹ Attīstības programmas 2022.–2028. gadam izstrāde, aptauja veikta laika posmā no 16.03.2021. līdz 15.04.2021., pieejams: https://www.olaine.lv/uploads/kcfinder/files/attistibas_planosanas_dokumenti/Olaines_novada_Aptauju_rezult%C4%81ti.pdf, resurss skatīts 17.05.2023., Smiltenes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2021.–2045. gadam, Smiltenes novada attīstības programma un Smiltenes novada mobilitātes plāns 2021.–2030. gadam, no 2021. gada 1. marta līdz 31. martam tika organizēta divu aptauju – iedzīvotāju un uzņēmēju – veikšana. Abās aptaujās kopā piedalījās 732 respondenti. Pieejams: https://geolattvija.lv/geo/tapis#document_22909, resurss skatīts 17.05.2023.
- ³² Latvijas Republikas Veselības ministrija sadarbībā ar Pasaules Veselības organizācijas Eiropas Reģionālo biroju. Rekomendācijas fizisko aktivitāšu veicināšanai Latvijas iedzīvotājiem. Pieejams: <https://www.vm.gov.lv/lv/media/6408/download?attachment>, resurss skatīts 17.05.2023.
- ³³ *Physical Activity and Adults*. Pieejams: https://www.who.int/dietphysicalactivity/factsheet_adults/en/, resurss skatīts 17.05.2023.
- ³⁴ Fizisko aktivitāšu ieteikumi Latvijas iedzīvotājiem. Pieejams: <https://www.spkc.gov.lv/lv/media/4747/download?attachment>, resurss skatīts 17.05.2023.
- ³⁵ Latvijas Tautas sporta asociācijas 26.05.2023. vēstule Nr. 1-10/07 “Par viedokļa sniegšanu revīzijas lietā Nr. 2.4.1-27/2022”.
- ³⁶ Invaliditāte un fiziskās aktivitātes, 6. saruna. Pieejams: <https://www.sustento.lv/invaliditate-un-fiziskas-aktivitates-6-saruna/>, resurss skatīts 23.05.2023.
- ³⁷ ESF projekts “Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi”. Pieejams: <https://www.vi.gov.lv/lv/projekts/esf-projekts-kompleksi-veselibas-veicinanas-un-slimibu-profilakses-pasakumi>, resurss skatīts 19.05.2023.
- ³⁸ Latvijas Tautas sporta asociācijas 26.05.2023. vēstule Nr. 1-10/07 “Par viedokļa sniegšanu revīzijas lietā Nr. 2.4.1 - 27/2022”, 16.05.2023. Jalgavas valstspilsētas pašvaldības elektroniskā pasta vēstule, 09.05.2023. Balvu novada pašvaldības elektroniskā pasta vēstule, 02.05.2023. Saldus novada pašvaldības elektroniskā pasta vēstule, 11.05.2023. Smiltenes novada pašvaldības elektroniskā pasta vēstule, 02.05.2023. Olaines novada pašvaldības elektroniskā pasta vēstule.
- ³⁹ Latvijas Republikas Veselības ministrija sadarbībā ar Pasaules Veselības organizācijas Eiropas Reģionālo biroju. Rekomendācijas fizisko aktivitāšu veicināšanai Latvijas iedzīvotājiem. Pieejams: <https://www.vm.gov.lv/lv/media/6408/download?attachment>, resurss skatīts 17.05.2023.

- ⁴⁰ Latvijas Tautas sporta asociācijas 26.05.2023. vēstule Nr. 1-10/07 “Par viedokļa sniegšanu revīzijas lietā Nr. 2.4.1 - 27/2022”, 16.05.2023. Jalgavas valstspilsētas pašvaldības elektroniskā pasta vēstule, 09.05.2023. Balvu novada pašvaldības elektroniskā pasta vēstule, 02.05.2023. Saldus novada pašvaldības elektroniskā pasta vēstule, 11.05.2023. Smiltenes novada pašvaldības elektroniskā pasta vēstule, 02.05.2023. Olaines novada pašvaldības elektroniskā pasta vēstule.
- ⁴¹ *Le Pass Sport, c'est quoi?* Pieejams: <https://pass.sports.gouv.fr/>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ⁴² *Pass Sport: c'est pour qui?* Pieejams: <https://pass.sports.gouv.fr/faq/passsport-cest-pour-qui/>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ⁴³ *The Sports Vouchers program.* Pieejams: <https://www.sportsvouchers.sa.gov.au/>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ⁴⁴ *Voucher Stats.* Pieejams: <https://www.sportsvouchers.sa.gov.au/voucher-stats/>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ⁴⁵ *Tax system for NGOs.* Pieejams: <http://www.3sektorius.lt/en/charity-and-sponsorship/>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ⁴⁶ *Fringe benefits.* Pieejams: <https://www.emta.ee/en/node/168/chapter/251>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ⁴⁷ *Gender Equality Index.* Pieejams: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/country/LV>, resurss skatīts 17.05.2023.
- ⁴⁸ Personu apvienības, kas sastāv no SIA “Oxford Research Baltics” un “Oxford Research AB”, pētījums “Dzimuma aspekta ietekmes analīze valsts un pašvaldību budžeta procesos”, 2017. Pieejams: <https://petijumi.mk.gov.lv/node/3214>, resurss skatīts 18.01.2023..
- ⁴⁹ Īpašais Eurobarometrs 525. Pieejams: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2668>, resurss skatīts 29.05.2023.
- ⁵⁰ Īpašais Eurobarometrs 525. Pieejams: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2668>, resurss skatīts 29.05.2023.
- ⁵¹ Intervijas protokols ar dzimumu līdztiesības komunikācijas un prakses pētnieci.
- ⁵² MK 26.01.2010. noteikumi Nr. 77 “Noteikumi par sporta speciālistu sertifikācijas kārtību un sporta speciālistam noteiktajām prasībām”.
- ⁵³ Sertifikācijas kārtība. Pieejams: <https://lsfp.lv/sertifikacija/sertifikācijas-kartiba>, resurss skatīts 06.06.2023.
- ⁵⁴ Sertifikācijas kārtība. Pieejams: <https://lsfp.lv/sertifikacija/sertifikācijas-kartiba>, resurss skatīts 06.06.2023.
- ⁵⁵ MK 26.01.2010. noteikumi Nr. 77 “Noteikumi par sporta speciālistu sertifikācijas kārtību un sporta speciālistam noteiktajām prasībām”.
- ⁵⁶ Sporta trenera profesijas standarts (saskaņots Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomes 2022. gada 14. decembra sēdē, protokols Nr. 7).
- ⁵⁷ Sporta likuma 3. panta 3. punkts un 18. panta ceturrtā daļa.
- ⁵⁸ Sporta speciālisti. Pieejams: https://lsfp.lv/sporta_registrs/sertificetie_sporta_specialisti?name=&category=0&sport=0&type=0, datubāze skatīta 17.05.2023.
- ⁵⁹ Sertifikācijas kārtība. Pieejams: <https://lsfp.lv/sertifikacija/sertifikācijas-kartiba>, resurss skatīts 16.05.2023.
- ⁶⁰ MK 26.01.2010. noteikumu Nr. 77 “Noteikumi par sporta speciālistu sertifikācijas kārtību un sporta speciālistam noteiktajām prasībām” 23.2. apakšpunkts.
- ⁶¹ MK 11.09.2018. noteikumu Nr. 569 “Noteikumi par pedagogiem nepieciešamo izglītību un profesionālo kvalifikāciju un pedagogu profesionālās kompetences pilnveides kārtību” 15. punkts.
- ⁶² Balvu Sporta skolas sacensību kalendārais plāns 2022. gada novembrim. Pieejams: <http://sportaskola.balvi.lv/sporta-veidi/futbols/499-balvu-sporta-skolas-sacensibu-plani/21688-balvu-sporta-skolas-sacensibu-kalendarais-plans-2022-gada-novembrim>, resurss skatīts 16.06.2023.
- ⁶³ Nodarbību laiki futbolā 2022./2023. m. g., Nodarbību laiki svarcelšanā 2022./2023. m. g., Nodarbību laiki basketbolā 2022./2023. m. g., Nodarbību laiki grieķu-romiešu cīņā 2022./2023. m. g., Nodarbību laiki vieglatlētikā 2022./2023. m. g.
- ⁶⁴ PIEEJAMĀS VAKANCES. Pieejams: https://esiskolotajs.lu.lv/vakances/?map_filters=1&pasvaldiba=&aktualitate=&prieksmets=42709, resurss skatīts 23.05.2023.
- ⁶⁵ MK 26.02.2022. noteikumi Nr. 262 “Valsts un pašvaldību institūciju amatu katalogs, amatu klasifikācijas un amatu apraksta izstrādāšanas kārtība”.
- ⁶⁶ Atlīdzības sistēmas reforma. Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/amatu-klasifikācijas-process->, resurss skatīts 05.06.2023.
- ⁶⁷ Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa pa darbības veidiem (eiro) – Bruto/Neto, Sektors, Darbības veids (NACE 2. red.) un Laika periods. Pieejams:

- https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_EMP_DS_DSV/DSV030c/table/tableViewLayout1/, resurss skatīts 02.06.2023.
- ⁶⁸ Biedrības “Latvijas Sporta izglītības iestāžu Direktoru padome” 11.03.2019. vēstule “Par jaunatnes sporta attīstību”.
- ⁶⁹ MK 21.12.2021. noteikumi Nr. 885 “Kārtība, kādā valsts finansē profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas”.
- ⁷⁰ MK 21.12.2021. noteikumu Nr. 885 “Kārtība, kādā valsts finansē profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas” 17.1. apakšpunkts.
- ⁷¹ *The Risks of Early Specialisation in Youth Sports*. Pieejams: <https://balanceisbetter.org.nz/the-risks-of-early-specialisation/>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ⁷² *EARLY SPORT SPECIALISATION*. Pieejams: <https://cloud.rampinteractive.com/softballbcca/files/LTPD/Early-Sport-Specialisation-What-is.pdf>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ⁷³ *Early Sport Specialization Versus Diversification in Youth Athletes*. Pieejams: <https://www.nsc.com/education/articles/nsc-coach/early-sport-specialization-versus-diversification-in-youth-athletes/>, resurss skatīts 14.06.2023., *Early Sport Specialization*. Pieejams: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31157759/>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ⁷⁴ *EARLY SPORTS SPECIALISATION*. Pieejams: <https://www.scienceforsport.com/early-sports-specialisation/>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ⁷⁵ *Early Sport Specialization Versus Diversification in Youth Athletes*. Pieejams: <https://www.nsc.com/education/articles/nsc-coach/early-sport-specialization-versus-diversification-in-youth-athletes/>, resurss skatīts 14.06.2023., *Early Sport Specialization*. Pieejams: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31157759/>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ⁷⁶ *The Risks of Early Specialisation in Youth Sports*. Pieejams: <https://balanceisbetter.org.nz/the-risks-of-early-specialisation/>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ⁷⁷ *EARLY SPORT SPECIALISATION*. Pieejams: <https://cloud.rampinteractive.com/softballbcca/files/LTPD/Early-Sport-Specialisation-What-is.pdf>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ⁷⁸ *EARLY SPORTS SPECIALISATION*. Pieejams: <https://www.scienceforsport.com/early-sports-specialisation/>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ⁷⁹ *EARLY SPORT SPECIALISATION*. Pieejams: <https://cloud.rampinteractive.com/softballbcca/files/LTPD/Early-Sport-Specialisation-What-is.pdf>, resurss skatīts 14.06.2023.
- ⁸⁰ LSFP 29.06.2023. elektroniskā pasta vēstule Nr. 6-23/68 “Par viedokļa sniegšanu revīzijas lietā Nr. 2.4.1-27/2022”.
- ⁸¹ *Children's rights, provisions and safeguarding in sports*. Pieejams: <https://www.idrettsforbundet.no/english/childrens-rights-in-sports/>, resurss skatīts 13.06.2023.
- ⁸² Sportacentrs. “Agrīnā specializācija: recepte olimpiskajam čempionam un NBA superzvaigznei?”. Pieejams: <https://sportacentrs.com/vieglatletika/02042019-agrina-specializacija-prieksrocibas-blakn>, resurss skatīts 13.06.2023.
- ⁸³ Jauns.lv. “Bieži vien to aizmirst gan treneri, gan vecāki. Sporta ārste uzrunā vecākus un aicina būt modriem”. Pieejams: <https://jauns.lv/raksts/sports/520705-biezi-vien-to-aizmirst-gan-treneri-gan-vecaki-sporta-arste-uzruna-vecakus-un-aicina-but-modriem>, resurss skatīts 13.06.2023.
- ⁸⁴ Balvu Sporta skolas pašnovērtējuma ziņojums, 6. lpp.
- ⁸⁵ LSFP 29.06.2023. elektroniskā pasta vēstule Nr. 6-23/68 “Par viedokļa sniegšanu revīzijas lietā Nr. 2.4.1-27/2022”.
- ⁸⁶ LSFP 29.06.2023. elektroniskā pasta vēstule Nr. 6-23/68 “Par viedokļa sniegšanu revīzijas lietā Nr. 2.4.1-27/2022”.
- ⁸⁷ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam. MK 31.05.2022. rīkojums Nr. 397 “Par Sporta politikas pamatnostādņēm 2022.–2027. gadam”.
- ⁸⁸ MK 31.05.2022. rīkojums Nr. 397 “Par Sporta politikas pamatnostādņēm 2022.–2027. gadam”.
- ⁸⁹ *Step Up! Tackling the Burden of Insufficient Physical Activity in Europe*. Pieejams: <https://www.oecd.org/publications/step-up-tackling-the-burden-of-insufficient-physical-activity-in-europe-500a9601-en.htm>, resurss skatīts 02.06.2023.
- ⁹⁰ Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 6. un 7. punkts.
- ⁹¹ Sporta likuma 7. pants.
- ⁹² Balvu novada Izglītības attīstības stratēģija 2019.–2024. gadam, apstiprināts ar Balvu novada domes 27.12.2018. lēmumu (sēdes prot. Nr. 18, 2. §), pieejams: http://balvi.lv/files/Lemumi/pielikumi/2018/Protokols_nr15/1_pielikums_lemumam_nr_2.pdf, resurss skatīts 22.05.2023, Balvu sporta skolas attīstības plāns 2019.–2024. gadam, apstiprināts ar Balvu novada domes 27.12.2018. lēmumu (sēdes prot. Nr. 18, 2. §), Rugāju novada profesionālās ievirzes sporta izglītības iestādes “Sporta centrs” attīstības plāns 2016.–2020. gadam, apstiprināts ar Rugāju novada domes priekšsēdētājas S.

Kapteines 15.02.2016. rīkojumu Nr. 3-7/8, saskaņots ar Rugāju novada profesionālās ievirzes sporta izglītības iestādes "Sporta centrs" direktoru 15.02.2016., Viļakas bērnu un jaunatnes sporta skolas attīstības plāns 2021.–2023. gadam, apstiprināts ar Viļakas novada domes 30.06.2021. lēmumu Nr. 291 (prot. Nr. 13, 28.&), Jelgavas pilsētas izglītības attīstības stratēģija 2019.–2025. gadam, apstiprināts ar Jelgavas pilsētas domes 28.02.2019. lēmumu Nr. 2/11, pieejams: https://www.jelgava.lv/files/jelgavas_izglitibas_strategija_2019-2025.pdf, resurss skatīts 20.05.2023., Veselības veicināšanas programma Jelgavas pilsētai 2016.–2022. gadam, pielikums Jelgavas pilsētas domes 27.10.2016. lēmumam Nr. 13/3, pieejams: https://www.jelgava.lv/files/jelgavas_ves_veic_programma_2016-2022.pdf, resurss skatīts 22.05.2023., Jelgavas Bērnu un jaunatnes sporta skolas attīstības plāns 2021.–2025. gadam, apstiprināts ar Jelgavas BJSS direktora 28.12.2020. rīkojumu Nr. 1-7/31, saskaņots ar Jelgavas PPI "Jelgavas Sporta servisa centrs" direktoru 28.12.2020., Jelgavas Specializētās peldēšanas skolas attīstības plāns 2021.–2025. gadam, 04.01.2021. apstiprinājusi Jelgavas Specializētās peldēšanas skolas direktore, saskaņots ar Jelgavas PPI "Jelgavas Sporta servisa centrs" direktoru 04.01.2021., Jelgavas Ledus sporta skolas attīstības plāns 2017.–2021. gadam, apstiprināts ar Jelgavas Ledus sporta skolas direktora 30.12.2016. rīkojumu Nr. 1-7/68, saskaņots ar Jelgavas PPI "Jelgavas Sporta servisa centrs" direktoru 02.01.2017., Veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi Olaines novada iedzīvotājiem no 2017. gada līdz 2023. gadam", pieejams: <https://www.olaine.lv/lv/pakalpojumi-un-informacija/veselibiva/veselibas-veicinasana-olaines-novada#gsc.tab=0>, resurss skatīts 22.05.2023., Smiltenes novada izglītības sistēmas mērķi 2018.–2020. gadam, pieejams: <https://izglitiba.smiltenesnovads.lv/normativie-akti/>, resurss skatīts 22.05.2023., Smiltenes pilsētas Bērnu un jaunatnes sporta skolas attīstības plāns 2020.–2024. gadam, pieejams: https://izglitiba.smiltenesnovads.lv/wp-content/uploads/sites/5/sites/5/Skolas_attist_plans_2020-converted-2.pdf, apspriests un akceptēts pedagoģiskās padomes sēdē 11.06.2020., saskaņots ar Smiltenes novada domes priekšsēdētāju 10.08.2020., resurss skatīts 22.05.2023., Saldus novada izglītības attīstības koncepcija 2022.–2028. gadam, apstiprināts ar Saldus novada domes 25.08.2022. sēdes lēmumu (protokols Nr. 14., 3. §), pieejams: <https://izglitiba.saldus.lv/izglitibas-parvalde/dokumenti/>, resurss skatīts 22.05.2023., profesionālās ievirzes izglītības iestādes "Saldus Sporta skola" attīstības plāns 2021.–2023. gadam, apstiprināts 28.08.2020. pedagoģiskajā sēdē, saskaņots ar Saldus novada domes priekšsēdētāju 15.12.2020., Profesionālās ievirzes izglītības iestādes "Saldus Sporta skola" attīstības plāns 2021.–2023. gadam, apstiprināts 28.08.2020. pedagoģiskajā sēdē, saskaņots ar Saldus novada domes priekšsēdētāju 15.12.2020., Saldus novada pašvaldības aģentūras "Saldus Tūrisma informācijas, kultūras un sporta centrs" vidējā termiņa darbības stratēģija 2022.–2024. gadam, apstiprināta ar Saldus novada domes 25.08.2022. sēdes lēmumu (protokols Nr. 14, 2. §), pieejams: <https://kultura.saldus.lv/parums/dokumenti/>, resurss skatīts 22.05.2023.

⁹³ Apvienotā Saldus novada iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujas rezultāti, 20. lpp. Pieejams: <https://saldus.lv/pasvaldiba/dokumenti/posts/apvienota-saldus-novada-iedzivotaju-un-uznemeju-aptaujas-rezultati/>, resurss skatīts 17.05.2023.

⁹⁴ Pārskats par sabiedrības līdzdalības pasākumiem. Pieejams: https://www.jelgava.lv/files/jelgava_parskats_par_sab_lidzdalibu.pdf, resurss skatīts 14.06.2023., Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iedzīvotāju aptaujas anketas jautājumi – profesionālā un amatieru sporta infrastruktūra un pakalpojumi, publiskā sporta infrastruktūra iedzīvotāju labsajūtas un veselības veicināšanai, vajadzības.

⁹⁵ Balvu novada pašvaldības iedzīvotāju aptaujas anketas jautājumi: vērtējums par jomu kvalitāti un pieejamību (sporta aktivitātes bērniem un pieaugušajiem), aktīvās atpūtas un tūrisma iespējas, prioritārās jomas.

⁹⁶ Olaines novada pašvaldības iedzīvotāju aptaujas anketas jautājumi – aktivitātes ikdienā un mobilitāte; kā pietrūkst iedzīvotājiem.

⁹⁷ Saldus novada pašvaldības iedzīvotāju aptaujas anketas jautājumi – aktivitātes ikdienā un mobilitāte, jomu pieejamības un kvalitātes vērtējums (sporta un aktīvās atpūtas iespējas), sporta un aktīvās atpūtas iespējas, prioritārie darbi, vajadzības.

⁹⁸ Smiltenes novada pašvaldības iedzīvotāju aptaujas anketas jautājumi – aktivitātes ikdienā un mobilitāte, jomu pieejamības un kvalitātes vērtējums, sporta un aktīvās atpūtas iespējas, prioritārie darbi, vajadzības.

⁹⁹ Balvu novada pašvaldības attīstības programma 2022.–2027. gadam, 5.–10. lpp. Pieejams: <https://www.balvi.lv/lv/media/470/download?attachment>, resurss skatīts 17.05.2023., Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2034. gadam un attīstības programma 2023.–2029. gadam. Esošās situācijas raksturojums, 2. redakcija, 39.–42. lpp. Pieejams: https://www.jelgava.lv/files/jelgava_esr_2_redakcija.pdf, resurss skatīts 17.05.2023., Olaines novada iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujas rezultāti, 5., 11. un 12. lpp. Pieejams: https://www.olaine.lv/uploads/kcfinder/files/attistibas_planosanas_dokumenti/Olaines_novada_Aptauju_rezult%C4%81ti.pdf, resurss skatīts 17.05.2023., Apvienotā Saldus novada iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujas

- rezultāti, 17. lpp. Pieejams: <https://saldus.lv/pasvaldiba/dokumenti/posts/apvienota-saldus-novada-iedzivotaju-un-uznemeju-aptaujas-rezultati/>, resurss skatīts 17.05.2023., Smiltenes novada pašreizējās situācijas raksturojums. Pielikums: Iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujas rezultāti, 19. lpp. Pieejams: <https://geolatvija.lv/geo/tapis#document 22909>, resurss skatīts 17.05.2023.
- ¹⁰⁰ Jelgavas valstspilsētas jaunieši: statistks raksturojums un jauniešu viedokļu izpēte. Pētījuma būtiskākie dati un secinājumi. Jelgava, 09.01.2022. Pieejams: https://www.jelgava.lv/files/jelgavas_valstspilseta_jauniesu_aptauja_2022./, resurss skatīts 17.05.2023.
- ¹⁰¹ Smiltenes novada iedzīvotāju un viesu aptauja par apmierinātību ar sporta un aktīvās atpūtas piedāvājumu. Pieejams: <https://smiltenesnovads.lv/sabiedriba/iedzivotaju-aptauja/>, resurss skatīts 17.05.2023.
- ¹⁰² Ideju tāfele “Izglītība un sports”. Pieejams: <https://padlet.com/dacesture1/izgl-t-ba-un-sports-he0z1s3lh5vsiuixk>, resurss skatīts 17.05.2023.
- ¹⁰³ Ideju karte. Pieejams: <https://idejukarte.lv/saldus-novads?layers=voting>, resurss skatīts 25.05.2023.
- ¹⁰⁴ Interaktīvā karte balvi.tergis.lv. Pieejams: <https://balvi.tergis.lv/#/en/auth/landing-page>, resurss skatīts 25.05.2023.
- ¹⁰⁵ Saldus novada pašvaldības 21.02.2023. elektroniskā pasta vēstule.
- ¹⁰⁶ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam. MK 31.05.2022. rīkojums Nr. 397 “Par Sporta politikas pamatnostādņēm 2022.–2027. gadam”.
- ¹⁰⁷ MK 31.05.2022. rīkojums Nr. 397 “Par Sporta politikas pamatnostādņēm 2022.–2027. gadam”.
- ¹⁰⁸ Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada attīstības programmas 2023.–2029. gadam Stratēģiskās daļas 2. redakcija, Īstenošanas uzraudzības un novērtēšanas kārtība, 24. lpp. Pieejams: https://www.jelgava.lv/files/ap_strat_dala_2_redakcija_c5aad.pdf, resurss skatīts 13.06.2023.
- ¹⁰⁹ Latvijas Republikas Veselības ministrija sadarbībā ar Pasaules Veselības organizācijas Eiropas Reģionālo biroju. Rekomendācijas fizisko aktivitāšu veicināšanai Latvijas iedzīvotājiem. Pieejams: <https://www.vm.gov.lv/lv/media/6408/download?attachment>, resurss skatīts 17.05.2023.
- ¹¹⁰ MK 14.07.2020. noteikumu Nr. 445 “Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā” 6. punkts.
- ¹¹¹ 2006. gada 13. decembra Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām (Latvijas Republikā spēkā no 2010. gada 31. marta).
- ¹¹² Smiltenes novada pašvaldībā 2022. gada 1. novembrī ir izveidota atsevišķu *Facebook* lapa “Veselības veicināšanas pasākumi Smiltenes novadā”, kurai ir 112 sekotāju. Arī Saldus novada, Olaines novada un Jelgavas valstspilsētas pašvaldības ir izveidojušas lapu iedzīvotāju informēšanai par veselības veicināšanas projekta aktivitātēm. Lapa “Veselības projekts Saldus novadā” izveidota 2018. gada janvārī, un tai ir 851 sekotājs, lapa “Olaines novads Aktīvs” izveidota 2017. gada augustā un tai ir 1100 sekotāji, savukārt lapa “Veselības veicināšana Jelgavā” izveidota 2017. gada decembrī un tai ir vairāk nekā 5000 sekotāju.
- ¹¹³ Valsts kontroles 17.05.2023. revīzijas Nr. 2.4.1-8/2022 ziņojums “Iedzīvotāju līdzdalība – neizmantota iespēja kvalitatīvu lēmumu pieņemšanai pašvaldībās”, 35. lpp. Pieejams: https://lrvk.gov.lv/lv/getrevisionfile/29652-LYOaCJdhwHHIAmJf_YBTLUHqC_qQHhoj.pdf, resurss skatīts 12.06.2023.
- ¹¹⁴ Jelgavas valstspilsētas pašvaldība, Olaines novada pašvaldība, Saldus novada pašvaldība.
- ¹¹⁵ 21.12.2021. MK noteikumi Nr. 885 “Kārtība, kādā valsts finansē profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas”, 28.08.2001. MK noteikumi Nr. 382 “Interesu izglītības programmu finansēšanas kārtība”.
- ¹¹⁶ Sporta likuma 13. panta ceturrtā daļa.
- ¹¹⁷ Tautas sports – fiziskās aktivitātes un sporta sacensības bez vecuma ierobežojuma ar mērķi veicināt, nostiprināt un uzlabot veselību, sekmēt fizisko un psihisko attīstību, aktīvu brīvā laika pavadīšanu, sociālo saskarsmi.
- ¹¹⁸ 23.02.2022. IZM un LSFP sadarbības līgums Nr. 2-2e/22/131.
- ¹¹⁹ Izglītības un zinātnes ministrija. “Apstiprina sporta nozarei piešķirto valsts budžeta līdzekļu sadali 2022. gadam”. Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/jaunums/apstiprina-sporta-nozarei-pieskirto-valsts-budzeta-lidzeklu-sadali-2022gadam>, resurss skatīts 13.06.2023.
- ¹²⁰ IZM rīkojums Nr. 1-2e/22/65 “Par Izglītības un zinātnes ministrijas 2022. gada valsts budžeta programmas 09.00.00 “Sports” apakšprogrammas 09.21.00 “Augstas klases sasniegumu sports” līdzekļu sadalījumu”.
- ¹²¹ Saldus novada pašvaldības 24.05.2023. iesniegtā informācija.
- ¹²² Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestādes “Sporta servisa centrs” 2023. gada budžeta projekts ar veiktajām korekcijām pirms apstiprināšanas, Jelgavas valstspilsētas pašvaldības Centralizētās grāmatvedības vadītājas 22.05.2023. elektroniskā pasta vēstule.
- ¹²³ Izglītības likuma 12. panta 2.¹ daļa.
- ¹²⁴ Saldus novada domes 28.08.2014. sēdes protokols Nr. 11 “Par Saldus sporta skolas maksas pakalpojumu apstiprināšanu”, Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestādes “Sporta servisa centrs” un tās pārraudzībā esošo izglītības iestāžu sniegtie maksas pakalpojumi (pielikums Jelgavas valstspilsētas pašvaldības domes 22.12.2022.

- lēmumam Nr. 18/25), Olaines novada domes 25.02.2015. sēdes protokols Nr. 2 “Par telpu nomas maksas un maksas pakalpojumu noteikšanu Olaines sporta centrā”, Olaines novada domes 27.01.2016. sēdes protokols Nr. 1 “Par grozījumiem Olaines novada domes 25.02.2015. sēdes lēmumā “Par telpu nomas maksas un maksas pakalpojumu noteikšanu Olaines sporta centrā””, Olaines novada domes 28.02.2018. sēdes protokols Nr. 4 “Par telpu nomas maksas noteikšanu Olaines sporta centrā”, Balvu novada domes 12.12.2013. sēdes protokols Nr. 55 “Par Balvu sporta skolas maksas pakalpojumiem”, Balvu novada domes 17.12.2015. sēdes protokols Nr. 17 “Par grozījumiem Balvu sporta skolas maksas pakalpojumu cenrādī”, Rugāju novada domes 15.02.2018. lēmums Nr. 41 “Par Rugāju sporta centra stadiona maksu”, Viļakas novada domes 28.07.2018. sēdes protokola Nr. 11 izraksts “Par pakalpojumu maksas noteikšanu”.
- ¹²⁵ Jelgavas pilsētas pašvaldības 31.01.2013. saistošie noteikumi Nr. 13-3 “Dalības maksa par izglītības ieguvi Jelgavas valstspilsētas pašvaldības profesionālās ievirzes izglītības iestādēs”.
- ¹²⁶ Balvu novada domes 10.02.2022. lēmums Nr. 4., 8. §. “Par vecāku līdzfinansējuma noteikšanu profesionālās ievirzes izglītības iestādēs”.
- ¹²⁷ Jelgavas valstspilsētas domes 22.12.2022. lēmums Nr. 18/25, pielikums “Jelgavas pilsētas pašvaldības iestādes “Sporta servisa centrs” un tās pārraudzībā esošo izglītības iestāžu sniegtie maksas pakalpojumi”.
- ¹²⁸ MK 08.06.2010. noteikumi Nr. 515 “Noteikumi par publiskas personas mantas iznomāšanas kārtību, nomas maksas noteikšanas metodiku un nomas līguma tipveida nosacījumiem”.
- ¹²⁹ 11.08.2021. līdzfinansējums Smiltenes pilsētas bērnu un jaunatnes sporta skolā.
- ¹³⁰ Saldus novada pašvaldības 21.10.2021. nolikums “Par finansiālu atbalstu Saldus novada sporta biedrībām un nodibinājumiem”, Smiltenes novada pašvaldības nolikums 31.08.2016. “Kārtība, kādā tiek iesniegti un izskatīti pieteikumi Smiltenes novada pašvaldības finansējuma saņemšanai sporta atbalstam”, Smiltenes novada pašvaldības 31.08.2016. nolikums “Kārtība, kādā tiek iesniegti un izskatīti pieteikumi Smiltenes novada pašvaldības finansējuma saņemšanai individuālajiem sportistiem un augstas klases sportisko rezultātu saņemšanai”, Jelgavas valstspilsētas pašvaldības 15.02.2021. nolikums “Par sporta klubu un sportistu atbalstam paredzēto pašvaldības budžeta līdzekļu sadales kārtību Jelgavas valstspilsētā”, Olaines novada pašvaldības 27.01.2011 saistošie noteikumi Nr. 21 “Par atbalsta sniegšanu juridiskām un fiziskām personām sporta veicināšanai Olaines novadā”, Balvu novada pašvaldības noteikumi “Kārtība, kādā Balvu novada pašvaldība piešķir līdzfinansējumu vai priekšfinansējumu biedrībām, nodibinājumiem un reliģiskajām organizācijām”, apstiprināti ar Balvu novada domes 27.01.2022. lēmumu (sēdes protokols Nr. 2., 59. §).
- ¹³¹ Balvu novada pašvaldības domes 21.06.2022. lēmums Nr. 14., 49. §. “Par finansējuma piešķiršanu biedrībai “Sudraba pakavi””.
- ¹³² Balvu novada pašvaldības 27.01.2022. noteikumi Nr. 1/2022 “Kārtība, kādā Balvu novada pašvaldība piešķir līdzfinansējumu vai priekšfinansējumu biedrībām, nodibinājumiem un reliģiskajām organizācijām”, apstiprināti ar Balvu novada domes 27.01.2022. lēmumu (sēdes protokols Nr. 2, 59. §), 19. punkts.
- ¹³³ Smiltenes novada pašvaldības biedrība “Smiltenes sporta centrs”.
- ¹³⁴ Smiltenes novada domes 18.03.2021. “Vienošanās Nr. SND –SN– FI/PB/22 –2021 par pašvaldības piešķirtā finansējuma pārskatīšanas kārtību un izlietojuma uzraudzību” ar biedrību “Smiltenes sporta centrs”, piešķir dotāciju 470,00 *euro* skriešanas seriāla “Tepera takas” rīkošanai un 2100,00 *euro* Smiltenes novada Sporta svētku rīkošanai.
- ¹³⁵ Smiltenes novada domes ESF ietvaros realizētā projekta Nr. 9.2.4.2/16/I/052 “Pasākumi vietējās sabiedrības veselības veicināšanai Smiltenes novadā” nodrošināšanai noslēgtie līgumi: 03.08.2018. līgums Nr. SND-S-P/SD/10-18 1940,00 *euro* apmērā par Sporta dienas organizēšana ģimenēm 2018. gadā, 11.05.2021. līgums Nr. SND – S – PA/ESF/VP/1-21 1600,00 *euro* apmērā par Skriešanas seriāla organizēšanu pie Tepera ezera, 16.08.2021. līgums Nr. SNP-S-PA/ESF/VP/2-21 2000,00 *euro* apmērā par Sporta dienas organizēšanu 2021. gadā.
- ¹³⁶ CFLA 24.11.2022. vēstule Nr. 39-2-40.2/7451 Smiltenes novada domei “Par vienošanās Nr. 9.2.4.2/16/I/052 maksājuma pieprasījuma Nr. 13 apturējuma daļēju apstiprināšanu un konstatētajiem neatbilstoši veiktajiem izdevumiem”.
- ¹³⁷ Olaines novada pašvaldības iestādes “Olaines sporta centrs” 01.03.2022. līgums par finansējuma piešķiršanu biedrībai “Sporta klubs “Lēdurga””.
- ¹³⁸ Olaines novada saistošie noteikumi Nr. 21 “Par atbalsta sniegšanu juridiskām un fiziskām personām sporta veicināšanai Olaines novadā”, apstiprināti ar Olaines novada domes 22.12.2010. sēdes lēmumu (14. prot., 5. p.).
- ¹³⁹ ISSAI 300, ISSAI 3000, ISSAI 3910, ISSAI 3920.
- ¹⁴⁰ MK 21.12.2021. noteikumi Nr. 885 “Kārtība, kādā valsts finansē profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas”.
- ¹⁴¹ Sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Agile & Co” 29.11.2019. ziņojums “Par iekšējā audita pakalpojuma sniegšanu –“Profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu finansēšanas politika””.